

RUTA DELS 2 SENTITS

*Estudi de l'Empordà a partir dels atractius
de la gastronomia i l'esport*

Autora: Sònia Mesas Ruiz
Tutor: Francesc Fusté
Grau en Turisme
Universitat de Girona
Maig 2019
Curs 2018/2019

Agraïments

Primer de tot, agrair poder haver estudiat aquesta carrera i de tenir l'oportunitat d'una feina per a permetre pagar la carrera universitària. Com diu la meva mare, sempre podré dir que la carrera universitària és ben meva.

Agrair a tota la meva família, en especial als meus pares, pels ànims i l'energia que m'han transmès durant tot aquest treball i que m'han ajudat a aixecar el cap en els moments difícil o que veia que no podia assolir els meus objectius.

També al meu tutor del treball de final de gran. Gràcies per la seva atenció i ajuda constant. És d'agrair tenir un tutor al costat que en tot moment ajuda i dona solucions amb rapidesa.

I per últim, però no menys important, a la meva parella, ja que ha estat la persona que més m'ha animat i acompanyat a totes les visites durant tot el procés del treball. Gràcies pels ànims i sobretot la paciència. És tot un luxe poder tenir aquestes persones al meu costat.

ÍNDEX

Agraïments	2
ÍNDEX	3
RESUM DEL TREBALL	4
1. INTRODUCCIÓ	5
1.1 OBJECTIU.....	6
1.2 METODOLOGIA.....	7
2. MARC TEÒRIC.....	11
2.1 Les tipologies turístiques especialitzades.....	11
2.1.1 El turisme gastronòmic	11
2.1.2 El turisme Esportiu (actiu).....	19
2.1.3 La relació entre turisme gastronòmic i turisme esportiu	29
2.2. CAS EMPORDÀ	30
2.2.1 Característiques turístiques de l'Alt i Baix Empordà.....	34
2.2.2 L'Empordà Gastronòmic.....	38
2.2.3 L'Empordà Esportiu	41
3. RESULTATS	44
3.1 Anàlisi de les entrevistes	44
3.2 Bloc 1: El turisme i els recursos turístics de l'Empordà.....	45
3.3 Bloc 2: La gastronomia empordanesa	48
3.4 Bloc 3: L'esport de l'Empordà	52
3.5 Bloc 4: Punts d'opinió sobre l'Empordà	56
3.5 Elaboració de la proposta de ruta	59
4. DICUSSIÓ I CONCLUSIONS	66
4.1 Discussió.....	66
4.2 Conclusions.....	68
5. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA.....	74

RESUM DEL TREBALL

Aquest treball, anomenat la ruta dels dos sentits, tracta sobre l'estudi de la comarca de l'Empordà a partir dels seus atractius turístics de gastronomia i esport. És a dir, veure si és possible combinar gastronomia, esport i Empordà per conèixer la destinació.

El desenvolupament del treball es basa en informació general de les tipologies de turisme esportiu i turisme gastronòmic a partir d'autors que saben sobre aquestes. Pel que fa a la informació per part de la comarca de l'Empordà es basa, principalment, en un seguit d'entrevistes realitzades personalment per l'autora del treball a professionals que treballen per l'Empordà.

Per comprovar si la combinació entre els conceptes és possible, es presenta una proposta de ruta d'una setmana a l'Empordà practicant activitats gastronòmiques i esportives. Un cop feta la proposta, s'ha comprovat que és possible conèixer l'Empordà en una setmana tenint com a motivacions principals del viatge la gastronomia i l'esport empordanès.

Paraules clau: Empordà, turisme gastronòmic, turisme esportiu i desenvolupament regional.

1. INTRODUCCIÓ

Com diuen Araújo, Fraiz i Paül (2012), el turisme gastronòmic i el turisme esportiu són dues tipologies turístiques que es troben en ple desenvolupament, ja que cada vegada les practiquen més turistes. Aquests dos tipus de turisme han evolucionat a causa de les noves necessitats i motivacions que creixen en la societat actual. És a dir, el turisme gastronòmic i l'esportiu normalment es practiquen quan es viatja però també són una forma d'oci del dia a dia on la gent ho practica cada vegada més habitualment. Per exemple, seria el fet d'anar a córrer en nous paisatges o rutes que mai han vist o anar a un restaurant on la gastronomia és internacional. Tastar nous plats o practiques noves maneres de menjar.

A causa de les noves necessitats i demandes turístiques de la societat s'han anat desenvolupant diferents motivacions de viatge com són el menjar i l'esport. A part d'aquestes dues tipologies també podem trobar-ne altres en ple creixement com el turisme d'aventura, de natura, rural, cultural, etc. És a dir, totes elles tenen una relació directa amb el turisme gastronòmic i l'esportiu, ja que mentre es practiquen aquestes dues tipologies, de manera indirecta, també es practiquen les altres. Per exemple quan es practica el turisme esportiu de manera indirecta també s'està practicant el turisme de natura (segons els paisatges que s'utilitzen) i el turisme d'aventura (depenent de l'activitat esportiva). De la mateixa manera, quan es practica un turisme gastronòmic de manera indirecta també es consumeix el turisme cultural de la zona i en molts casos ajuda a desenvolupar el turisme rural, ja que poden treballar amb activitats naturals com cuidar el bestiar o l'hort (productes naturals gastronòmics).

Per un costat, el turisme gastronòmic es podria dir que és una variant del turisme cultural, ja que són dos conceptes que van lligats de la mà. A través dels plats, productes, fires o mostres gastronòmiques, begudes, etc; més típics d'una localitat es pot arribar a saber moltes peculiaritats i característiques de la seva societat. Com expliquen més endavant Hjalager i Richards (2002), en molts casos, la gastronomia reflecteix la cultura, les tradicions i els principals productes autòctons d'una destinació. Per a tots aquells amants de la gastronomia, a través d'aquesta és una de les millors maneres de viatjar i poder conèixer profundament la destinació.

En aquest sentit, a les comarques de l'Empordà predomina la dieta mediterrània. Aquesta és molt coneguda i molt ben valorada internacionalment, ja que va ser reconeguda per la UNESCO com a Patrimoni immaterial mundial de la Humanitat el 2013. Alguns dels productes o plats típics d'aquesta dieta mediterrània són molt presents a l'Empordà: la ceba de Figueres, la Paella o Arròs de Pals, l'escudella, la botifarra amb mongeta blanca, etc. Es pot dir que la dieta mediterrània és un clar reflex de la Costa Brava, ja que representa molt bé en els seus plats els paisatges privilegiats de mar i muntanya que hi ha.

Pel que fa a turisme esportiu, és una de les tipologies de turisme que estan en ple creixement com destaquen Araújo, Fraiz i Paül (2012), però que no disposa d'un gran nombre de turistes que el practiquin com a motivació principal. És a dir, com especifiquen Standeven i De Knop (1999), en moltes ocasions no es practica

directament l'esport, sinó que es participa de manera indirecta com espectador. El concepte d'esport s'ha posat molt de moda i gran part de la societat ha començat a practicar molt més esport. És un concepte que engloba un públic objectiu de totes les edats, ja que en la societat més adulta també hi ha hagut un fort creixement d'aquest concepte com es pot observar en situacions del dia a dia com quedades al vespre per anar a córrer en grup, sessions esportives als centres cívics dels pobles, esdeveniments esportius com la cursa de la dona, etc. El turisme esportiu mou als turistes de dues maneres: d'una manera més activa per a tots aquells turistes que viatgen amb la principal motivació de practicar un esport; i d'una manera més passiva per aquells turistes que es mouen com espectadors d'un esport. La motivació principal és anar a veure la pràctica d'un esport només com espectador com és el cas de la Fòrmula 1, *Champions* o mundials de fútbol, els JJOO, la *Super bowl*, etc.

El present treball es basa a estudiar i treballar amb les dues tipologies de turisme citades anteriorment: gastronòmic i esportiu. A partir de les entrevistes realitzades personalment per l'autora del treball i la informació cercada sobre les tipologies turístiques i la seva pràctica a l'Empordà s'elabora una proposta de ruta gastronòmica-esportiva. Aquesta consisteix a combinar dos conceptes en una sola ruta que permeti al turista conèixer l'Empordà d'una manera més profunda i propera a la seva societat. A part del turisme gastronòmic i esportiu, també es dur a terme alguna activitat cultural que es consideri imprescindible a la zona com és el cas de les ruïnes d'Empúries, que és un recurs clau pel context sociocultural i històric de l'Empordà. Aquest recurs és considerat la porta d'entrada dels conqueridors de la península Ibèrica i és reconegut com a bé cultural d'interès nacional des del 3 de juny de 1931, segons el Museu Arqueològic de Catalunya (2019) situat a Empúries.

La ruta tindrà una durada de 7 dies i 6 nits, dels quals una part dels dies seran a l'Alt Empordà i la resta al Baix Empordà. Durant la ruta s'intercalaran activitats gastronòmiques i esportives pròpies de l'Empordà. També, tal i com es veia en el paràgraf anterior, s'intercalaran algunes visites culturals que es consideren com a recursos indispensables a visitar. El valor afegit d'aquesta ruta és donar a conèixer al turista i obtenir una experiència turística i personal de l'Empordà enfocada en la pràctica del turisme gastronòmic i esportiu. El motiu pel qual es practiquen aquestes dues tipologies de turisme és perquè a la zona de l'Empordà, la gastronomia té un paper molt important i a l'hora, la pràctica dels esports també és molt comuna en aquesta regió tot i que no es potencia tant com el turisme gastronòmic. L'Empordà disposa d'un paisatge únic que li permet oferir aquest ventall d'activitats esportives. El fet d'escollir els dos és perquè entre ells també es complementen i ajuda a guanyar un valor diferencial per la destinació on es viatja: L'Empordà.

1.1 OBJECTIU

L'objectiu principal d'aquest treball és fusionar els conceptes d'esport i gastronomia. És a dir, analitzar si el fet de combinar el turisme gastronòmic amb el turisme esportiu permet al turista conèixer profundament la cultura i tradicions de la societat i la destinació que està visitant; i obtenir-ne una experiència turística única mitjançant la

unió d'aquests dos elements: l'esport i la gastronomia. Això també permet analitzar la importància que tenen aquestes dues tipologies turístiques en el territori escollit. L'anàlisi d'aquesta relació es farà a partir d'una sèrie d'entrevistes que permetin després la projecció d'una ruta gastronòmica-esportiva per la comarca de l'Empordà.

El fet d'escollir aquestes dues tipologies és primerament perquè la gastronomia mediterrània està molt ben considerada en l'àmbit internacional i té molt atractiu turístic; i segon perquè a la zona de l'Empordà es practiquen molts esports dels quals alguns produeixen fluxos turístics per les característiques de la zona com poden ser les platges, el vent (força i constància), escoles esportives especialitzades i la gran oferta d'allotjaments que ofereix la zona. Alguns d'aquests fluxos turístics es poden observar amb esdeveniments com el *Windsurf World Cup* de Sant Pere Pescador que reuneix cada any una gran concentració de professionals del *kitesurf* (surf d'estel) i el *windsurf* (surf de vela) d'arreu del món i de turistes que viatgen com a espectadors d'aquest esdeveniment. El fet que es practiqui a l'Empordà és gràcies a la qualitat i extensió de les platges i la freqüència de vent que hi ha durant tot l'any. Les dues tipologies es poden fusionar complementant-se en un territori com és l'Empordà.

El territori escollit és l'Empordà, ja que és un territori conegut de primera mà per l'autora del treball i trobant les dues modalitats per separat es podrien combinar creant una oferta complementària turística conjunta. És una proposta innovadora el fet de fusionar un turisme amb l'altre com s'ha dit anteriorment. El turisme gastronòmic té molt més pes i és de major importància que el turisme esportiu, ja que es pot observar constantment en l'oferta turística que s'ofereix de la zona, en la promoció turística que es fa de l'Empordà i reforçat per l'experiència de l'autora del treball. Per tant, el turisme gastronòmic ajuda a reforçar el turisme esportiu i d'aquesta manera guanyar nous turistes interessats en aquests esports però a la vegada també en el menjar (plats i begudes).

Per tant, són compatibles els conceptes de Gastronomia, Esports i Empordà? En el present treball es podrà observar si són compatibles o no, sobretot a partir de les entrevistes que es realitzaran a diferents professionals turístics de l'Empordà. Aquests professionals han estat seleccionats, ja que són els principals agents que treballen en el desenvolupament de l'Empordà i viuen en ell. Per tant, a partir d'aquestes entrevistes, es podrà comprovar del cert si el turisme gastronòmic i el turisme esportiu són dues tipologies que ajuden a conèixer aquest territori. A més a més, un cop analitzades les entrevistes, amb els resultats d'aquestes es durà a terme la realització d'una ruta per l'Empordà combinant les dues tipologies seleccionades en el territori i les diferents activitats i recomanacions fetes pels entrevistats. També es podrà observar com altres tipologies de turisme ajuden a complementar o gràcies a aquestes dues tipologies seleccionades es poden desenvolupar altres com el turisme cultural, turisme rural, etc.

1.2 METODOLOGIA

A més a més de la recerca bibliogràfica sobre les tipologies de turisme seleccionades per fer el treball, la principal font d'informació per respondre els objectius del treball ja

estat obtinguda a partir de les entrevistes realitzades. Per un costat, la metodologia que s'ha utilitzat es basa en una selecció bibliogràfica de diferents autors especialitzats en els temes a analitzar. Per l'altra, el disseny metodològic es basa en la realització de les entrevistes semiestructurades personalment per l'autora del treball, de manera que la gran part de la informació sobre l'Empordà, gastronòmic i esportiu, s'ha obtingut a partir d'aquestes entrevistes als diferents treballadors i professionals de l'àmbit turístic de la comarca.

A l'hora de realitzar les entrevistes, aquest ha estat un procés on la majoria de persones a qui se'ls sol·licitava poder ser entrevistats han respost amb rapidesa i amb interès en aquest treball, ja que són professionals que treballen en el desenvolupament d'aquest territori. En altres casos, les entrevistes no han estat possible, com l'oficina de Begur i l'Escala, ja que no han contestat i han estat substituïdes per altres municipis com Roses i Torroella de Montgrí-l'Estartit. A continuació es mostren les característiques de les entrevistes que han estat realitzades a:

Consell Comarcal de l'Alt Empordà

- **Persona:** Olga Sabater
- **Responsabilitat:** Cap de l'Àrea de turisme del Consell Comarcal de l'Alt Empordà i gerent de l'associació Empordà turisme
- **Lloc:** Àrea de turisme del Consell comarcal de Figueres
- **Data:** Divendres 22 de març de 2019
- **Durada:** 10 minuts i 33 segons

Consell Comarcal del Baix Empordà

- **Persona:** Marc Genés
- **Responsabilitat:** Tècnic en turisme al Consell Comarcal del Baix Empordà
- **Lloc:** Àrea de turisme del Consell comarcal de la Bisbal d'Empordà
- **Data:** Divendres 29 de març de 2019
- **Durada:** 32 minuts i 05 segons

Ajuntament de Figueres

- **Persona:** Manel Toro
- **Responsabilitat:** Tinent d'alcalde de Figueres
- **Lloc:** Edifici Consell comarcal de Figueres
- **Data:** Dimarts 26 de març de 2019
- **Durada:** 13 minuts i 54 segons

Oficina de turisme: Figueres

- **Persona:** Montse Davesa
- **Responsabilitat:** Informadora turística
- **Lloc:** Oficina de turisme de Figueres
- **Data:** Dijous 21 de març de 2019
- **Durada:** 25 minuts i 59 segons

Oficina de turisme: La Bisbal i Ajuntament de la Bisbal d'Empordà

- **Persona:** Ester Saurí
- **Responsabilitat:** Diplomada en turisme
- **Lloc:** Oficina de turisme de la Bisbal-Castell Palau
- **Data:** Dissabte 23 de març de 2019
- **Durada:** 15 minuts i 20 segons

Oficina de turisme: Roses

- **Persona:** Sara Lladó
- **Responsabilitat:** Tècnica en turisme
- **Lloc:** Oficina de turisme de Roses
- **Data:** Dilluns 1 d'abril de 2019
- **Durada:** 23 minuts i 45 segons

Oficina de turisme: Torroella de Montgrí-l'Estartit

- **Persona:** Marta Vilavedra
- **Responsabilitat:** Responsable de la Oficina de turisme
- **Lloc:** Oficina de turisme de l'Estartit
- **Data:** Divendres 29 de març de 2019
- **Durada:** 16 minuts i 32 segons

Oficina de turisme: Torroella de Montgrí-l'Estartit

- **Persona:** Lúdia Alonso
- **Responsabilitat:** Tècnica de promoció del territori
- **Lloc:** Oficina de turisme de l'Estartit
- **Data:** Divendres 29 de març de 2019
- **Durada:** 16 minuts i 32 segons

Com es pot observar, en el cas de l'oficina de turisme de la Bisbal i l'Ajuntament de la Bisbal és una sola entrevista. Inicialment, eren dues de diferents, però la persona a càrrec de les competències turístiques va decidir que amb una entrevista feta a l'oficina de la Bisbal ja era suficient per obtenir informació de la capital del Baix Empordà i la comarca. Per altra banda, en el cas de l'oficina de Torroella de Montgrí-l'Estartit varen participar en l'entrevista dues persones de manera conjunta. A totes les persones se'ls ha fet la mateixa entrevista, però contextualitzant en la comarca o municipi corresponent. Un exemple de les preguntes que es feien en aquesta són les següents:

1. Quins són els recursos turístics que defineixen millor la vostra comarca?
2. Quins són els beneficis que aporta el turisme a la vostra comarca i quines tipologies de turisme són més freqüents?
3. Tindríeu dades oficials del nombre de turistes que ha rebut la vostra comarca en l'últim any (2018)? Quines són les principals nacionalitats dels turistes que rep? I respecte a aquest municipi?
4. Què en penseu del turisme gastronòmic a la vostra comarca? Quina importància té? I respecte a aquest municipi?

5. Què en penseu sobre el turisme esportiu de la zona? En què es basa principalment aquesta tipologia en la zona? Quina importància té? I respecte a aquest municipi?
6. Quins recursos destacaríeu d'aquestes dues tipologies, gastronomia i esport, en el territori? (Productes, plats, esdeveniments, fires, etc.)
7. Exemples d'activitats turístiques en referència a les dues tipologies que recomanaríeu als turistes o visitants. (A nivell de comarca i municipi).
8. Pregunta oberta: Creieu que l'Empordà és un territori que queda molt per explotar-lo? Què milloraríeu especialment del turisme gastronòmic i esportiu?
9. Creieu que en una setmana es pot conèixer el més indispensable de la comarca de l'Empordà?

Un cop presentat l'exemple d'entrevista es parla sobre l'estructura principal del treball. Respecte a l'estructura d'aquest, està formada per tres grans apartats. Primerament es troba la introducció on s'explica en què consisteix aquest treball. Aquesta va acompanyada de l'objectiu i la metodologia utilitzada. A continuació, es troba el marc teòric on es desenvolupen de manera extensa els tres conceptes principals a estudiar en aquest treball: turisme gastronòmic, turisme esportiu i la comarca de l'Empordà. Finalment hi ha el cos del treball en el qual es desenvolupa la ruta basada en gastronomia i esport per l'Empordà, a partir dels resultats de les entrevistes, i les conclusions extretes d'aquest estudi i la bibliografia utilitzada durant el desenvolupament del treball.

En referència al marc teòric s'ha dividit en dues parts. La primera part parla sobre turisme esportiu i gastronòmic; i la segona part parla sobre la comarca de l'Empordà. Per elaborar el marc teòric, s'ha realitzat una recerca dels conceptes de turisme gastronòmic i turisme esportiu per tal d'adquirir un coneixement de les definicions i característiques de les dues tipologies turístiques. Més endavant, s'ha desenvolupat el cas de l'Empordà. En aquest apartat es troba informació general de la comarca passant per la història, la cultura i la societat; i finalitza amb informació més específica sobre la gastronomia i l'esport de l'Empordà.

Com s'ha dit anteriorment, el treball també disposa de l'anàlisi pràctica que consta de les entrevistes. Aquestes s'han realitzat amb la finalitat d'obtenir informació de primera mà sobre el territori de l'Empordà i poder respondre a l'objectiu del treball. A més a més, aquestes entrevistes ajuden primordialment en el desenvolupament del cos del treball, ja que gran part de la informació basada en el territori escollit, l'Empordà, s'obté de les diferents entrevistes realitzades.

Pel que fa a la part d'aplicació pràctica consta en la realització d'una proposta de ruta per l'Empordà. Aquesta ruta es desenvolupa bàsicament a partir dels resultats obtinguts en les entrevistes sobre la gastronomia i l'esport de l'Empordà. Per realitzar aquesta ruta, s'ha hagut de tenir en compte factors com el rendiment de cada activitat, la distància de separació entre municipis, el temps de durada de cada desplaçament, la disponibilitat del recurs, el respòs i tranquil·litat del turista, la meteorologia, entre d'altres. Per tant, aquesta ruta s'ha desenvolupat tenint en compte el benestar del turista i la utilització del medi ambient.

2. MARC TEÒRIC

2.1 Les tipologies turístiques especialitzades (desenvolupament regional, experiència turística)

2.1.1 El turisme Gastronòmic

2.1.2 El turisme Esportiu (actiu)

2.1.3 La relació entre turisme gastronòmic i turisme esportiu

2.2 Cas Empordà

2.2.1 Característiques turístiques de l'Alt i el Baix Empordà

2.2.2 L'Empordà gastronòmic

2.2.3 L'Empordà esportiu

2.1 Les tipologies turístiques especialitzades

Segons Araújo, Fraiz i Paül (2012), el turisme d'una destinació es desenvolupa paral·lelament amb l'evolució de la societat i l'economia actual emergent noves tipologies turístiques d'acord amb la present demanda d'experiències. El fet que el turista busqui noves sensacions i emocions fa que el sector turístic hagi de diversificar la seva oferta adaptant-se a aquests nous desitjos. El turisme gastronòmic i el turisme esportiu són dues de les tipologies de turisme que sorgeix d'aquestes noves demandes. Actualment i com diuen els autors citats a l'inici del paràgraf, aquestes són tipologies que es troben en ple creixement, ja que arran d'augmentar la seva demanda, ha d'augmentar la seva oferta.

En el següent apartat, es troben definits els principals conceptes del treball com seria el turisme gastronòmic i el turisme esportiu. Les dues tipologies entre elles són molt diferents, ja que es poden trobar a la pràctica des d'altres tipologies de turisme, és a dir, en el cas del turisme gastronòmic es pot observar que és una branca que deriva del turisme cultural i pel que fa a turisme esportiu es pot dir que moltes vegades procedeix de la branca del turisme de natura o aventura. A través del medi humà com es podria considerar la gastronomia, es pot conèixer la cultura, les tradicions i la societat d'una destinació. I a través del medi físic com seria el turisme esportiu es pot conèixer l'entorn, la natura i el paisatge que aquesta destinació ofereix.

Primerament ha de quedar molt clar com es defineixen aquestes dues tipologies turístiques i de què tracten exactament. A continuació es troben els conceptes definits des del punt de vista de diferents autors que han treballat aquests conceptes.

2.1.1 El turisme gastronòmic

Segons López-Guzmán i Sánchez (2008), l'activitat turística, generalment en l'àmbit mundial, està evolucionant cada vegada més cap a viatges més curts i amb més freqüència. A conseqüència d'això, els turistes, a part de visitar les destinacions clàssiques de sol i platja, volen visitar i descobrir noves destinacions. L'autor citat anteriorment senyala que aquesta nova necessitat implica que l'oferta turística de les

administracions públiques i empreses privades desenvolupin nous productes turístics per donar resposta als nous gustos dels consumidors. Alguns d'aquests nous gustos podrien ser: la cultura, una gastronomia diferent del comú, pràctica d'esports, visitar monuments culturals i històrics, etc. La creació i desenvolupament d'aquests nous productes i necessitats va ocasionar de l'augment dels turismes alternatius o especialitzats. Aquestes tipologies de turisme són molt específiques en la pràctica d'una activitat o producte i cada vegada se'n troben més.

En referència al paràgraf anterior, el fet que es desenvolupin noves tipologies turístiques és un punt positiu per les destinacions turístiques. Una manera de reduir el turisme de masses ha estat crear turismes alternatius. Aquestes sorgeixen per cobrir una necessitat particular del consumidor. Per tant, com més tipologies diferents sorgeixen, més turistes hi ha en diferents èpoques de l'any en funció de quan es practiqui la tipologia turística que han triat. Si hi ha turistes durant tot l'any, es desestacionalitzen les destinacions i és positiu pel seu desenvolupament turístic. En el cas de la Costa Brava, la majoria de turistes es concentren durant l'estiu i d'aquesta manera es tenen turistes tot l'any i es descongessiona bastant la temporada d'estiu.

En les tendències que es destaquen en els últims anys, existeix un gran interès per conèixer la gastronomia de determinades zones. Segons Fusté (2016), Hjalager i Richards (2002), els productes gastronòmics ajuden a crear una experiència i conèixer un determinat nou estil de vida als visitants, ja que són un reflex de com és la destinació i la seva població local. El vi i el menjar són els elements fonamentals en la dieta mediterrània i es veu clarament els costums, la terra i la combinació de mar i muntanya de la zona.

Quan es parla d'un determinat nou estil de vida, fa referència al fet de fer noves activitats o visitar indrets on mai ha estat el visitant i trenca amb la seva rutina diària. Provar noves gastronomies també ajuda a trencar amb aquesta rutina, ja que es poden provar plats que no formen part de la dieta diària del turista. En certes ocasions, també es pot parlar de nou estil de vida sense necessitat de marxar de la mateixa localitat.

És a dir, es poden practicar noves activitats com l'esport en zones properes a casa però que mai hi passem o semblants als llocs que més visita. També és molt important conèixer el territori propi on es viu, ja que sovint es dona molta importància al fet de viatjar a l'estranger i veure coses noves sense saber ni conèixer realment que hi ha al costat de casa.

Seguint amb la idea de López-Guzmán i Sánchez, la gastronomia és un dels sectors més importants en l'economia de molts països i actualment s'està convertint en un element fonamental per atreure i promocionar el turisme. Així doncs, López-Guzmán i Sánchez cita en el seu article una cita de Ruschmann que diu:

“El turismo gastronómico es aquel en el cual la motivación principal del turista es la alimentación. Esa modalidad de turismo es incapaz de generar su propio flujo, pero puede agregar valor a la visita de un lugar,

ofreciendo al turista la posibilidad de vivir una experiencia que lo acerca a la población visitada (Ruschmann, 1997, p 85).¹

El concepte gastronomia té una relació directa amb la cultura. Els dos conceptes són dos elements molt importants que ajuden a transmetre com és una destinació. En algunes ocasions també es pot trobar una certa relació amb la natura. A la cita següent es pot observar la definició que relaciona els conceptes següents:

“La gastronomía es un símbolo territorial, una muestra tanto de la cultura como de la naturaleza que nos define como seres humanos con arraigo a un determinado lugar. La gastronomía típica que se asocia a cada contexto es parte del patrimonio de las sociedades, un trazo de su identidad que se refleja a través del cultivo, los productos y platos típicos, o las formas de servir y consumir, que son tan nuestras pero a la vez tan diferentes en contextos culturales extraños simplemente por no ser propias o no estar habituadas a ellos. Comer descalzo o sin cubiertos son hechos tan habituales en determinadas culturas como rarezas en otras. En cualquier caso, la cocina y todo aquello que la rodea, la cultura en sí misma, es parte y todo en el desarrollo de las comunidades y la vida en sociedad en cualquier parte del mundo.”
(Fusté, 2016, p.3)

La gastronomia és un element molt important dins d'una destinació turística. Gràcies a la gastronomia típica de cada zona, es poden obtenir coneixements sobre una regió, sobre la població que hi viu i quines són les seves tradicions o cultures. Un clar reflex d'això és quan el més comú d'un país és el més estrany en un altre com per exemple el menjar sense coberts o assegut a terra, menjar insectes, beure mate, etc. Aquestes petites diferències fan que es distingeixi entre països, cultures, maneres de fer i pensar dels seus habitants. Per tant, la gastronomia assumeix un paper molt important dintre d'una destinació i s'ha de saber transmetre molt bé al turista o visitant per evitar donar conceptes erronis de la regió que es visita.

Des del punt de vista de Hjalager i Richards (2002), a mesura que va augmentant la competència entre destinacions turístiques, la cultura local s'està convertint en un element cada vegada més valuós per crear producte i activitats per atraure i divertir als turistes. En aquest cas, la gastronomia té un paper particularment molt important, ja que aquesta s'ha convertit en una font important de formació d'identitat en les societats posts modernes: cada vegada més “somos lo que comemos”. Els mateixos turistes contribueixen en el desenvolupament de la gastronomia amb els elements que troben a l'estranger, creant una demanda del seu propi país.

L'expressió “somos lo que comemos” forma part del llenguatge de les societats des de fa molt de temps. L'autor d'aquesta frase és Ludwig Feuerbach (filòsof i antropòleg alemany). En el seu escrit de “Enseñanza por la alimentación” (1850), fa referència a

¹ Aclaració sobre la traducció: Les citacions es faran en l'idioma original per tal de no perdre la essència del significat.

aquesta expressió i on explica clarament que l'ésser humà necessita alimentar-se per poder viure i segons el que menja té energia i vitalitat per dur a terme unes activitats o unes altres. El menjar és medicina i qui manté el cos humà en funcionament. La manera de servir, cuinar o menjar certs aliments o plats gastronòmics també diu molt i defineix molt la manera de ser d'una societat. Una frase molt interessant de Feuerbach (1850) en el seu escrit és: "*Wollt ihr das Volk bessern, so gebt ihm statt Deklamationen gegen die Sünde bessere Speisen. Der Mensch ist, was er isst*". (Si se quiere mejorar al pueblo, en vez de discursos contra los pecados denle mejores alimentos. El hombre es lo que come)

Segons Fields (2003), en algunes ocasions la gastronomia no defineix una sola destinació, ja que hi ha aliments que es consideren una marca global i es pot trobar en qualsevol destinació turística. En l'article de Fields (2003) apareix una cita sobre d'Iyer d'aquesta idea de marca global en els aliments:

"Lejos de producir un paisaje gastronómico homogeneizado, la tensión entre globalización y localización está produciendo cada vez más variaciones. No solo están surgiendo bebidas y alimentos globales, como Coca-Cola y McDonald's, sino que la comida local y regional está prosperando y los nuevos "alimentos de fusión" también se están creando para alimentar al "alma global" (Iyer, citat per Fields, 2003, p.18)

Respecte a la relació gastronòmica global-local, cada vegada la població consumeix més aliments que són considerats com a marques globals. A l'hora de viatjar a una nova destinació, el fet de disposar d'aquestes marques fa que el turista les consumeixi més, ja que ja coneix el producte i probablement el consumeix periòdicament en el seu dia a dia. Es consumeixen molt més, ja que simplement és més còmode pel consumidor i d'aquesta manera té de segur que li agradarà el menjar. Una solució per poder potenciar més aquesta relació global-local i reduir importància i consum de les marques global podria ser el fet de provar noves gastronomies. Seguint amb Fields (2003), no s'ha de tenir por a tastar nous plats o aliments, sinó aconseguir trencar amb la rutina per poder conèixer veritablement una destinació sense consumir el més comú o conegut. Cada vegada més i gràcies en aparèixer nous turismes alternatius, els turistes o visitants tenen més tendència a provar i conèixer noves gastronomies que quedar-se en el més habitual.

Com mostra Scarpato (2002), la definició original de gastronomia s'ha anat ampliant i modificant durant els últims anys. L'enciclopèdia Britànica (2000) defineix la gastronomia com: "*The art of selecting, preparing, serving and enjoying fine food*". ("L'art de seleccionar, preparar, servir i gaudir del bon menjar")

Originalment el concepte de cuina local i regional, és a dir, de la gastronomia típica de la zona, sorgeix dels pagesos. Les classes socials més baixes cuinaven i menjaven dels aliments propis que cultivaven o creixien en abundància a la seva zona. En la cuina local i regional és on es poden observar les veritables tradicions i costums d'una societat, ja que sorgeix de l'alimentació. Més endavant i juntament amb l'evolució de

les societats, la gastronomia també ha anat evolucionant i ha arribat a mans de la noblesa. Segons Scarpato (2002), la gastronomia va ser inventada per satisfer a la noblesa del poble. La gastronomia ha començat també a abastar diferents pràctiques culturals. En conseqüència, Scarpato (2002) argumenta que es pot parlar de "Cultura Gastronòmica"

Segons Hjalager (2002), el servei i el consum d'aliments s'ha convertit en una indústria global de la qual el turisme és una part molt important. En la indústria cultural de la gastronomia, la cadena de valor s'està ampliant per introduir una àmplia gamma d'activitats econòmiques, moltes de les quals estan relacionades amb el turisme. Com per exemple el fet de visitar un celler de vi: entrar en aquest celler, veure l'elaboració del vi i fer-ne un tast és una activitat molt senzilla. Aquestes activitats cada vegada tenen més demanda, per tant es posa preu i es converteixen en una activitat gastronòmica i econòmica.

Segons Mascarenhas i Gândara (2010), la gastronomia pot ser analitzada com un element que actua dins d'un espai natural i social el qual influeix en la producció i transformació de l'espai regional. Es pot determinar que la gastronomia és un atractiu turístic, ja que influeix a una destinació en l'àmbit regional. Els processos de producció i consum de la gastronomia d'una destinació provoquen canvis i transformacions al territori creant un desenvolupament de la localitat on passa. Aquests processos també són un element clau de reconeixement de la societat local representant la seva cultura, comportament i tradicions a través de la degustació de plats típics i regionals com s'ha esmentat en els autors anteriors (Scarpato i Hjalager, 2002).

D'aquesta manera:

"La alimentación también puede ser comprendida en el contexto del turismo cultural ya que para muchos turistas uno de los atractivos del viaje es la experiencia gastronómica que cada localidad ofrece. Pensar la relación entre turismo y alimentación permite analizar una de las más interesantes dinámicas de utilización del patrimonio gastronómico en la actualidad. La degustación de un plato típico puede ser un ejemplo de la interacción entre el turista y la cultura local, interacción que posibilita al visitante conocer las motivaciones que llevaron a la preservación de ese plato; el contexto histórico en que éste surgió, y qué elementos proporcionan placer en la degustación de los manjares. Esto intenta entender el atractivo turístico" (Morais i Gimenes, 2007, p.22).

Per tant, com diuen Hall i Sharples (2003), el turisme gastronòmic és de gran importància i pot ser considerat una modalitat de turisme cultural que permet conèixer i entendre la manera de ser i de viure de la comunitat local a través de sensacions i experiències sorgides de la degustació de plats típics regionals, visites gastronòmiques, participació en esdeveniments, fires o mostres gastronòmiques, etc.

Un altre punt d'anàlisi del turisme gastronòmic, seguint amb Hall i Sharples (2003), és veure la gastronomia com un atractiu i producte turístic que ajuda al desenvolupament regional basat en un turisme sostenible. La gastronomia com a producte sol moltes

vegades no crea fluxos turístics, però ajuda a complementar l'oferta turística principal. És a dir, en moltes ocasions la motivació principal del viatge és conèixer els plats locals d'una destinació o productes que hi ha; en moltes altres ocasions la gastronomia no és la motivació principal del viatge però el fet de necessitar menjar fa que de manera indirecta es consumeixi d'aquesta gastronomia local. Quan és la motivació principal pot crear una demanda específica com és el cas de les rutes o esdeveniments gastronòmics. És a dir, en aquestes rutes o esdeveniments poden ser centrats en un sol producte i d'aquesta manera la demanda és més específica. Alguns exemples d'aquesta demanda més específica seria les jornades gastronòmiques de l'escamarlà i el peix de Cap de Creus (Portbou, Ilança, Colera), la ruta del vi de la D.O. Empordà (centrada en el vi) i la ruta dels Restaurants amb estrella Michelin els quals molts es troben a la Costa Brava (Miramar, el Bò-tic, Empòrium).

Algunes de les rutes gastronòmiques que existeixen són similars a les ja existents rutes del vi, ja que en molts casos es pot observar que són les mateixes però la motivació principal de la ruta és el menjar o el vi. Aquest avantatge permet promocionar millor determinades àrees geogràfiques, ja que a partir de la seva gastronomia es pot crear indústria turística i potenciar el territori des d'un altre punt de vista; el gastronòmic. Aquest punt de vista beneficia als territoris, ja que també s'obté benefici econòmic a partir dels restaurants de la zona a part d'activitats turístiques i s'observa en el territori a partir de les rutes creades. Es pot observar en diferents pàgines gastronòmiques o les xarxes socials d'algunes destinacions turístiques, tant a nivell de país com de ciutat, com són París, Espanya, Itàlia, Brasil, etc.

Segons la pàgina web la carretera del vi (2018), les rutes del vi varen ser les primeres rutes consolidades i són les que primer es van crear, sobretot a Catalunya. Seguidament basant-se en rutes del vi ja consolidades, s'han creat noves rutes on la motivació principal no és només el vi, sinó que la gastronomia en general. Alguna d'aquestes rutes noves és com la ruta de la carretera del Vi a Vilafranca del Penedès. Aquesta ruta és una proposta enoturística amb un alt valor històric i cultural. És la primera Wine Road de tot l'estat, amb una distància de 40 km de llarg, una iniciativa privada que engloba uns 13 cellers. Els cellers que la formen són: Bodegas Torre del Veguer, Bodegues Pinord, Cava i Hotel Mas Tinell, Família Torres, colet clàssic Penedès, finca Viladellops, hospital de Sitges, la Xamada, mas Bertran, Parés Baltà, Puig Batet, Rovellats i Torreblanca.

Segons Medina i Tresserras (2008), en el cas de Catalunya les denominacions d'origen són molt importants. Des de fa uns anys, aquestes denominacions es coneixen sota les sigles D.O.P (denominació d'origen protegida). Segons amb els mateixos autors en el seu article del turisme enològic i les rutes del vi a Catalunya (2008), les seves tres D.O.P més turístiques són: D.O.P Penedès, Priorat i Montsant, ja que la majoria de recerques turístiques de Catalunya relacionades amb el vi surten aquestes tres D.O.P. Catalunya és una de les comunitats autònomes que més s'ha preocupat fins al moment d'investigar, valorar i promocionar des del punt de vista turístic el seu patrimoni alimentari i més especialment el vitivinícola. Segons el consell regulador de la denominació d'origen Empordà (2014), les D.O.P vitivinícoles catalanes són: Alella, Conca de Barberà, Costers del Segre, Empordà-Costa Brava, Montsant, Penedès, Pla del Bages, Priorat, Tarragona, Terra Alta. En quant exemple

de rutes gastronòmiques se'n troben de diferents, tot i que cap explicada amb detall, però cadascú té el seu valor diferencial. Aquest valor diferencial depèn de la zona on és dur a terme i dels aliments principals de la zona. Una gastronomia local o regional per si sola ja té un valor diferencial en el món turístic.

Barrera (1999), en el seu article sobre les rutes gastronòmiques especifica que una ruta gastronòmica és:

“Es un itinerario que permite reconocer y disfrutar de forma organizada el proceso productivo agropecuario, industrial y la degustación de la cocina regional, expresiones de la identidad cultural.” (Barrera, 1999).

El mateix autor explica que les rutes gastronòmiques serveixen per a un seguit de propòsits com (p.8):

- Per consolidar la cultura productiva regional
- Per valorar i promoure els aliments regionals
- Per promoure la cultura gastronòmica nacional a través de les expressions culinàries regionals.
- Per estimular el desenvolupament de qualitat, denominació d'orígens i productes orgànics, etc.
- Per dinamitzar les economies regionals

Barrera també explica informació sobre els principals elements que caracteritzen una ruta gastronòmica (p. 8-9):

- Producció bàsica que distingeix a la regió de la ruta
- Un itinerari desenvolupat en la xarxa viària.
- Existència d'un número mínim d'integrants en cada ruta que justifiqui l'obertura.
- Existència d'una normativa reglamentària que indica el funcionament dels integrants
- Menú regional on apareixen els plats creats amb els productes de la zona
- Organització local per donar informació sobre la ruta
- Un sistema de senyalització de la ruta.
- Mapa o full de ruta amb informació explicativa de la ruta

Les rutes gastronòmiques permeten desenvolupar una àrea geogràfica turísticament i econòmicament, i posicionar destinacions turístiques gràcies a l'experiència turística proporcionada als visitants d'aquestes rutes. Segons Mitchell i Hall (2006), aquestes rutes es veuen directament implicades en la creació de producte. Per tant, la creació d'una ruta gastronòmica consisteix en la definició d'un o diferents itineraris en l'àrea geogràfica escollida amb llocs on el turista pot apreciar la gastronomia i complementant aquests amb llocs històrics, culturals o altres d'interès.

En el cas de Catalunya compta amb un potencial turístic gràcies a les seves platges, les seves muntanyes la seva cultura i gastronomia i diferents activitats d'oci i lleure que proporciona el territori.

A Catalunya, es troba la pràctica de molts tipus de turisme. Segons Jiménez i Prats (2006), Cànoves i Garay (2009), la primera colonització turística d'Espanya es produeix en el litoral mediterrani i les illes. La Costa Brava i la Costa Daurada varen ser de les primeres a rebre aquesta colonització i des de llavors són destinacions representatives de turisme de sol i platja que segons Jiménez i Prats (2006) Cànoves i Garay (2009), és la tipologia que més destaca. Per una altra banda destaca el turisme hivernal, ja que Catalunya disposa d'un ampli conjunt de muntanyes: Pirineus. Aquest turisme hivernal, segons Jiménez i Prats (2006), ha permès el desenvolupament d'altres turismes alternatius com són el turisme rural i el turisme d'aventura. Finalment, aquests autors també fan referència al turisme cultural amb personatges com Dalí, Picasso i Miró o les ruïnes grecoromanes d'Empúries; i al turisme esportiu amb el gran potencial que ha desenvolupat Barcelona des dels Jocs Olímpics del 1992. Tot aquest conjunt de tipologies turístiques a Catalunya fan que el turisme sigui un sector clau en l'economia de la comunitat autònoma.

Segons els autors citats anteriorment: López-Guzmán (2008), Sánchez (2008), Hjalager i Richards (2002), Scarpato (2002), Mascarenhas (2010), Gândara (2010), Morais i Gimenes (2007), Medina (2008), Tresserras (2008), Barrera (1999), Fusté (2016), Jimenez i Prats (2006) i Cànoves i Garay (2009); coincideixen en el fet que el turisme gastronòmic és una motivació turística específica que tracta de conèixer un territori i la seva societat a través de la degustació dels plats regionals. Per tant, la principal motivació turística és el menjar. Aquest interès culinari ajuda a potenciar i consolidar destinacions turístiques. Encara que a vegades la gastronomia no sigui el motiu prioritari del viatge, és un element fonamental que s'ha de tenir en compte a l'hora de viatjar indiferentment de la motivació principal del viatge.

En l'àmbit espanyol, es conta amb moltes destinacions catalogades com a gastronòmiques. El fet de ser destinacions catalogades com a gastronòmiques permet a la mateixa destinació desenvolupar-se mitjançant una tipologia específica de turisme: el turisme gastronòmic. Segons Skyscanner (2017), les destinacions espanyoles amb millor oferta gastronòmica i les més freqüentades del 2017 són (exemple plats típics): San Sebastián (kokotxas de merluza en salsa verde), Santiago de Compostela (empanada i pulpo a la Gallega), Càceres (Extremadura) (Manteca Colorá o migas), Granada (tortilla del Sacromonte), Sevilla (gazpacho), Madrid (cocido madrileño), Bilbao (bacalao al pil pil), Barcelona (pan con tomate, botifarra con alubias), Segovia (el Lechón asado o cochinillo de Segovia) i Valencia (la paella).

A part de disposar de moltes localitats catalogades com a referents en oferta gastronòmica, també es disposa a Espanya de ciutats que són capitals de la gastronomia. El títol de Capital Espanyola de la Gastronomia està creat per la Federació Espanyola d'Hosteleria (FEH), la Federació Espanyola de Periodistes i Escriptors de turisme (FEPET). Des de 2013 les ciutats catalogades com a capitals gastronòmiques han estat: Logroño (2013), Burgos (2014), Vitoria (2015), Càceres (2016), Toledo (2017), León (2018) i Almería (2019).

En el cas de Catalunya, la gastronomia és un atractiu turístic molt valuós. Com explica Fusté (2016) en el seu article el cas català és d'importància rellevant i més concretament a les comarques Gironines. Forgas-Serra, Blasco i Palou (2016), fan una

citació segons la tesi doctoral de Leal en referència a la importància de la gastronomia a Catalunya. Aquesta citació de Leal és la següent:

“De forma paralela a la importancia de la gastronomía manifestada por los propios turistas, a lo largo de las últimas décadas en Cataluña se ha producido un proceso de especialización en la oferta de gastronomía, que se ha derivado en la estructuración de una oferta de restaurantes gastronómicos de alto nivel, consolidándose así Cataluña como destino gastronómico a nivel mundial (Leal, 2013, p 140).

En referència a la cita de Leal (2013) sobre els restaurants d'alt nivell, a Catalunya hi ha dos restaurant de renom que són coneguts arreu del món. Aquests són El Bulli de Ferran Adrià que es troba a la costa de Roses i fa uns anys va tancar les seves portes; i el Cellar de Can Roca que el formen els tres germans Roca i es troba ubicat concretament a la ciutat de Girona. Són dos dels millors restaurants del món i que han mogut turistes que venien expressament en aquests establiments.

En la pàgina oficial del Patronat Costa Brava es fa esmena a la gastronomia de la zona. Segons el Patronat de turisme, pel que fa a promoció:

“La província de Girona és una de les principals destinacions gastronòmiques i enoturístiques del món i constitueix un dels focus de creativitat més importants del món. La combinació del mar i la muntanya és el senyal distintiu de la gastronomia gironina, la fusió de la personalitat i les tècniques culinàries de la regió. Una gastronomia que té substància i identitat, que no és només una manera de menjar i beure, sinó també un estil de vida” (Patronat Costa Brava, 2016).

Finalment, per concloure el tema de turisme gastronòmic, es pot dir que és una de les tipologies turístiques que està guanyant molta importància actualment entre les societats i que molts turistes tenen com a motivació principal del viatge la gastronomia. Aquesta tipologia turística també és una manera d'ensenyar als visitants o turistes la cultura, els costums i les tradicions de la societat local, ja que va molt lligada de la mà del turisme cultural. A més a més, també s'ha pogut observar que el fet de menjar és una acció que es practica sempre que algú viatge fora de casa sigui de manera directa o indirecte i que inclús forma part del dia a dia de la societat. En moltes ocasions, la gent realitza activitats gastronòmiques o assisteix a fires i mostres com una activitat del seu oci, sigui del dia a dia o dels caps de setmana. El fet de tastar nous plats i productes (insectes, salses) i de practicar noves maneres de menjar (seure a terra o menjar de peu) està molt de moda entre la majoria de gent que viatja, ja que són maneres de fer que ens diferencien del nostre dia a dia i ens permeten descobrir altres cultures.

2.1.2 El turisme Esportiu (actiu)

Gammon i Robinson (2003) en el seu article *Sport and tourism* fan esmena a l'autor Kurtzman (1995) que diu que existeix una clara relació entre els conceptes d'esport i turisme del qual sorgeix el turisme esportiu. La interconnexió entre turisme i esport és

una evidència de societats actuals, és a dir que tenen nous gustos o necessitats, i es manifesta en l'interès per part de diferents organismes (públics i privats) en incrementar les polítiques d'actuació i millorar la unió entre les dues disciplines.

El fet que existeix aquesta relació entre esport i turisme és a causa de 5 raons com bé diu l'autor. Aquestes raons són (p. 21):

1. El nombre de participants en esdeveniments esportius internacionals i nacionals han augmentat significativament. Un exemple d'aquests esdeveniments són: els Jocs Olímpics, les copes mundials i el campionat de la *European Championships*.
2. El fet de practicar esport aporta beneficis a la salut. Cada vegada hi ha més consciència per part de la societat i fa que augmenti el nombre de participants en moltes modalitats esportives: *running*, senderisme, BTT, etc.
3. La tercera raó, segons Kurtzman però derivada de Collins i Jackson (1996), és que els governs i els líders en indústria esportiva i turística estan començant a apreciar el valor de l'esport respecte a l'economia i a les relacions que s'estableixen nacionalment i internacionalment.
4. Tornant a Kurtzman, s'ofereix una varietat més ampla i respectuosa d'esdeveniments esportius durant tot l'any. Aquests esdeveniments beneficien tant a l'espectador com al participant per igual.
5. Per últim, gràcies a les tecnologies i infraestructures esportives, els individus que practiquen esport o tenen una mentalitat més esportiva poden establir relacions i practicar esport de manera col·lectiva.

En resum, el fet de practicar esport està cada vegada més present en la societat i augmenta des que el turista actua com a participant, com quan actua d'espectador. Les indústries esportives i turístiques líders en aquest sector comencen a valorar, respecte a l'economia, el fet de practicar esport i les relacions nacionals i internacionals que crea. Aquestes relacions són positives a l'hora de promocionar una destinació, d'augmentar els turistes que arriben i donar-la a conèixer en un àmbit més internacional.

Seguint els apunts de Sallent (2017) es basa en Standeven i De Knopp (1999) per parlar de turisme esportiu. La definició de turisme i esport és tota mena d'implicació passiva o activa en activitats esportives, participant-hi de forma casual o organitzada. Algunes de les característiques d'aquesta modalitat de turisme són:

- Tenen un mercat reduït i fàcilment identificable, ja que no és una de les motivacions principals turístiques actualment i són fàcils d'identificar perquè es concentren en les infraestructures esportives o voltants.
- Tenen una competència reduïda segons la zona on es practica. Hi ha zones que són perfectes per a la pràctica d'un esport sigui pel territori o per les condicions meteorològiques. Això els fa únics i no tenen gairebé competència.

- Estacionalitat molt marcada per caps de setmana o depenent del calendari de competicions i entrenaments.
- Poca importància en l'oferta complementària com són els allotjaments o altres modalitats turístiques. En algunes ocasions, els participants o espectadors van a veure un esport en concret i tornen a casa sense tenir en compte l'oferta complementària que tenen al seu voltant. Si aquests són estrangers sí que l'utilitzen sobretot en allotjament.

Segons Sallent (2017), el turisme esportiu és un turisme orientat a la participació en activitats esportives organitzades, com la Marató, i d'altres que no, com anar a passejar a la muntanya. Existeixen tres tipus de turisme esportiu: d'entrenament, de competició i d'espectacles (competició i recreació). Respecte a recreació fa referència als turistes que assisteixen als esdeveniments esportius com espectadors. Els agrada l'esport i en el seu temps lliure el van a veure en directe.

Sallent (1991) en el seu article de "El deporte y el turismo: un campo fascinante" fa una citació sobre la relació que existeix entre esport i turisme. En aquesta diu el següent:

"Las relaciones entre actividad deportiva y turística aumentan cada vez más debido a transformaciones cuantitativas y cualitativas del tiempo libre; disminución progresiva de las horas de trabajo; cambios en los valores que regulan nuestra Sociedad en la que el tiempo libre se empieza a vivir de otra forma; vivencia más activa del ocio; preocupación creciente por la higiene y salud; así como por la estética personal y por una recreación en contra de las masificaciones urbanas que favorece un retorno hacia la naturaleza y sus ritmos. El turismo pasa a ser una de las Fuentes de riqueza primordiales a nivel mundial, mientras que el deporte se consolida como principal actividad recreativa" (Sallent, O. 1991).

Segons Navarro i Mateos (2017), en l'oferta de turisme esportiu queda molt per potenciar, ja que hi ha moltes modalitats d'esport que són interessants però no tothom es veu capaç de practicar com són els esports aquàtics. Una manera d'augmentar aquesta oferta seria adaptant modalitats d'esport de més risc com és el piragüisme, els esports aquàtics i certs esports d'aventura. Una manera d'adaptar-los seria creant noves maneres de practicar referent al risc, la durada i la intensitat de l'esport de manera que el físic o l'edat no pugui impedir al turista practicar i viure l'experiència d'un esport. També una altra manera podria ser que a partir de rutes esportives ja marcades com el cas de la BTT. Relacionar aquestes rutes amb una altra modalitat com seria el turisme cultural o gastronòmic i a part d'observar els paisatges naturals de la zona, poden practicar l'esport, conèixer la cultura, gastronomia i fins i tot costums de la societat local. Navarro i Mateos (2017), en el seu article sobre l'oferta empresarial de les destinacions de turisme actiu a Espanya, es basen en els autors De Knop i Augustin, els quals fan esmena de:

"El TDN, como categoría de turismo deportivo "activo" integra un conjunto de actividades físico-deportivas, de carácter motriz y de "aventura controlada", que como oferta más o menos mercantilizada y

de fuerte orientación lúdico-recreativa, son practicadas durante las vacaciones al aire libre y en contacto con el medio natural, sirviéndose básicamente de los recursos que ofrece éste y suponiendo un cierto factor de riesgo, esfuerzo físico y/o destreza para sus practicantes.” (De Knop, 1990, p. 558)

Dins del mateix article de Navarro i Mateos (2017), hi ha tres tipus de modalitats esportives dins de les pràctiques turístiques les quals són definides per De Knop. Aquestes modalitats segons Augustin són aèries, aquàtiques i terrestres.

“Presentan, asimismo, una gran heterogeneidad y un campo casi ilimitado de modalidades por la diversidad de recursos y entornos naturales que les pueden servir de soporte y sus necesidades diferentes de equipamiento deportivo. Se suma la fuerte segmentación de los deportes de naturaleza tradicionales en múltiples derivaciones y adaptaciones, como es el caso del esquí y el alpinismo, pudiéndose clasificar según escenarios de práctica en tres grupos: deportes terrestres (senderismo, rutas ecuestres, alpinismo y montañismo, etc.); deportes aéreos (ala delta, parapente, globo aerostático...) y acuáticos (descenso de aguas bravas, piragüismo, surf, vela...)” (Augustin, 2011, p. 558)

Segons Standeven i De Knop (1999), la indústria del turisme esportiu porta en funcionament des dels anys 90. Els autors diuen que existeixen dues modalitats de turisme esportiu: l'actiu i el passiu. Defineixen el turisme actiu com la participació de practicar un esport durant les vacances. El turisme esportiu actiu abasta activitats com el golf, l'esquí, esdeveniments organitzats on participa el turista i activitats físiques que es barregen amb el turisme d'aventura com és el senderisme i el piragüisme.

Per una altra banda, segons els dos autors anteriors, es troba definit el turisme esportiu passiu. Aquest va relacionat amb activitats d'espectacles i esdeveniments esportius com són els Jocs Olímpics o el Mundial de futbol. La gran diferència entre el turisme esportiu actiu i el passiu és el comportament del participant; si aquest ho fa com a “atleta” o com a “fan”.

Jönsson i Lewis (2014) es basen amb Kurtzman i Zauhar (2003) que afirmen que els esdeveniments turístics esportius es refereix a aquelles activitats esportives que atrauen un gran flux turístic d'espectadors. Per contra, els esdeveniments esportius poden ser dirigits per espectadors o participants on el propòsit principal dels viatgers és la participació o visualització d'un esport. Aquests esdeveniments es poden classificar com a esdeveniments a gran escala com serien la Super Bowl i Wimbledon; i com a mega esdeveniments com són els Jocs Olímpics i la Copa Mundial de Futbol de la FIFA. Segons un estudi fet per Ottervanger (2007) existeix una nova categoria d'esdeveniment turístic catalogat com a esdeveniments locals:

“This type of event is described as a minor event that is held on an annual basis with the possibility of participants outnumbering the spectators, i.e. participant led. Nonetheless, timing can have a major

influence on local or small events, as sporting events that usually start small can successfully grow to become a major event, confirming the notion that time is represented through change” (Ottervanger 2007, p. 4)

Seguint amb Jönsson i Lewis (2014) es basen en els autors Turco (1998) i Fredline (2000) que parlen sobre els esdeveniments esportius, ja que aquests d'una manera directa o indirecta comporten impactes a la societat local i a la destinació on es realitza l'esdeveniment. A l'hora de realitzar un esdeveniment esportiu, s'han de tenir en compte, els beneficis econòmics associats amb l'organització d'aquest esdeveniment sense donar importància als impactes ambientals i socials que causen i afecten la comunitat amfitriona. Els autors Fredline (2006) i en aquest cas Hall (1992), donen definicions diferents sobre els impactes socials, que són els principals:

“any impacts which potentially have an impact on the quality of life for locals” (Fredline, 2006, p. 5)

“the manner in which tourism and travel effect changes in the collective and individual value systems, behaviours patterns, community structure, lifestyle and quality of life” (Hall, 1992, p. 5)

A continuació es pot observar una taula sobre els impactes que causa un esdeveniment esportiu a la destinació i comunitat amfitriona. A la banda esquerra de la taula es pot observar els diferents beneficis que rep una destinació quan realitza un esdeveniment esportiu. A la banda dreta, es pot observar els costos que suposa els impactes negatius que causa un esdeveniment esportiu en una destinació. Alguns d'aquests impactes negatius són: problemes socials com el vandalisme, violència, congestió de la destinació, canvi dels valors morals, etc. Aquesta està feta des del punt de vista dels autors Fredline (2006), Getz (1991), Hall (1992) i Ritchie (1984), però està extreta de l'article de Jönsson i Lewis (2014) sobre els impactes del turisme esportiu:

Table 1: Social impacts of sport tourism events

Benefits	Costs
<ul style="list-style-type: none"> • Increase in the level of local interest in the activity associated with the event 	<ul style="list-style-type: none"> • Social problems: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Crime ▪ Prostitution ▪ Rowdy behaviour ▪ Drinking ▪ Drug use ▪ Violence ▪ Vandalism
<ul style="list-style-type: none"> • Pleasure in experiencing event 	<ul style="list-style-type: none"> • Potential for intercultural misunderstanding
<ul style="list-style-type: none"> • Influence on community pride and increased involvement of individuals in community activities 	<ul style="list-style-type: none"> • Changing moral values
<ul style="list-style-type: none"> • The improvement of regional identity that is seen as being closely related to urban renewal 	<ul style="list-style-type: none"> • Dislocation of locals and loss of amenity as a result of noise and crowding
<ul style="list-style-type: none"> • Entertainment and social opportunities for local residents • Volunteerism – improve local social support networks 	<ul style="list-style-type: none"> • Commodification and commercialisation of traditional local events
<ul style="list-style-type: none"> • Strengthen cultural values and traditions 	<ul style="list-style-type: none"> • Traffic congestion
<ul style="list-style-type: none"> • Build national identity 	

Font: Impacts of Hosting a Sport event in tourism high season (Jönsson i Lewis, 2014, p. 5)

Seguint en el mateix article, també fan referència als autors Kim, Petrick i Fredline. Segons Kim i Petrick (2005), a l'hora d'investigar els impactes d'un esdeveniment esportiu, els impactes socials són menys intangibles que els impactes econòmics o ambientals. Una manera d'avaluar i diferenciar aquests impactes és a través de les opinions dels residents en relació a l'esdeveniment. Fredline (2006), insisteix que és de rellevància tenir en compte aquests impactes socials i les preocupacions de la societat per continuar contribuint en un futur en una millor planificació i gestió d'aquest tipus d'esdeveniments turístics.

Segons Bordeau (1994), el turisme esportiu actiu i el d'aventura ha experimentat un important desenvolupament a Espanya al llarg dels últims anys. Com a conseqüència de tenir interès a practicar esports d'aventura s'ha renovat l'oferta turística de moltes destinacions turístiques o ha donat lloc a la creació de noves ofertes que han ajudat a desenvolupar espais rurals. Això ha comportat un canvi en noves activitats (terrestres, aquàtiques i aèries), nous mercats, més visitants, modificacions de la utilització del sòl i l'edificació de noves instal·lacions i equipaments.

“Se hace referencia a términos como turismo activo, ecoturismo, turismo deportivo o turismo de aventura, con límites confusos entre unos y otros, ya que existe «una transgresión continua de fronteras particularmente débiles entre los conceptos de ocio, deporte, viaje o aventura» (Bordeau, 1994, p.14)

Fent referència a un context més internacional, segons Whitson i Macintosh (1996), els esdeveniments que se celebren de manera internacional han dedicat molt de temps al concepte d'establir aquesta relació nacional-internacional. A través d'imatges i anuncis

fan promoció de la nació i ciutat amfitriona on se celebra l'esdeveniment com Rússia (2018) o Brasil (2014) durant el mundial de Futbol. Es considera gairebé un tòpic el fet que un esdeveniment esportiu generi enormes beneficis per a la ciutat i regió amfitriona i serveixi per fer-ne promoció.

Per contra, aquests també generen beneficis a curt termini a les indústries locals com són les de construcció i turisme. Per exemple, en alguns casos per rebre un esdeveniment esportiu s'han de construir noves infraestructures; i en el sector turístic hi ha una alta ocupació durant la celebració de l'esdeveniment. Aquest fet fa que les relacions entre els costos públics i els beneficis privats s'han d'examinar de manera respectuosa. Com diuen Martín i Devesa (2010), el principal sector que celebra l'assignació d'un mega esdeveniment de gran magnitud és el turisme. Aparèixer constantment als mitjans de comunicació dona l'oportunitat de desenvolupar una campanya de màrqueting turístic a nivell global que ajuda a millorar i refer la imatge de la destinació. En el cas de la ciutat de Sidney, va aplicar aquesta estratègia i va aconseguir que Sidney fos una ciutat global i una destinació molt més competitiva. Seguint amb Martín i Devesa (2010), el nombre de turistes augmenta abans i després de la celebració de l'esdeveniment, però en molts casos és molt difícil mantenir aquesta gran demanda a llarg termini.

Segons Collado (2012), el Mundial de FIFA i els JJOO són els dos mega esdeveniments internacionals que més nombre de seguidors mobilitzen. Per aquest motiu, les ciutats seleccionades com a sedes d'aquests dos esdeveniments celebren la seva victòria de rebre aquests megas esdeveniments. Martín i Devesa (2010), també parlen sobre la influència dels mega esdeveniments, dient que el fet de ser una ciutat seu d'un mega esdeveniment obre moltes possibilitats com el fet d'atraure l'atenció de la resta de ciutat i d'estats del planeta; i captar totes les mirades dels mitjans de comunicació i països del món mesos abans de la celebració de l'esdeveniment. Seguint amb aquests dos autors, expressen que a part dels Jocs Olímpics també hi ha altres esdeveniments majors que han estat i són d'importància, com destaquen la Copa Mundial a Sudàfrica, l'Expo de Shangai, els Jocs de Commonwealth a l'Índia i els Jocs Olímpics d'hivern de Vancouver.

Seguint amb Collado (2012), Barcelona '92 és un model a seguir per ciutats que celebren els JJOO. Aquesta ho és en tres sentits: model d'organització dels JJOO, model d'impacte econòmic (inversions) i model de transformació humana i la seva posició estratègica.

Un cop s'han celebrat aquests esdeveniments causen un benefici econòmic, una repercussió i uns impactes en la ciutat amfitriona. Martín i Devesa (2010), fan referència als beneficis econòmics que causa la celebració d'un mega esdeveniment. Aquests són directes en infraestructura, béns de capital, despesa dels turistes o indirectes en publicitat i imatge, augmenta l'orgull i la cohesió de la societat.

En el cas de Barcelona, la celebració d'un dels dos mega esdeveniments més importants va causar impactes positius a la ciutat. Río de Janeiro vol seguir el model de Barcelona. Collado (2012) afirma que l'economia de la ciutat va augmentar, el turisme es va disparar i avui dia segueix creixent com a destinació; i es van crear nous llocs de feina per la població. Arran d'aquests resultats tan positius, moltes ciutats que

han aconseguit ser amfitrions d'aquests esdeveniments, segueixen el "model Barcelona del 92". Però Martín i Devesa (2010), afirmen que no sempre són positius els impactes que rep una ciutat després de la celebració d'un esdeveniment, ja que poden quedar infraestructures sense ús amb un manteniment molt alt com el cas dels estadis olímpics de Sidney i Pequín; i deute públic com els Jocs d'Atenes o de Pequín. En el cas de les infraestructures en desús, les institucions organitzadores, governs i comitès, treballen amb l'objectiu de donar un ús aquestes instal·lacions en benefici a la població després de la celebració de l'esdeveniment.

A Espanya com en altres països hispanoparlants s'ha imposat el concepte de "turisme actiu" per referir-se a aquestes activitats considerades com un sinònim de "vacances actives". Segons Latiesa i Paniza (2004), la convergència entre turisme i esport és definida en funció de la intencionalitat i del temps que s'inverteix durant les vacances. Es troben dos conceptes principals segons Latiesa i Paniza (2004):

- Esport de vacances: ofereix dues alternatives. La primera és que la finalitat del turista és dedicar part del seu temps vacacional a practicar una activitat esportiva i aquesta complementa a l'oferta turística. La segona és que el turista no té pensat en cap moment realitzar una activitat esportiva, però acaba practicant esport de manera ocasional.
- Vacances esportives: poden ser pures actives que vol dir que el motiu principal del turista és desplaçar-se per practicar esport i també poden ser pures passives on el turista participa com espectador d'un esdeveniment esportiu.

Basant-se en la informació de l'Agència Catalana de Turisme, el turisme esportiu a Catalunya és una de les modalitats que també està en ple desenvolupament com es pot observar amb activitats del dia a dia o en vídeos promocionals de la destinació. Existeix una oferta turística esportiva molt variada, ja que el territori permet oferir un ventall molt ampli d'activitats terrestres, aquàtiques i aèries. En el cas de l'Empordà, i com a objectiu principal del nostre treball, algunes de les activitats esportives actives que s'hi practiquen són reconegudes en l'àmbit internacional i mouen diferents fluxos turístics sobretot en temporada de competicions i entrenaments. Concretament, un exemple de l'Empordà, seria el cas d'activitats esportives i competicions de *windsurf* i *kitesurf*, el torneig del MIC (*Mediterranean International Cup*) i d'altres no tan conegudes com seria la vela, la BTT, les vies ferrates, etc.

Existeix una relació molt directe entre turisme i esport. Aquelles localitats o destinacions que viuen de la pràctica dels esports s'han acabat catalogant com a DTE (Destinació de Turisme Esportiu). Segons l'Agència Catalana de Turisme (2003) defineix les DTE com aquells municipis de Catalunya que disposen d'infraestructures i serveis d'alta qualitat a la pràctica de l'esport. Els objectius principals del segell de DTE és per promocionar i comercialitzar l'oferta turística catalana relacionada amb els esports però sempre d'alta qualitat. Aquest també és una eina perfecta per diversificar l'oferta turística de Catalunya i propiciar-ne la desestacionalització. Altres beneficis poden ser, segons l'autora del treball, el desenvolupament de turismes alternatius com el rural, d'aventura i de natura.

Segons l'Agència Catalana de Turisme (2003), el principal públic objectiu que es troba en aquestes destinacions, segons les definicions de turisme esportiu i les seves modalitats, són:

- Esportistes d'alta competició
- Turistes que centren les vacances en l'esport
- Turistes que practiquen l'activitat esportiva durant el seu temps lliure
- El públic visitants amant dels grans esdeveniments esportius.

El segell de DTE, de l'Agència Catalana de Turisme, es va començar a implementar el 2003 i des de llavors no han deixat de créixer els municipis certificats. Alguns exemples d'aquests municipis són l'Ametlla de mar, Amposta, Banyoles, Blanes, Calella, Cambrils, Castelldefels, Castelló d'Empúries-Empuriabrava, Girona, La Seu d'Urgell, l'Hospitalet de Llobregat, Lloret de Mar, Salou, Santa Susanna, Sort i la Val d'Aran. Els municipis que opten a ser certificats es poden segmentar de la següent manera:

1. Pols d'excel·lència → Municipis que garanteixen la pràctica esportiva al més alt nivell
 - a. Rem i piragüisme: aigües tranquil·les i braves
 - b. Alta Muntanya: BTT, esquí, ciclisme, escalada i senderisme
 - c. Esports nàutics: vela lleugera, submarinisme, etc.
 - d. Futbol
2. Municipis multi esports → Municipis on es poden practicar més de quatre modalitats esportives.
3. Centres de referència europeus → Es garanteix la pràctica esportiva al màxim nivell de modalitats minoritàries.

Per una altra banda, l'Agència Catalana de Turisme, des de 2012, està implantant un nou model de certificació de DTE. Les destinacions certificades amb el segell de DTE anteriorment al nou model, s'han d'adaptar als nous criteris que es demanen. Per tant, a partir d'ara, les especialitats esportives o destinacions han de respondre als següents criteris clau:

- Ser marc de disciplines esportives amb una alta representació internacional.
- Potenciar modalitats esportives que es poden practicar en entorns naturals propis de Catalunya.
- Tenir la possibilitat d'acollir grans competicions internacionals
- Oferir instal·lacions i serveis d'alta qualitat.

Com s'ha esmentat anteriorment, des de l'any 2003 que existeixen els municipis esportius certificats. A continuació es farà una petita descripció dels municipis de Catalunya, ja que són els que més interessen a l'hora de desenvolupar aquest treball. També es farà esmena dels municipis catalans que no formen part de les comarques Gironines.

- Castelló d'Empúries – Empuriabrava. És un punt de referència a escala europea del paracaigudisme, gràcies al centre de paracaigudisme Skydive que

és un principal pol d'atracció turística. Aquesta va rebre la certificació de DTE l'any 2003.

- Girona. La ciutat de Girona va ser de les destinacions que més tard va rebre el segell de DTE, l'any 2015. Disposa d'unes instal·lacions esportives perfectament equipades i d'un entorn natural molt privilegiat per a la pràctica d'esports. Per aquesta raó va ser certificada com a multi esports. (atletisme, natació, tennis, *running* i cicloturisme)
- Banyoles - Pla de l'estany. Va obtenir el seu segell de DTE l'any 2003. El seu principal recurs turístic és l'estany de Banyoles. Gràcies a aquesta infraestructura és una localitat certificada en rem i piragüisme en aigües tranquil·les.
- Lloret de mar. És una de les destinacions més completes pel que fa a disciplines esportives i disponibilitat de recursos turístics. Va rebre el segell de DTE l'any 2006 i va ser certificada com a multi esports, ja que es pot practicar atletisme, esports col·lectiu, futbol i ciclisme i esports nàutics.
- Blanes. La població de Blanes va rebre el segell de DTE l'any 2009. Està certificada com una localitat de multi esports, ja que se celebren esdeveniments importants de diferents tipus d'esport.
- la Seu d'Urgell. Va ser subseu olímpica en els Jocs de 1992 i va rebre la certificació de DTE l'any 2006. En el Parc Olímpic del Segre és on es dur a terme la pràctica dels esports. En el cas de la Seu destaca i està certificada en piragüisme en aigües braves.
- Sort. Va rebre el certificat com a DTE l'any 2006 i està certificada en piragüisme d'aigües braves. El seu principal recurs turístic és el riu Noguera Pallaresa. Acull els campionats d'alt nivell.
- Val d'Aran. Va ser una de les primeres destinacions catalanes en rebre el segell de DTE. Ho va fer l'any 2003. Està certificada en activitats esportives d'alta muntanya gràcies a la seva privilegiada situació enmig dels Pirineus.

En general, en tot Catalunya es disposa d'un nombre important de destinacions DTE. Concretament a les comarques Gironines és on existeix un gran nombre d'aquestes localitats com es pot veure en el llistat anterior. Al llarg de la Costa de Barcelona, Tarragona i terres de l'Ebre també n'hi ha però un nombre molt més baix. Algunes d'aquestes són:

- Amposta. DTE des de 2012, certificada en Rem d'aigües tranquil·les.
- Ametlla de Mar. DTE des de l'any 2015 i certificada en la modalitat d'esports nàutics.
- Calella. Va obtenir el segell l'any 2009 i disposa d'una gran oferta en multi esports.

- Cambrils. Certificada l'any 2013 com a destinació multi esports. (atletisme, futbol, vela i ciclisme)
- Castelldefels. DTE des de l'any 2009 especialitzada en rem i piragüisme d'aigües tranquil·les.
- Hospitalet de Llobregat. Certificada de DTE des de 2015 com a multi esports. (atletisme, natació, futbol i esports col·lectius)
- Santa Susanna. DTE des del 2007 com a certificació de multi esports.
- Salou. DTE des de l'any 2013 certificant-se en la modalitat de Futbol.

2.1.3 La relació entre turisme gastronòmic i turisme esportiu

Aquest apartat es fa segons el punt de vista de l'autora del treball, un cop recopilada la informació necessària que defineix les dues tipologies turístiques: la gastronòmica i l'esportiva. La informació que s'ha obtingut és des de diferents punts de vista d'autors especialitzats en el tema.

El turisme gastronòmic amb comparació al turisme esportiu disposa de molts més turistes o visitants que el practiquen, sobretot a la zona de Catalunya. A Catalunya principalment sempre ha predominat molt més el turisme de Sol i platja. D'aquesta tipologia cada vegada venia més gent fins que es va convertir en un turisme de masses. A partir d'aquest turisme de masses i per descongestionar la zona, va donar pas als turismes alternatius que es creen per desestacionalitzar. Avui en dia cada vegada sorgeixen noves tipologies de turisme, més que noves són més especialitzades, depenent dels gustos que sorgeixen entre la societat.

Quan es parla de turisme gastronòmic i turisme esportiu, es podria dir que aquestes dues tipologies es complementen entre elles. Un exemple seria per exemple organitzar una cursa i acabar aquesta amb un dinar amb tots els participants. El turisme gastronòmic d'una manera directa o indirecta sempre està present a l'hora de viatjar, perquè es necessita menjar. Per tant és una clara raó per demostrar que el turisme gastronòmic complementa a altres tipologies, que en el cas del treball és l'esportiu.

A part de complementar-se i segons els diferents autors anteriors, a l'hora de practicar una tipologia turística pot tenir com a conseqüència el desenvolupament d'una altra. És a dir, quan es va començar a practicar el turisme de neu o alta muntanya, de manera indirecta va desenvolupar tipologies com el turisme rural (allotjaments), el turisme gastronòmic (restaurants a prop de pistes o zones d'interès), el turisme de natura i aventura (practicar un esport alternatiu a l'esquí) i el turisme cultural (fent una volta per la zona es pot descobrir cultura de la destinació).

Generalment, a l'hora de viatjar es practiquen diferents turismes, sent conscients o sense ser-ho, com és el cas de la necessitat d'alimentar-se o de fer una excursió per la muntanya. Aquest fet és molt important, ja que es pot observar que a l'hora de conèixer una destinació es pot fer mitjançant diferents camins o activitats a realitzar. En el cas d'aquest treball es podrà observar com el turisme gastronòmic i el turisme esportiu s'uneixen entre si per aconseguir transmetre al turista el millor de la destinació, l'Empordà.

2.2. CAS EMPORDÀ

Segons Josep Pla en el seu llibre "l'Empordà" (1991), el nom de la comarca prové de l'època en què els grecs varen arribar a la península Ibèrica. Primerament, els grecs varen arribar a Rodes (actual Roses) i al poble d'Empúries. Empúries es va convertir en un dels pobles comercials més importants de la zona, ja que era la millor manera que tenien els invasors de comercialitzar amb els naturals del país. Ullastret era un altre poble comercial important però molt més petit que Empúries. Per tant com cita textualment Josep Pla en el seu llibre de l'Empordà:

"De cap manera els habitants d'Empúries i d'Ullastret no s'haurien pogut imaginar que aquesta comarca s'anomenaria l'Empordà – que prové, notòriament, d'Empúries. El nom, l'hi posaren els primers comtes feudals – segons el sistema europeu- de la comarca. [...] El nom de la tribu antiga quedà abolit; gràcies a Empúries, el nom de la comarca és l'Empordà." (Josep Pla, 1991, p.14)

Segons Pla l'any 1991, Roses era la població més important de la Costa Brava i la més voluminosa en turistes a l'estiu de les terres gironines. Aquest fet és a causa de l'arribada del turisme en el territori i el seu desenvolupament fins al dia d'avui. Actualment, es pot dir que els municipis més importants de la Costa Brava són Begur i l'Escala, tot i que Roses segueix tenint molta repercussió turística.

Per altra banda, Forja i Valiente (2014), defineixen l'Empordà com a una comarca natural i històrica situada al nord-est de la província de Girona. Les seves limitacions naturals són al nord amb la Serra de l'Albera, al sud-oest amb les Gavarres i al sud i est amb el Mar Mediterrani. A partir de l'any 1936, l'Empordà va quedar dividit administrativament en dues comarques: Alt Empordà (capital Figueres) i Baix Empordà (capital La Bisbal d'Empordà). A continuació es pot observar un mapa de l'Alt i del Baix Empordà en l'actualitat:

RUTA DELS 2 SENTITS

Estudi de l'Empordà a partir dels atractius de la gastronomia i l'esport.

Figura 1: Alt Empordà. Font: Gran Enciclopèdia Catalana, 2019.

Figura 2: Baix Empordà. Font: Gran Enciclopèdia Catalana, 2019.

Josep Pla en el seu llibre de l'Empordà (1991), parla sobre la divisió de la comarca. La comarca de l'Empordà no s'havia dividit mai fins a l'època moderna. Anteriorment, a l'època del comtat d'Empúries, la ciutat més important era Castelló D'Empúries. Seguint amb el mateix autor, la divisió de la comarca en Alt i Baix Empordà és conseqüència de la projecció sobre el país de la burocratització de l'Estat Central. Figueres passa a ser la capital de l'Empordà. Més endavant, quan es va crear una burocratització estatal, Figueres es converteix en capital de l'Alt Empordà i la Bisbal en capital del Baix Empordà.

Tornant als punts de vista de Forja i Valiente (2014), pel que fa al seu relleu destaca la plana de l'Empordà, la Costa Brava i les muntanyes com els Pirineus, les Salines o les Alberes. El seu clima és mediterrani; té hiverns suaus amb algunes gelades i estius calorosos amb brises marines. Un altre element molt important i característic del seu clima és la Tramuntana. És el vent que domina la comarca i pot arribar a bufar a més de 120 km/hora.

Josep Pla també fa referència al clima. Explica que el clima ha estat un element natural que ha dividit la comarca en dos: Alt i Baix Empordà. El clima de l'Alt Empordà és més estable que el del Baix, ja que els seus vents són permanents; en canvi el clima del Baix és molt variat i molt més difícil d'adaptar-s'hi.

Segons els tècnics en turisme i altres professionals entrevistats del sector en aquest treball, destaquen que el paisatge és, pràcticament, el recurs turístic més important de la comarca. El fet de presentar muntanya, plana i mar permet oferir un gran ventall i tipologies i d'activitats turístiques totalment diferents com seria el cas d'activitats gastronòmiques, esportives, culturals, de natura, etc. Un altre element molt important del paisatge és el clima. L'Empordà gaudeix d'un clima, i sobretot, d'un vent de prestigi que permet ser pionera en la pràctica d'algunes modalitats d'esports que no es practiquen en altres llocs. Alguns exemples serien el *kitesurf*, el *windsurf* i el paracaigudisme. Seguint en el paisatge i amb l'autor Josep Pla (1991), al llarg dels anys, el paisatge de l'Empordà ha anat variant en conseqüència al seu clima i a les necessitats dels seus habitants. Un exemple és quan va aparèixer la llet en l'alimentació de les persones, el paisatge i la producció varen canviar. El paisatge es va adaptar als animals que produïen llet i produint els aliments necessaris per a aquests. Les alzines sureres i les muntanyes "pelades" també són vegetacions molt comunes en el paisatge empordanès.

Seguint amb l'autor anterior i coincidien amb la idea dels entrevistats, la costa de l'Empordà, com s'ha dit anteriorment, és un recurs molt important en el territori. Aquesta costa és més coneguda amb el nom de costa brava i és una de les que rep més influència turística durant els mesos d'estiu a Catalunya. Com es pot apreciar en el territori, es podria dir que la costa brava està formada bàsicament per tres grans golfades. La primera i la més important és el golf de Roses que va des de Norfeu fins a cap de Salines, a l'Estartit. Fou descrita per l'enginyer Macau com una projecció de la Tramuntana. El segon gran golf és la platja de Pals que va des de Cap de Salines fins als rocs de les Negres; i el tercer més important és la badia de Palamós.

Dins la costa de l'Empordà, les Cales són un tret molt important a destacar. Les cales més conegudes dins de l'Alt Empordà són Sant Martí d'Empúries, Riells i Montgó a l'Escala; Canyelles Petites, Canyelles Grosses i Montjoi a Roses i d'altres situades més cap al Cap de Creus com Port de la Selva, Garbet, Portbou. A la part del Baix Empordà, també hi ha cales de gran influència turística. Una d'elles és Calella, que és una de les cales més ben conservades i està molt valorada en l'àmbit local i turístic. A part, també trobem les cales de Begur que destaquen Sa Tuna, Aiguaviva, Sa Riera i Aiguafreda entre moltes. A part de les cales, es poden trobar les calanques. Aquestes són cales més petites i tancades i en alguns casos poden arribar a ser privades. Actualment estan influenciades pel turisme quan molts anys endarrere només les coneixien els nadius de la zona.

Una altra referència a tenir en compte és Empordà turisme (2019), ja que diu que l'Empordà és una zona natural de pas on s'han anat instal·lant diferents civilitzacions clàssiques que han definit el caràcter dels homes i dones d'aquesta terra. Aquestes civilitzacions són la grega, la romana i la ibèrica (pròpia de la zona). L'Empordà es pot considerar el bressol de l'art romànic i el qual defineix la personalitat de la regió. Hi ha una gran densitat d'arquitectura religiosa i avui en dia s'han pogut conservar moltes esglésies preromàniques, esglésies parroquials, capelles romàniques, monestirs benedictins i castells elevats. Alguns exemples d'aquestes construccions són: el Monestir de Sant Pere de Rodes, El Castell de Sant Ferran (Figueres), el Castell del Montgrí (Torroella de Montgrí) i les esglésies romàniques de Sant Miquel de Fluvià i Palafrugell.

Seguint amb l'autor Josep Pla (1991), el renaixement també ha deixat importants edificis civils i en el cas de l'art gòtic, Castelló d'Empúries és el municipi que més recull aquest estil arquitectònic. Dins l'Empordà també cal destacar el surrealisme. Dalí va ser nascut a Figueres i vivia a Cadaqués. Per tant és difícil no relacionar l'Empordà amb Salvador Dalí i això, a part de la costa i els paisatges, també ha fet augmentar la seva reputació com a destinació.

A part del seu paisatge i del clima, cal parlar, i com bé citen els entrevistats, que l'Empordà té quatre Parcs Naturals. Aquests es consideren un recurs turístic molt important en el territori. Aquestes són els Aiguamolls de l'Empordà, les Illes Medes, Montgrí i el Baix Ter, l'Albera i el Cap de creus, dels quals se'n parla més endavant.

Per finalitzar amb els trets característics de la comarca, actualment, l'Empordà és una comarca que depèn econòmicament del sector turístic i del sector dels serveis. Com destaquen els entrevistats, és una comarca que viu de la gran oferta variada de serveis que ofereix i de tots els recursos turístics de riquesa que presenta. Com bé diu el tinent d'alcalde de Figueres, "Si Catalunya es destrúís però sobrevisqués l'Empordà, Catalunya es podria tornar a refer". Per tant, això afirma que l'Empordà és un territori de molta importància dins de la comunitat autònoma de Catalunya. Segons els resultats extrets de les entrevistes fetes als professionals del sector, els recursos principals que es destaquen de l'Empordà són el seu paisatge i el seu clima, la costa, els museus i Dalí, els pobles medievals de l'interior i tot el patrimoni cultural històric com són les esglésies, els monestirs, i la gastronomia i enologia. La Bisbal d'Empordà,

més en concret, destaca com a recurs la ceràmica, ja que és una activitat artesanal típica del municipi des de fa molts anys. Aquests principals recursos es basen en la tradició, sigui a nivell gastronòmic o en la pràctica d'alguna activitat en concret, com la ceràmica.

Com s'ha dit anteriorment, l'Empordà és una comarca turística. Segons els resultats extrets de les entrevistes, el turisme és considerat com un motor de desenvolupament local i econòmic. Aquest aporta beneficis a la comarca com són l'ocupació, el prestigi de la zona, la creació d'empreses i de nous llocs de treball. El turisme porta beneficis, però també s'ha de treballar per evitar entrar en un turisme de masses, ja que com s'observa en les entrevistes la comarca no accepta un turisme de masses, s'acabaria destruint. Per tant, una manera d'evitar-ho és controlant el turisme que arriba a la comarca i si és necessari fer selecció del públic aconseguint un turisme de qualitat. També s'observen les tipologies que més es practiquen quan un turista o visitant ve a la comarca. Els entrevistats coincideixen que aquestes tipologies són el turisme de sol i platja, com marca la tradició, el turisme cultural, de natura, que fa referència als esports, i el turisme gastronòmic. Els qui practiquen aquestes activitats turístiques principalment són el turista català i francès, dels quals molts viatgen en família o són un públic sènior que cada vegada més ajuda a trencar l'estacionalitat de la comarca.

Per tant, la comarca de l'Empordà és una destinació molt important a Catalunya. Aquesta té prou capacitat i recursos turístics per donar-se a conèixer a nivell nacional i internacional. A més a més, presenta unes característiques úniques en el seu territori, sigui a nivell del relleu, cultura o gastronomia, que dona un valor afegit a la destinació. És a dir, segons l'activitat turística que vulgui practicar el turista escollirà l'Empordà per ser pionera en aquella activitat o presentar característiques úniques i millors en comparació a altres destinacions. És una comarca turística que s'ha de saber explotar, però alhora preservar, ja que el principal recurs és el paisatge i si aquest s'acaba destruint, pot causar impactes molt negatius a la comarca, sobretot en la seva economia.

2.2.1 Característiques turístiques de l'Alt i Baix Empordà

ALT EMPORDÀ

Segons s'explica a Empordà Turisme (2019), l'Alt Empordà és una comarca situada al nord de la Costa Brava i fa frontera amb França. Els seus límits naturals són els Pirineus, el Mar Mediterrani, la plana de l'Empordà, que l'uneix amb el Baix Empordà, i la zona de l'Alta Garrotxa. La seva localització és privilegiada, ja que es troba en el mar i la muntanya.

Fent referència al paisatge, presenta una diversitat biològica i paisatgística molt variada, ja que va des de la plana de l'Empordà, passant per la costa del litoral fins als pics més esquerps dels Pirineus a l'interior. És un territori molt ric en patrimoni natural, ja que és l'única comarca de Catalunya que té tres espais naturals catalogats com a

parcs naturals. Aquests parcs naturals són els Aiguamolls de l'Empordà, el Cap de Creus i la Serra de l'Albera.

La comarca de l'Alt Empordà es caracteritza per ser una zona de pas, de persones o mercaderies, al nord-oest de Catalunya. El mar, els Pirineus i la tramuntana són elements que han marcat la cultura, la gastronomia, el paisatge, els oficis tradicionals i la manera de ser de la seva població des de fa milers i milers d'anys.

Com s'ha esmentat anteriorment i segons el consell comarcal de l'Alt Empordà, la gastronomia i la cultura són dos dels elements més importants de la comarca. Els dòlmens i menhirs de la zona de l'Albera i Cap de Creus, ruïnes grecoromanes d'Empúries, la ciutadella de Roses, Sant Pere de Rodes, Teatre museu Dalí de Figueres i la casa de Portlligat són alguns exemples d'elements culturals que es poden trobar a l'Alt Empordà. En l'àmbit gastronòmic es troben productes com el "suquet" de Peix, els "Brunyols" de l'Empordà, les anxoves de l'Escala, la DO de l'Empordà d'entre d'altres. A l'apartat següent es parlarà més específicament de la gastronomia de la comarca.

Figueres és la capital de l'Alt Empordà i el municipi amb més població de la comarca. Segons Idescat (2018), té una extensió de 19,3 km² i 46.381 habitants. El desenvolupament del turisme ha estat molt important per l'economia de la ciutat. Això també ha estat possible gràcies al principal exponent del surrealisme català, Salvador Dalí. La ciutat disposa en la seva cultura del Teatre Museu Dalí. Altres elements culturals importants de la ciutat són l'Església de Sant Pere, els tres museus (de l'Empordà, del joguet de Catalunya i de la tècnica de l'Empordà), diferents estils arquitectònics (romànic, gòtic i neoclàssic), el Castell de Sant Ferran i el Call jueu d'entre d'altres.

Segons dades de l'Idescat (2017), l'Alt Empordà disposa d'un total de 418 allotjaments turístics i 51.494 places turístiques les quals engloba hotel i places hoteleres, càmpings i turisme rural. Observant els documents lliurats per l'oficina de turisme de Figueres, es pot veure quines són les principals nacionalitats de turistes, de visitants i les activitats que més demanen per practicar a la capital alt empordanesa. Per tant, en l'últim any (2018), les principals nacionalitats que visiten la ciutat de Figueres, i altres recursos dels seus voltants, són francesos, gent de la capital catalana, Barcelona, els procedents del Benelux i seguit de la resta d'Espanya, el Regne Unit i Girona. Aquestes nacionalitats són les principals que es registren a totes les oficines de turisme de Figueres i cal destacar que amb diferència el públic que més ens visita són els francesos amb un 36,33% (unes 16.496 persones), ja que Figueres i l'Empordà en general té la frontera amb França molt a prop.

Segons la tècnica en turisme entrevistada de l'oficina de Figueres, les principals tipologies de turisme que es practiquen en el municipi, que coincideixen amb les de la comarca, són cultura, gastronomia i esport. El que fa a cultura, Figueres sempre destaca com a principal a Dalí, però també creu que s'haurien d'explotar molt més altres personatges històrics i únics que eren del municipi com són Fages i Climent,

Deulofeu i Montoriol. I pel que fa a esport, es promociona molt el senderisme i el cicloturisme als voltants del municipi o pobles propers.

En pàgines com la del Patronat de Turisme Costa Brava, es pot observar les diferents categories d'activitats que s'ofereixen a la regió de l'Empordà. Algunes d'aquestes activitats són: Naturalesa i turisme actiu (salt amb paracaigudes), Ruta del vi (DO Empordà), Cultura, Golf (Costa Brava i Pirineus), Oci, Enogastronomia, salut i benestar (centre d'aigües termals i SPA), turisme en família i les platges entre d'altres. Referent a les activitats que més practiquen i informació que més demanen a les oficines de turisme, les primeres són informació genèrica de la ciutat de Figueres, Museus, el castell de Sant Ferran i els transports. Seguidament d'aquestes, però amb menys nombre de gent que ho demana hi ha informació sobre la comarca, gastronomia, comerç i mercat, allotjaments, etc. Aquesta informació s'obté dels documents lliurats per la mateixa oficina de Figueres.

En referència a les activitats que es poden dur a terme, l'Enogastronomia és una de les més importants per la finalitat del treball. En general, la província de Girona, és una de les destinacions gastronòmiques i enoturístiques amb una importància pel que fa a creativitat del món. Aquesta creativitat basada en gastronomia va ser liderada primerament per Ferran Adrià amb el seu restaurant del Bulli. El Bulli ofería una cuina molecular, que en el seu moment va ser un punt important dins la gastronomia catalana. Un cop el Bulli va tancar les seves portes, aquesta creativitat gastronòmica és liderada avui dia pels germans Roca i el seu restaurant, el Cellar de Can Roca. Aquests treballen amb la cuina tradicional de la terra, però aplicant noves tècniques culinàries que han après al llarg de la seva carrera professional. La gastronomia es descriu com un estil de vida, que té substància i personalitat, ja que es pot observar en el menjar el reflex del paisatge més típic de la província, el mar i la muntanya. La regió de l'Empordà ofereix activitats com la Ruta del vi per la D.O.P de l'Empordà, una varietat de restaurants que disposen d'estrelles Michelin, altres restaurants amb una presència a la cuina, fires i mostres gastronòmiques i fins i tot allotjaments gastronòmics, especialitzats en el menjar i el beure com l'Hostal SPA Empúries a l'Escala o l'Hotel Peralada *Wine*, SPA i Golf a Peralada d'entre d'altres.

BAIX EMPORDÀ

La comarca del Baix Empordà també posseeix una situació geogràfica privilegiada. Disposa de proximitat i de fàcil accés a les infraestructures d'accessos principals. La seva situació també li afavoreix en el clima, ja que gaudeix d'un clima mediterrani suau durant tot l'any pràcticament.

Des del punt de vista paisatgístic, també és una comarca amb una gran riquesa natural. La situació i constitució del territori permeten que sobrevisquin una sèrie d'espais característics de la zona del mediterrani amb tendència a desaparèixer. Aquests espais estan catalogats com a PEIN (pla d'espais d'interès Natural). Aquests espais són: El Montgrí, les illes Medes, els Aiguamolls de l'Empordà, les Gavarres, les muntanyes de Begur i el massís de Cadiretes.

La Bisbal d'Empordà és la capital de la comarca del Baix Empordà. Segons les dades de l'Idescat (2018) té una superfície de 20,62 km² i una població de 10.859 habitants. També disposa d'una situació privilegiada, ja que es pot observar des de la plana de l'Empordà fins als paratges més boscosos del massís de les Gavarres.

Per altra banda, és un municipi que conserva molt bé els seus carrers estrets i els nombrosos edificis emblemàtics que té. L'edifici més important i significatiu és Castell Palau (construcció d'importància romànica civil catalana). Altres elements patrimonials que destaquen en el municipi són Castell Empordà, el carrer del Call (barri jueu), Església de Santa Maria, Església de la Pietat, Església dels Dolors, el pont vell, les Voltes (conjunt de cases porticades), el pou de glaç, etc. A part del seu patrimoni, la Bisbal d'Empordà és un dels centres terrissers més importants de Catalunya. És a dir, destaca per la ceràmica. Com es pot veure en el nucli urbà hi ha molts negocis dedicats a les terrisses i ceràmica i tenen el Museu de Terrissa i Ceràmica ubicat en una antiga fàbrica de rajoles.

L'economia local té un sector comercial molt ben organitzat que afavoreix al turisme de la comarca. Aquesta economia local està basada principalment en comerços que es dediquen a la tradició i a l'artesania sigui del producte que sigui. Rep molts turistes i un dels motius són les dues fires que se celebren (de la Ceràmica i d'Antiguitats) de caràcter internacional. Generalment, la gastronomia de la comarca de l'Empordà és molt important com ja s'ha comentat anteriorment. En específic a la Bisbal, el producte estrella són els dolços anomenats Bisbalencs.

Segons Idescat (2017), el Baix Empordà disposa de 256 allotjaments turístics i 78.569 places turístiques que engloba hotels, càmpings i allotjaments de turisme rural. Observant les dades que s'han obtingut sobre les oficines de turisme de la bisbal en l'últim any (2018), es pot veure que les nacionalitats que més visiten el municipi i voltant són en primer lloc la gent que procedeix de Catalunya, en segon lloc apareix el públic francès i segueix d'Espanya i Regne Unit. Aquestes són les quatre principals nacionalitats tot i que en segueixen d'altres. A més a més, en les dades apareix que aquest públic visitant normalment viatja en parella (45,8%), en família (18,19%) o sol (18,15%) i la tradicional forma d'anar en grup (13,75%).

Segons la diplomada en turisme entrevistada a l'oficina de turisme de la Bisbal d'Empordà, és un municipi on predomina un turisme d'interior. Aquest turisme d'interior ofereix la possibilitat de practicar altres tipologies turístiques com són gastronomia, cultura i esport. Destaca que el fet de no tenir costa al municipi fa que la demanda del turisme d'interior sigui més baixa.

Respecte a activitats a realitzar, des del Patronat de turisme, es pot observar que són les mateixes que es poden practicar a l'Alt Empordà. Principalment aquestes activitats són turisme actiu i de natura, cultura, salut i benestar, Gastronomia i Enogastronomia, etc. En el cas del Baix es poden destacar monuments i activitats relacionades amb aquests diferents, ja que la història i el patrimoni no és el mateix. Un exemple podria ser la visita al Museu de la ceràmica de la Bisbal d'Empordà o museu Terracotta, ruta pel Castell de Montgrí i voltants o visita dels pobles medievals o visita al Museu de la

Pesca de Palamós. Segons els documents lliurats per l'oficina de la Bisbal d'Empordà, les activitats per les quals més es demana consulta en les oficines del municipi són: les entrades al Castell Palau i exposicions que hi ha, el paisatge del Baix Empordà i els pobles al voltant de la capital, la ceràmica i el castell o patrimoni de la Bisbal que destaquen principalment entre d'altres.

En conclusió, les comarques que formen l'Empordà són molt semblant entre elles. Pràcticament predomina el mateix en les dues comarques i van molt lligades de la mà. Cada vegada més, s'intenta treballar de manera conjunta entre l'Alt i el Baix Empordà, de manera que es poden oferir més varietats de productes i de forma més complexa. Si les dues comarques treballen de manera conjunta, l'Empordà milloraria respecte al desenvolupament local del territori i a nivell turístic.

2.2.2 L'Empordà Gastronòmic

Segons Armesto, Cors i Gómez (2011), en el seu article que parla del cas de l'Empordà, les activitats agràries eren el principal motor de l'economia de la comarca. A partir d'aquestes activitats, s'obtenien els aliments de qualitat de la zona i aquells que era una tradició la seva producció artesanal. A la llarga, es van ajuntar els dos sectors més productius i que tradicionalment van separats: el primari i el terciari. Des del punt de vista d'Armesto, Cors i Gómez (2011), la unió dels dos sectors ha creat noves oportunitats als municipis situats a la costa. A partir dels resultats extrets de les entrevistes, s'observa que el fet d'ajuntar-se el sector primari i terciari ha ajudat a desenvolupar l'Empordà com un territori turístic i fer-ne comercialització. Els productes alimentaris de qualitat i els que tenen una tradició en la seva producció artesanal s'acaben denominant com a recursos turístics que ajuden a promocionar i fer més forta la marca de destinació. Segons els mateixos autors, les administracions públiques consideraven els productes locals de qualitat i els negocis agroturístics com a dues eines molt importants del desenvolupament rural de la zona. El sector primari presentar els seus recursos, que en el cas de la gastronomia serien els aliments que produeixen, i el sector terciari ajuda a comercialitzar aquests productes i fer-ne difusió. D'aquesta manera és més fàcil que el turista pugui comprar els productes primaris d'una destinació o que pugui anar a un restaurant a menjar els plats més típics. Per tant, el sector dels serveis és un sector que s'ha d'anar modernitzant i mantenir, ja que són el principal fil conductor pel desenvolupament del territori.

Empordà turisme (2016), parla de la gastronomia de l'Empordà i mostra una certa similitud amb els autors anteriors. L'Empordà, com s'explica anteriorment, està situada prop de la frontera amb França i ha estat una terra de pas de persones i mercaders. Aquestes dues característiques donen lloc a una gastronomia variada i de qualitat. La base d'aquesta gastronomia prové gràcies als diferents paratges que disposa l'Empordà. És a dir, disposa de muntanya i bosc d'on s'extreuen productes de la caça, bolets, fruits, castanyes, etc; de la costa d'on s'extreu tota classe de peix i crustacis; i de la seva plana s'obtenen els cereals, els arbres fruiters, les vinyes i el vi de la D.O Empordà.

Com bé s'observa als resultats extrets de les entrevistes, els professionals del sector entrevistats, afirmen que la gastronomia és un recurs turístic molt important en el territori i que s'està explotant molt. De fet, és una tipologia turística que pot ser practicada de manera directa o indirecta, ja que el fet de menjar i beure és una de les necessitats primordials pels que viatgen. La gastronomia de l'Empordà es basa en una varietat de productes locals i de qualitat, els quals la seva producció, elaboració o consum són tradicionals a la comarca. Per tant, aquest és un clar element d'identitat de la zona. Cal destacar també, que l'enologia té molta importància al territori, ja que disposa d'una D.O Empordà amb més de 44 cellers i la producció de l'oli. Aquesta tipologia turística repercuteix al territori de manera positiva causant creació d'empreses, de llocs de treball, d'ocupació, i sobretot, una bona repercussió en l'economia.

Per tant, posant en comú els resultats de les entrevistes, s'observa que els principals recursos gastronòmics que té la comarca són els productes locals i de la marca Empordà, els cellers de la D.O Empordà i l'oli, la cuina tradicional, els restaurants d'estrella Michelin i les fires i jornades gastronòmiques.

La comarca de l'Empordà disposa d'una marca de garantia pròpia dels productes Empordà com a recurs gastronòmic. Empordà turisme explica els orígens i productes que formen aquesta marca. La marca de garantia "Productes Empordà" és una marca de garantia que va crear l'any 2003 i és gestionada pels consells comarcals de l'alt i el Baix Empordà amb la funció d'individualitzar, personalitzar i reconèixer els productes típics de l'Empordà. Només engloba aquells productes que han estat produïts, elaborats i transformats a les comarques de l'Empordà seguint els processos de la seva tradició. És a dir, han de complir les següents condicions:

- Presentar una garantia de qualitat seguint un reglament d'ús específic per a cada producte adherit a la marca
- Ser produïts o elaborats de la forma tradicional de l'Empordà.
- Tenir un volum de producció suficient per aparèixer sempre en el mercat català i poder satisfer una demanda permanent en els municipis de l'Empordà.

Els "productes Empordà" més destacats de la zona són: l'Arròs de Pals, la botifarra dolça, els bunyols de l'Empordà, la ceba de Figueres, els fesols, la Gamba de Palamós, el recuit i la poma de "relleno" de Vilabertran.

També s'ha de fer referència als productes que no entren en la marca "productes Empordà" i que són importants en la gastronomia de la zona. Alguns d'aquests productes són: les cireres de Terrades, el pa de tramuntana (fet amb cereals conreats als Aiguamolls de l'Empordà), la botifarra negra, la blanca, la de perol, la vermella i la dolça, els bisbalencs (dolços de la Bisbal Empordà) i els calçots d'entre d'altres.

Tenint en compte els productes base que formen la gastronomia de l'Empordà, Empordà turisme (2016) destaca alguns dels plats més típics de la zona i que més es promocionen de cara al turisme. Algunes d'aquestes especialitats són l'escudella i carn d'olla, la vedella amb bolets, els peus de porc, els suquets de peix, arrossos mariners, el pollastre amb escamarlans o conill amb caragols. Els professionals entrevistats

coincideixen que els plats típics de la zona són un reflex del paisatge que presenta la comarca: mar i muntanya. Aquest fet és molt positiu, ja que ajuda a transmetre exactament la destinació i les tradicions de la població local a partir del menjar i el beure, és a dir, transmet la identitat de la zona. Donant un toc més dolç es pot trobar els típics taps de Cadaqués o les flaones de Figueres o els bisbalencs i els russos de la Bisbal d'Empordà. Segons la denominació d'origen de l'Empordà (2019) el seu vi és el millor acompanyant per a la cuina de l'Empordà.

La gran majoria d'aquests "productes Empordà" es poden obtenir en els diferents mercats setmanals que es duen a terme per l'Empordà. De dilluns a divendres se celebren diferents mercats setmanals, on principalment es troben els productes bàsics de la gastronomia de la zona, en diferents municipis. Alguns dels mercats amb més renom són dimarts i dijous a Figueres, dissabte a Empuriabrava i diumenge a Roses i l'Escala. A part dels mercats setmanals, també es celebren fires i jornades gastronòmiques durant tot l'any i el producte varia segons l'època. Els tècnics en turisme i altres professionals del sector entrevistats, donen molta importància a les fires i les jornades gastronòmiques. Aquestes són una bona oportunitat per fer promoció de la gastronomia de la zona o del municipi en concret i també els ajuda a trencar una mica amb l'estacionalitat. En el cas de la Bisbal d'Empordà, la diplomada en turisme, afegeix que el fet de quedar aquestes jornades fora de temporada fa que el principal turista que ve sigui nacional i no repercuteix molt en el municipi. Algunes d'aquestes fires són la fira de l'oli i l'olivera, la fira del Brunyol, fira de la ceba i el calçot, fira de la mongeta, les jornades gastronòmiques del peix de clova a l'Estartit o del suquet de peix a Roses, etc.

A part dels productes típics, l'Empordà també es disposa d'un cultiu molt important de vinyes que donen lloc al vi de la D.O de l'Empordà. Segons el fulletó de la ruta del vi D.O Empordà del Patronat de turisme Costa Brava Girona (2013), l'Empordà és una de les regions vitivinícoles més antigues del món que transmeten l'essència de la terra. Empordà turisme (2016), destaca la denominació d'origen de l'Empordà com un dels productes claus en la gastronomia empordanesa. El cultiu de les vinyes va ser introduït a l'Empordà el segle VI pels grecs i fins al dia d'avui s'ha anat estenent. La gran majoria d'aquestes tenen més de 30 anys d'història i segueixen donant fruits. En els cellers de l'Empordà, seguint amb el mateix fulletó citat anteriorment (2013), els productes que es produeixen són uns vins negres d'excel·lència, uns vins rosats que enllacen amb el passat i uns vins blancs que ja han trobat el seu camí. A part d'aquests tres tipus de vi, també es produeixen els vins dolços. El vi dolç per excel·lència és la garnatxa, de la qual se'n conrea deu varietats de blanques, com el lledoner blanc i el moscatell d'Alexandria, i deu varietats de negres com la Samsó i el lledoner negre.

Segons la pàgina web de la denominació d'origen de l'Empordà (2019), la ruta del vi de la D.O és un club de màrqueting impulsat pel Patronat de Turisme Costa Brava Girona i el consell regulador d'aquesta que ajunta el sector públic i sector privat del món del vi per poder-ne oferir activitats o experiència enològiques als turistes. Empordà turisme (2019), afirma que la D.O de l'Empordà comprèn aproximadament uns 1786 HA i està formada per uns 44 cellers i uns 330 viticultors, els quals estan

preparats per rebre visites i s'han introduït dins l'oferta turística gastronòmica. Normalment, els grups per fer les visites són reduïts. La ruta en si recull una extensa oferta d'activitats com per exemple visites als cellers, àpats entre les vinyes i la combinació d'una activitat esportiva amb un tast de vins com la bicicleta o el caiac. Segons els resultats de les entrevistes, la D. O Empordà és un recurs enològic molt important i que cada vegada es promociona més, sobretot de les oficines de turisme. La denominació d'origen de l'Empordà és un bon fil conductor per donar a conèixer la gastronomia, és a dir, molts dels productes o plats típics del territori són perfectes per anar acompanyats d'una bona copa de vi de la D.O. Es recomanen fer visites guiades o teatralitzades als diferents cellers per tenir el plaer de ser aconsellats per professionals i veure el procés de com es crea el vi de la D.O.

Com s'ha dit anteriorment, un altre recurs gastronòmic important són els restaurants d'estrella Michelin. El Bulli i el seu creador Ferran Adrià treballa la cuina tradicional de l'Empordà i li ha donat importància amb la catalogació del seu restaurant com el millor del món, però avui dia té tancades les seves portes. En general, a les comarques gironines es disposa de molts allotjaments que treballen amb una cuina i productes d'alta qualitat o que disposen d'un premi com l'estrella Michelin. A Girona destaca el Celler de Can Roca, que després del tancament del Bulli, també ha estat un dels restaurants catalogats com a millor del món. A part d'aquests, es troben altres restaurants amb estrella Michelin a l'Empordà com són el Bò-tic de Corçà, el Miramar de Llançà, Empòrium a Castelló d'Empúries, els Brancs a Roses, etc. També hi ha allotjaments gastronòmics que s'especialitzen la gastronomia de la zona com són Cosmopolita Hotel a Platja d'Aro, Hostal la Fosca i Sansibar a Palamós, l'hostal SPA Empúries a l'Escala, Hotel Peralada *Wine*, SPA i Golf a Peralada, etc.

Els professionals entrevistats recomanen a les persones que visiten l'Empordà que practiquin activitats típiques de la zona i sobretot que tinguin experiències enogastronòmiques. També afegeixen que una de les millors combinacions del territori és poder practicar una activitat esportiva sigui amb grup o amb família i acabar finalitzant el dia amb un bon àpat típic de l'Empordà. Aquest treball consta principalment de la combinació de gastronomia i esport, el qual el consell comarcal de l'Alt Empordà, destaca que s'estan creant noves rutes basades en aquestes tipologies. Al setembre entra en funcionament una nova ruta per l'Alt Empordà on es combina el caiac amb les degustacions gastronòmiques.

2.2.3 L'Empordà Esportiu

Davant de les dues tipologies principals en què consta el treball, en el cas de l'Empordà, es pot veure una clara diferència. El turisme gastronòmic és una tipologia molt més desenvolupada en el territori i coneguda fora d'aquest. En canvi, amb el turisme esportiu, es pot veure que en moltes ocasions la gent que ens visita no sap el gran ventall d'oferta esportiva que arriba a oferir el territori. Per tant, seria molt important el fet de poder promocionar o desenvolupar el turisme esportiu a nivell del gastronòmic, ja que l'esportiu també repercuteix de manera positiva en l'economia.

Com s'ha dit anteriorment a la descripció de la comarca i segons els resultats extrets de les entrevistes, l'Empordà té un paisatge molt privilegiat que li permet oferir una gran possibilitat d'activitats turístiques diferents. Una de les principals tipologies que depèn d'aquest paisatge és el turisme esportiu. Gràcies a la combinació de mar, muntanya i plana pot oferir tant esports nàutics, com esports terrestres, i fins i tot, aeris com destaca el paracaigudisme i el parapent amateur. Per tant, la comarca disposa d'un ampli ventall d'infraestructures i espais per poder realitzar activitats esportives, tant indoor com outdoor, com per exemple pavellons habilitats, pistes esportives, les muntanyes, el mar, etc.

A part del paisatge, el clima i el vent són dos elements que ajuden a dur a terme la pràctica de certs esports. En el cas de l'Empordà, és una de les comarques pioneres en els esports de *kitesurf* i *windsurf*, gràcies al vent característic de la zona que es pot gaudir durant tot l'any. Per tant, els principals turistes que practiquen aquesta tipologia són gent que es desplacen expressament en el territori per practicar un esport determinat. Això crea ocupació i consum del sector serveis, i per tant, crea repercussió positiva en l'economia. A part de tenir els privilegis del clima, el paisatge i el vent, l'Empordà també disposa de quatre Parcs Naturals en el seu territori. El fet de tenir quatre espais naturals catalogats com a Parcs Naturals permet a la destinació oferir activitats esportives siguin nàutiques o terrestres amb un paisatge únic dins dels parcs. El valor afegit d'aquestes activitats és que el fet d'estar dins d'una reserva natural fa que el turista pugui gaudir d'una flora i fauna típica del territori, protegides i en el seu ecosistema adequat.

Segons el Patronat de turisme Costa Brava (2019), les activitats que es poden practicar en el territori són per exemple el senderisme, les rutes amb BTT, paracaigudisme, rem, golf, caiac, diferents activitats al Club nàutic de l'Escala, etc. Posant en comú les respostes dels professionals entrevistats, coincideixen que els principals recursos esportius de la comarca són els esports nàutics, el senderisme, el cicloturisme i BTT. Arran d'aquests recursos s'han creat les corresponents xarxes de senderisme i cicloturisme i les rutes en BTT. En concret, hi ha municipis com l'Estartit on es practica el submarinisme gràcies al fet que la seva costa forma part del Parc Natural de les Illes Medes. Pel municipi és un privilegi, ja que pot oferir un fons marí molt ric. Empuriabrava és un altre municipi que destaca com a modalitat esportiva, ja que disposa d'un centre de paracaigudisme amb molt de ressò nacional i internacional.

A la comarca, també es duen a terme esdeveniments esportius com les competicions de submarinisme i vela a l'Estartit, gimnàstica rítmica a Figueres, l'acollida de professionals a Roses o 100% Half d'Empuriabrava i 100% tri d'Empuriabrava que consta d'una marató i triatló pel municipi. A Empuriabrava també és important la competició que es fa de paracaigudisme. Aquests esdeveniments repercuteixen l'economia del municipi durant els dies que es celebra. Els participants als esdeveniments i els seus acompanyats necessiten allotjament, alimentar-se i en el seu temps lliure poden fer turisme. Per tant, els negocis i comerços locals augmenten els seus beneficis durant les celebracions d'esdeveniments esportius siguin a llarga o curta escala. A nivell de comarca, també poden afectar si aquests acabant sent conegut o mouen un gran flux turístic. Es relaciona l'esdeveniment amb la destinació.

Cal destacar que en molts casos, com per exemple Baix Empordà i Roses, fan una divisió dins del turisme esportiu. És a dir, seguint el model del Patronat de Turisme Costa Brava, consideren que les activitats de senderisme, cicloturisme i BTT formen part de la tipologia de turisme actiu i que el turisme esportiu engloba més el tema de competicions i esdeveniments esportius en el territori. Quan a les entrevistes i en el treball es fa referència al turisme esportiu ja és la combinació de les competicions i el turisme actiu.

Segons el setmanari Empordà (06/12/2018), publicà una notícia relacionada amb l'activitat esportiva de la Costa Brava en general. Segons la font, l'oferta esportiva va experimentar un creixement el febrer de 2017 gràcies a la creació del Club de Màrqueting de Turisme Esportiu impulsat pel Patronat de Turisme Costa Brava. Aquest club està format per 45 membres del sector públic els quals la majoria són destinacions certificades com esportives (DTE). Aquests treballen en diferents disciplines com són el ciclisme de carretera i de muntanya, futbol, esports nàutics, tennis entre d'altres. En els resultats de les entrevistes, alguns dels professionals parlen sobre la possibilitat que si les administracions, el sector públic i privat es coordinessin i treballessin en conjunt, el turisme esportiu es podria promocionar molt millor i potenciar-se. En el cas del turisme gastronòmic, també disposar del seu club de Màrqueting Enogastronòmic. Aquest club és l'instrument per desenvolupar el producte (menjar i vi) a nivell turístic i de manera conjunta i cohesionada amb tots els organismes públics i privats que en vulguin formar part.

Com a resultat de les entrevistes, una manera de seguir potenciant i fer créixer aquesta tipologia és a partir de les seves infraestructures. L'Empordà disposa d'un gran nombre d'infraestructures esportives les quals moltes estan en desús o destruïdes. Una bona iniciativa seria millorar i reconstruir les infraestructures que té per poder oferir noves modalitats esportives, indoor o outdoor, i més disponibilitat o lloc per poder-les practicar. En el cas de les acollides de professionals, el fet de millorar infraestructures faria que aquest segment de públic turístic acabés incrementant amb els anys.

Seguint amb el Patronat de turisme Costa Brava (2019), destaca el golf com una activitat esportiva d'importància a l'Empordà, ja que es disposen de diferents camps de golfs com per exemple Torremirona de Navata, el golf de Peralada i camps de golfs als Pirineus. Existeix l'associació de camps de golf Costa Brava la qual està formada per 7 camps diferents i 9 recorreguts excepcionals i amb personalitat pròpia.

3. RESULTATS

- 3.1 Anàlisi de les entrevistes
- 3.2 Bloc 1: El turisme i els recursos turístics de l'Empordà
- 3.3 Bloc 2: La gastronomia empordanesa
- 3.4 Bloc 3: L'Esport de l'Empordà
- 3.5 Bloc 4: Punts d'opinió sobre l'Empordà
- 3.6 Proposta de la ruta

3.1 Anàlisi de les entrevistes

Primer, cal destacar, que totes les entrevistes han estat fetes de manera personal i la majoria els ha agradat poder posar el seu gra de sorra en aquest projecte. L'objectiu de les entrevistes realitzades, a les persones anomenades anteriorment a l'apartat de metodologia, són bàsicament per poder obtenir més informació de la comarca de l'Empordà, en especial en gastronomia i esport. Els resultats de les entrevistes ha permès obtenir una informació detallada sobre les pràctiques del turisme esportiu i gastronòmic a l'Empordà, ja que la informació que s'ha trobat cercada és més genèrica de les comarques gironines i la millor manera de poder obtenir informació més concreta del territori de l'Empordà és parlant amb les persones que s'encarreguen dia a dia de millorar el turisme de la comarca i dels seus municipis en concret.

Com s'ha dit a l'apartat de metodologia, les persones seleccionades per fer les entrevistes són aquelles que formen part de les oficines, ajuntament i consells comarcals de les dues capitals de l'Empordà: Figueres i la Bisbal d'Empordà. El fet de seleccionar les capitals és el més lògic des del punt de vista objectiu, ja que són els dos municipis principals i els que més informació sobre la comarca haurien de tenir.

A part de les dues capitals, i també per obtenir una informació més variada, s'han realitzat entrevistes a diferents municipis tant de l'Alt com del Baix Empordà però que destaquen per la seva importància turística. En el cas de l'Alt Empordà, el municipi seleccionat és Roses, ja que també en moltes entrevistes es recomanava entrevistar el municipi. Cal destacar que un altre municipi a voler entrevistar era l'Escala però no es va obtenir resposta per part de l'oficina d'informació turística del municipi. En el cas del Baix Empordà, el municipi que també va ser seleccionat per fer l'entrevista era Begur, ja que en l'àmbit turístic a la costa i les cales de Begur és on es concentra gran part del turisme. Com en el cas de l'Escala no s'ha obtingut resposta i s'ha decidit entrevistar al municipi Torroella de Montgrí-l'Estartit. Aquests dos municipis a nivell turístic treballen conjuntament i comparteixen la seva oficina de turisme. Torroella de Montgrí i l'Estartit també són dues poblacions molt importants per visitar, ja que Torroella ens mostra el seu gran paisatge de la muntanya, mentre que l'Estartit ens mostra el fons marítim únic de la seva costa. És la clara combinació del paisatge de l'Empordà: mar i muntanya.

Per tant, per fer una anàlisi de les entrevistes s'ha decidit dividir els resultats en quatre grans blocs. Aquests blocs són els principals temes que es tracten en les entrevistes. Primerament els recursos turístics de la comarca i els beneficis del turisme en aquesta,

el turisme gastronòmic, el turisme esportiu i per finalitzar l'opinió sobre la comarca de l'Empordà obtenint-ne diferents punts de vista o similars amb les preguntes, com per exemple, si l'Empordà és un territori que s'ha d'explotar més o i en una setmana se'l podria conèixer. D'aquesta manera s'analitzen totes les respostes de cada pregunta i tema en concret i es poden posar en comú per tal de destacar-ne les similituds i les diferències. A continuació hi ha l'anàlisi de les entrevistes desglossada en els quatre principals temes.

3.2 Bloc 1: El turisme i els recursos turístics de l'Empordà

En aquest apartat es tracten les dues primeres preguntes de l'entrevista. Aquestes fan referència als recursos turístics que té l'Empordà i els beneficis que aporta el turisme, a nivell de municipi o comarca, depèn a qui va dirigida l'entrevista ajuntament amb les tipologies que més es practiquen. Posant en comú totes les respostes obtingudes de les preguntes que li corresponen, es pot observar que la majoria coincideixen en els recursos turístics principals que definirien la comarca de l'Empordà. La informadora turística de l'oficina de turisme de Figueres fa referència als recursos turístics de l'Empordà de la següent manera: "El paisatge, la història... els monuments, això principalment. I els museus... Després també, evidentment i està agafant molta importància, l'enoturisme com al Baix Empordà, i la Gastronomia clar... Principalment seria això". La tècnica en turisme de l'oficina de turisme de Roses també coincideix en la citació dels principals recursos turístics del territori: "Els principals, i bàsicament, pel que es mou el flux turístic en aquest municipi és la platja, sobretot que no ens la treguin. Llavors tenim la cultura, el patrimoni històric, la gastronomia, l'activitat a la natura, estem envoltats de parcs naturals. Bàsicament és això".

El primer recurs que es destaca és el paisatge. El paisatge de l'Empordà és descrit com un paisatge magnífic i únic, ja que en pocs quilòmetres pots anar des del mar Mediterrània fins al morir dels Pirineus i passant per la gran plana empordanesa de la qual, en el cas del consell comarcal de l'Alt Empordà, en destaca la varietat de flora i fauna que té la plana. Dins del paisatge també es destaca com un recurs natural els quatre parcs naturals que té l'Empordà. Aquests parcs ens proporcionen una fauna i flora molt variada i a més a més el seu entorn natural, també tot aquell entorn que no forma part dels parcs naturals, és perfecte per practicar esports com el senderisme o el cicloturisme. Alguns dels entrevistats coincideixen que el paisatge és el recurs més important del territori, ja que gràcies al territori l'Empordà ofereix el que ofereix. La Cap d'àrea de turisme del Consell Comarcal de l'Alt Empordà transmet la importància d'aquest paisatge: "La varietat d'aquest paisatge que en pocs quilòmetres vas del mar al Pirineu. Llavors hi ha la Plana, que també això comporta canvis amb la flora i la fauna. Per tant, en pocs quilòmetres pots tenir una varietat molt important de paisatge". Per part de la comarca del Baix Empordà, també fan referència al paisatge, com és el cas de la tècnica en promoció del territori de l'oficina de turisme de l'Estartit que diu el següent: "Però sobretot un dels..., el potencial que té tant Torroella com l'Estartit és el seu entorn natural."

El segon recurs a destacar entre les respostes és el patrimoni cultural històric. Dins d'aquest patrimoni es destaca Dalí, ja que és un pintor molt reconegut a nivell

internacional. Parlant d'autors desconeguts es destaquen els museus com un patrimoni cultural molt visitat pels turistes o visitants que arriben a la comarca. Seguint amb aquest patrimoni cultural històric, també trobem els pobles medievals de l'interior que recullen molta història de la comarca. Històricament, l'Empordà és una comarca d'origen medieval (pobles) i de molta tradició sigui en productes alimentaris o d'altres tipus. En el cas de l'oficina de turisme i del consell comarcal de la Bisbal destaquen com a recurs turístic la seva tradició en la ceràmica i organitzen moltes activitats i tallers relacionats amb aquesta. Deixant a una banda els pobles medievals, l'Empordà també disposa d'un conjunt molt ric en esglésies i monestir amb molta història. La majoria destaquen com a monestir d'important Sant Pere de Rodes i església, en aquest cas romànica, la de Sant Miquel de Fluvià.

Un altre recurs que es destaca del paisatge, però que per si sol ja té molta importància, és el sol i la platja. L'Empordà té la Costa Brava, per tant, implica que disposa d'una costa marítima molt rica pel que fa a l'espai natural que l'envolta, les cales i els camins de ronda que formen part de les platges i, en el cas concret de l'Estartit, destaca molt el fons marí que forma la costa brava. El fet de tenir costa, es pot observar que la majoria dels pobles, tant de l'Alt com del Baix Empordà, són pobles pesquers. La majoria d'ells intenta conservar el millor possible com eren aquests pobles de costa, ja que són un atractiu turístic molt important juntament amb el patrimoni marítim pesquer que hi ha.

Finalment, l'últim recurs citat per a definir la comarca de l'Empordà és la seva gastronomia i enologia. En l'àmbit gastronòmic, la comarca de l'Empordà disposa de molts productes de tradició que la manera de cultivar-los o cuinar-los és típic d'aquí (productes garantia Empordà). A part de la tradició, la comarca disposa d'un ampli ventall de restaurants catalogats com allotjaments gastronòmics i restaurants d'alta cuina premiats amb estrelles Michelin que ja han estat citats anteriorment. Pel que fa a enologia, destaca principalment la D.O Empordà. A l'Empordà existeix la D.O Empordà que està formada per 44 cellers que creen el seu vi de les vinyes que es cultiven a l'Empordà. A més a més del vi, també té molta importància la producció i la qualitat de l'oli a la comarca fet amb oliveres d'aquí.

Per una altra banda, s'analitza els beneficis que aporta el turisme en general a la comarca i als municipis en concret. Generalment, la majoria dels entrevistats coincideixen en el fet que el turisme és molt important, ja que és gran part de la seva economia i té un gran prestigi. És el motor econòmic i de desenvolupament local causant ocupació, empreses i llocs de treball tenint en compte que és una comarca amb molta dependència del sector de serveis que treballa en conjunt amb el turisme. Des dels dos consells comarcals de l'Empordà fan referència aquesta dependència i importància del turisme i del sector dels serveis. El tinent d'alcalde de la ciutat de Figueres descriu aquests beneficis com:

“Tenint en compte que... tant Figueres com a la pròpia comarca tenim una dependència del sectors serveis que basta en l'Empordà més del 70% i en el cas de Figueres més del 80%; i això vol dir restauració i serveis de turisme i tot molt girant al voltant també del propi Museu Dalí.

La nostra economia eh, esta basada amb el turisme i d'aquest turisme se'n desprèn també tot els altres elements que hem de cuidar i hem de fer que Figueres i el propi Empordà responguin en aquesta visió i aquest tarannà de tal manera que vinguin en aquí i sigui fàcil aparcar, que la ciutat sigui amable i tot allò que ara mateix ens falla en molts de casos. “ (Tinent d'alcalde de Figueres)

I en el cas del tècnic en turisme del consell comarcal del Baix Empordà parla dels beneficis de la comarca posant en comú els mateixos conceptes.

“Bueno, el principal benefici, a veure, estem parlant que som una comarca turística, això després et facilitaré un contacte d'una web que tenim nostre, que és un observatori en el qual es diu que el turisme aporta, és a dir, som una comarca turística, però som una comarca bàsicament de serveis. O sigui, el turisme és important, però també hi ha molts altres serveis, és a dir, el Baix Empordà és un lloc per venir a fer vacances, però també és un lloc per venir a viure. Té una qualitat de vida i una qualitat de serveis que és notòria. Sí que és veritat que en dades percentuals, nosaltres tenim calculat que un 25% de l'ocupació que hi ha a la comarca és de, específicament, de turisme, un de cada quatre treballen en el turisme. Per tant, el turisme contribueix en l'economia de la comarca de forma molt important. Llavors, més enllà d'aquest consum del turista hi ha també la segona residència, hi ha fet que està venint tot l'any a l'Empordà, per tant, genera una activitat econòmica que va més enllà dels mesos d'estiu.” (tècnic en turisme de consell comarcal del Baix Empordà).

Segons el consell comarcal del Baix Empordà, una de cada quatre persones a la comarca treballa en el sector turístic. En el cas de la Bisbal, destaca que els seus beneficis a partir del turisme vénen principalment de la ceràmica i els tallers que es fan d'aquesta i depèn del municipi rep beneficis en funció de la classe de turisme que els turistes van a fer. Per tant, en el cas d'aquest municipi es citen beneficis diferents dels que crea el turisme a la comarca:

“Beneficis mm... bueno, quant a la ceràmica sí, mmm... van a les diferents botigues d'aquí i després a la comarca, clar em de pensar que el Baix Empordà té molta costa, tot lo que és la Costa Brava; concretament hauríem de anar a cada oficina de turisme a preguntar a veure els resultats a final de temporada alta no?. Però suposo que clar, a cada lloc per exemple a Palamós hi ha el Museu de la Pesca, a Platja d'Aro és més tema turisme comercial i de.. i de oci també. S'hauria de veure a cada lloc doncs el turisme que hi va, en canvi aquí podem dir que és turisme d'interior. També els hi interessa molt el tema pobles medievals que envolta la Bisbal, que hi ha Peratallada, Ullastret, hi ha Pals, hi ha Monells, emm... Es pot dir en quatre paraules que hem de diferenciar turisme de platja i turisme d'interior.” (diplomada en turisme de l'oficina de la Bisbal d'Empordà)

Una aportació interessant a destacar és que, pel consell comarcal de l'Alt Empordà, el turisme a vegades causa perjudicis si no es controla o s'entra en un turisme de masses, ja que pot destrossar el territori. La comarca de l'Empordà intenta no entrar en un turisme de masses oferint activitats on no hi ha un gran volum de gent, és a dir, en l'exemple dels cellers es fan grups petits i s'aposta per un turisme controlat. D'aquesta manera s'eviten impactes negatius al territori i que a la comarca predomini un turisme de masses, ja que la comarca no l'accepta.

En general, les tipologies de turisme més freqüents que es destaquen a l'Empordà són el turisme de sol i platja, el turisme cultural, on destaca Dalí, el turisme esportiu, sobretot pel que fa a cicloturisme i senderisme, i per últim el turisme de gastronomia i enologia. També cal destacar que la majoria diuen que aquestes tipologies són practicades per un turisme familiar, local (català) que alguns acaben tenint una segona residència, i francès per la proximitat a la frontera. A l'hora de parlar sobre les tipologies de turisme amb els entrevistats, ressaltar que en el cas de la Bisbal d'Empordà donen molta importància al turisme d'interior per tot el conjunt de pobles medievals que té la comarca, i l'Estartit cada vegada rep més turisme sènior fora de temporada que els ajuda a desestacionalitzar el municipi com bé diu la responsable de l'oficina de turisme del municipi: "El sènior sí. A l'hora de desestacionalitzar, fora de temporada tenim turisme sènior. Si, que venen per això, per fer excursions a peu o amb bicicleta pel Parc Natural, que també tenim una xarxa d'itineraris important."

3.3 Bloc 2: La gastronomia empordanesa

En el següent apartat es fa un recull de les preguntes que fan referència al turisme gastronòmic de l'Empordà, la seva importància en el territori, els recursos gastronòmics que tenen i les activitats que recomanarien com a professionals als visitants o turistes que venen i practiquen aquesta tipologia turística. Aquesta informació gastronòmica s'analitza a nivell de comarca i de municipi com és el cas de la Bisbal, Figueres, l'Estartit i Roses. És una tipologia turística molt desenvolupada i de la qual s'està fent un bon treball per seguir mantenint el seu ressò nacional i internacional i la importància dins el sector turístic.

Per una banda, pel que fa a la comarca, tots els entrevistats coincideixen que la gastronomia a l'Empordà és un dels recursos turístics més importants que hi ha i és una identitat de la zona. La gastronomia empordanesa està basada en productes locals i de qualitat, els quals són un clar reflex del paisatge de l'Empordà. Alguns d'aquests productes locals són l'arròs de Pals, la ceba de Figueres, els diferents tipus de botifarra, l'oli i el vi, les pomes, etc. Els entrevistats que coincideixen amb la seva opinió diuen, com el cas de la cap d'àrea del consell comarcal de l'Alt Empordà a Figueres:

"A la primera pregunta no ho he dit, però la Gastronomia també és un dels principals recursos que té, sobretot tot el que s'ha fet d'Enoturisme, però també la comarca és un lloc on tradicionalment ja s'han produït molts de productes de qualitat i també generar la marca de "productes Empordà" en aquest sentit, perquè és una zona que sempre s'ha cultivat

producte i que té una tradició gastronòmica i llavors també l'estem potenciant.” (Cap àrea Consell comarcal Figueres)

També com cita el tècnic del consell comarcal del Baix Empordà: “Sí, de fet la gastronomia no ho he dit, però també seria un clar recurs que tenim. La gastronomia entesa de diferents maneres, és a dir, des de l'origen del producte, és a dir, des de producció del producte, la matèria primera no? Som una comarca que passem del mar a la muntanya, és a dir, tenim elements d'interior i elements del mar. Per tant, tot això es fusiona i es combina.” I com a última referència a la importància d'aquest turisme gastronòmic és el municipi de Roses que disposen d'una sola persona per a gestionar aquesta tipologia com diu la tècnica en turisme del municipi:

“Molt, de fet tenim una persona que porta, a part de la destinació familiar, el turisme gastronòmic i enològic. Sí que és d'importància, som el que mengem. I bueno, la gastronomia és una part molt important per la identitat d'una zona o d'una localitat com aquesta i el que ens fa diferents de qualsevol altra. És important i tant, molt important. Forma part de la nostra identitat i la promocionem bàsicament amb el que és més tradicional nostre que és el suquet de peix i el consum de peix i el consum de l'oli, del vi D.O Empordà que és el vi d'aquí.” (tècnica en turisme de Roses)

La gastronomia és un recurs turístic molt potencial que s'ha de conservar molt bé. Una de les mesures que proposa, en aquest cas l'ajuntament de Figueres, és intentar aconseguir un turisme de qualitat de manera que es selecciona el turista que arriba i s'evita entrar en un turisme de masses o de borratxera disminuint la quantitat d'aquests, com bé s'explica més endavant.

Se'n destaca una cuina de tradició, és a dir, productes que sigui el procés de producció o la tècnica culinària o el consum són tradicionals de la comarca. La qualitat-preu de la gastronomia de l'Empordà està molt ben valorada i és assequible per a la majoria dels públics. Els productes locals estan englobats en la “marca productes Empordà” on apareixen els productes tradicionals de la gastronomia de la zona. D'aquests productes locals deriva a una cuina molt atractiva pels que venen. Alguns dels plats típics són la botifarra amb mongetes blanques, la paella, el pollastre amb escamarlans. El tècnic en turisme del consell comarcal del Baix Empordà destaca la importància de la tradició en la cuina empordanesa:

“Tenim productes de molt bona qualitat, una prova d'això, és la marca garantia de productes de l'Empordà, que això es fa amb l'Alt Empordà. I el que fa és intentar posar en valors els productes que s'elaboren aquí o es fan d'una manera tradicional aquí o que s'envasen només aquí i que tenen aquesta personalitat[...]. Per tant, això és important. I després aquí també hi ha tota una certa tradició, un cert coneixement de tècniques, és a dir, també important és el producte que es cuina com la manera com es cuina.” (tècnic en turisme consell comarcal Baix Empordà).

En la majoria es pot observar que són bàsicament elements de mar i muntanya. L'enoturisme és una de tipologies turístiques que més potencial té en els últims anys i ajuda a fer difusió i tastar els plats típics d'aquí. Els restaurants locals, els allotjaments gastronòmics, els restaurants amb estrelles Michelin, les fires o jornades gastronòmiques i els cellers o trulls d'oli també participen en aquesta difusió gastronòmica oferint productes de diferents gammes però amb la mateixa base de productes. Els municipis entrevistats destaquen que cada vegada més intenten que els restaurants de la zona introdueixin a la seva carta com a preferència els productes de la zona per ajudar als turistes a tastar els productes estrella i fer pedagogia dels plats tradicionals.

Des del punt dels municipis, tots ells disposen de la gastronomia en la seva promoció turística i repercuteix en el territori de forma positiva. En canvi i com a excepció a la majoria, en el cas de la Bisbal, el turisme gastronòmic no és gaire favorable en el seu municipi com bé diu la diplomada en turisme de l'oficina de turisme d'aquest municipi: "A veure, el turisme gastronòmic més que res aquí es fan les jornades del vermut al setembre i a l'octubre es fa el tasta olletes. Què passa? Com que queden fora de temporada turística, tampoc és que repercuteixi molt en quant els turistes que ens venen a visitar." Al municipi de l'Estartit estan modernitzant i renovant la gastronomia que ofereixen per tenir a la llarga major repercussió en el territori.

Per altra banda, dins del turisme gastronòmic es destaquen diferents recursos gastronòmics que ajuden a fer difusió de la gastronomia i de la dieta de la zona. A nivell de comarca, la majoria dels entrevistats fan referència als mateixos recursos. Aquest són la D.O Empordà formada per uns 44 cellers, els trulls d'oli, els productes locals i que els que formen part dels productes garantia marca Empordà, els restaurants d'estrella Michelin i els que es dediquen a una cuina tradicional i les diferents fires o campanyes gastronòmiques que es fan. Cada jornada gastronòmica va en funció del producte local estrella del municipi, per exemple a Palamós es fa de la Gamba, a Pals de l'arròs, a Roses del suquet, etc. Tots aquests recursos, com s'observa, són la clara definició de la principal gastronomia que es pot trobar a l'Empordà. Gràcies a aquests recursos es pot fer difusió de la gastronomia molt bona on els locals i els de fora es poden fer una idea general de la destinació i fer-la atractiva per augmentar la demanada gastronòmica.

Quan es fa referència als recursos gastronòmics, a nivell de municipi, són molt més concrets i especialitzats amb el producte que es conserva al municipi. Les oficines de turisme dels respectius municipis destaquen com a recursos gastronòmics els que tenen al municipi per potenciar als seus turistes i no tant en l'àmbit general. Per tant, Figueres destaca els tasts dalinians com un dels seus recursos gastronòmics, la Bisbal les seves postres locals que són els Bisbalencs i els russos i els guisats com a plat típic de l'interior, a l'Estartit ressalten els dos productes estrella de les seves jornades gastronòmiques que són el peix de clova i la poma; i finalment, Roses ens parla del seu fabulós suquet de peix i la jornada gastronòmica d'aquests, el consum de peix en general al municipi o el plaer de poder fer una bona paella davant del mar.

Finalment, i per acabar d'analitzar aquest bloc sobre el turisme gastronòmic empordanès es farà referència a les activitats gastronòmiques que recomanarien. En algunes coincideixen els entrevistats i en altres no, ja que a vegades el fet de recomanar a algú depèn molt del gust personal de cada persona. Una gran part dels entrevistats recomanarien a un turista o visitant venir a practicar una activitat esportiva, com fer el camí de ronda o anar amb caiac, i combinar-ho amb una visita als cellers o la gastronomia local. És a dir, després de practicar una activitat esportiva ve de gust anar a dinar bé i bo sigui davant del mar o en un restaurant de cuina tradicional a l'interior. Alguns dels que coincideixen en aquesta opinió són el tinent d'alcalde de la ciutat de Figueres:

“Bueno, jo aquí ja faria coses molt personals. A mi m'agrada nadar i per exemple a l'estiu, tot lo que són les Vies Braves. [...] I la gent ve encantadíssima de poder nadar tranquil·lament i fer-se un recorregut amb un paisatge i un fons de mar increïble i quan acaben diuen:- Vinga, avui on anem? I se'n van a qualsevol dels mils de restaurants que hi ha.” (tingent d'alcalde de Figueres)

Un altre exemple clar d'aquesta coincidència a l'hora de recomanar activitats és la següent per part del Consell Comarcal del Baix Empordà:

“De fet amb aquestes dues tipologies de turisme, les coses interessant és que per exemple la gent vol anar amb bicicleta, però després volen menjar bé. Per tant, aquesta combinació també és molt important. També hi ha operadors que per exemple en cicloturisme que és una cosa més tranquil·la i de paisatge, doncs a la descoberta de productors i de cellers o visitar elaboradors de formatge o d'algun tipus de producte, també és una fusió que és molt interessant, que també agrada. Llavors, bueno és això. Per exemple si fas senderisme, la gent fa els camins de ronda però després li agrada menjar bé davant de mar. És una combinació d'esport i natura, però després també sobretot bon menjar i beure.” (tècnic en turisme del Consell Comarcal de la Bisbal d'Empordà)

Altres activitats que també coincideixen en ser recomanades, per més d'una persona dels entrevistats, és anar a les fires o jornades gastronòmiques i als cellers de la D.O Empordà. Com s'ha observat a l'entrevista, aquestes activitats són esmentades per la diplomada de l'oficina de turisme de la Bisbal i la tècnica en turisme del municipi de Roses, tot i que cada municipi fa referència als seus propis recursos. El fet d'anar-hi ajuda a conèixer el producte local i la manera com es cuina aquest i també ajuda a fer una millor difusió dels productes locals i dels plats típics de la zona. Alguns exemples són fer un suquet de peix acompanyat d'un bon vi de la D.O. Empordà, visites guiades o teatralitzades als cellers, experiència enogastronòmiques, tastar els guisats en el cas dels pobles de més a l'interior, cuina de l'àvia que és molt tradicional, etc. Altres activitats més concretes serien el festival Vivid que té lloc a l'Empordà durant el mes d'abril, activitats gastronòmiques de km0, jornades de les garoinas o les gambes a Palamós entre moltes d'altres.

3.4 Bloc 3: L'esport de l'Empordà

A continuació, s'exposa la informació extreta sobre el turisme esportiu a l'Empordà. Les preguntes han estat proposades de la mateixa manera que amb el turisme gastronòmic, és a dir, quina importància té en el territori, en què es basa, els recursos esportius i els esports que més es practiquen. A més a més, com amb la gastronomia, també s'obtenen les activitats esportives que recomanarien els entrevistats a qui visita la destinació seleccionada en aquest cas, l'Empordà. Gran part de la informació és general, a nivell de comarca, però en algun cas es parla d'esport i recursos esportius, a nivell de municipi, com passa amb Roses, la Bisbal i l'Estartit.

Per començar, cal destacar, que quan a les entrevistes es parla de turisme gastronòmic i de turisme esportiu es veu una clara diferència. Aquesta diferència és que es podria confirmar que el turisme gastronòmic, almenys en el cas de l'Empordà, és una tipologia turística molt més desenvolupada i explotada que el turisme esportiu. Quan surts de l'Empordà i preguntes sobre la destinació, en general, la gent té molt més coneixement del menjar típic de la zona que del gran ventall d'esports que poden practicar aquí. Però el turisme esportiu, també és de gran importància per la comarca, ja que provoca grans moviments de persones, que es desplacen expressament per practicar un esport aquí, i repercuteix en l'economia tant de la comarca com en l'àmbit municipal. A l'Empordà fa temps que es treballa a oferir un turisme esportiu totalment basat en el turisme actiu. Aquest turisme actiu inclou els tres principals productes dels quals es parla més endavant.

En el món del turisme esportiu empordanès hi ha un recurs clau que és el més important, ja que ajuda a determinar els diferents estils d'esports que s'ofereixen als locals o turistes que venen, i fa atractiva la zona. Aquest recurs és el paisatge. L'Empordà disposa d'un paisatge privilegiat i el qual està format per tres parts bàsiques: la muntanya, el mar i la plana. Per tant, el paisatge és qui ofereix el gran ventall d'activitats que es fan a la zona. Gràcies a la muntanya, s'ofereixen activitats més d'alt nivell o de competició pels professionals que volen venir a entrenar o aquells que els agrada més els esports de risc. També hi ha els Pirineus a prop que són l'inici o el final de moltes rutes que es fan per la comarca. A la part del mar, s'exploten els esports nàutics que molts d'ells es poden practicar a la costa empordanesa gràcies al clima i al vent que hi ha. Molts esportistes venen expressament aquí per poder practicar esports com el *kitesurf* o el *windsurf*, ja que l'Empordà és una zona privilegiada per practicar aquests esports nàutics, gràcies a la intensitat i constància del vent durant tot l'any. Destacar com a important el centre de paracaigudisme que hi ha a Empuriabrava. I per últim, a la part de la plana es dedica principalment a oferir esports com senderisme i cicloturisme. Pel que fa a cicloturisme, disposen del pendent de la muntanya o de la tranquil·litat de la plana. Tenint en compte els diferents tipus de relleu que ofereix el paisatge, la zona més explotada esportivament és la costa. Seria recomanable explotar molt més la zona d'alta muntanya a nivell de comarca i preservar el litoral, ja que està massa dominat per la massa turística.

Així doncs, en l'àmbit comarcal i municipal, el turisme esportiu és una de les tipologies turístiques bàsiques de l'Empordà. Els tres productes principals que ofereix aquesta

tipologia són el senderisme, el cicloturisme i BTT. Es podria dir que aquests tres productes són els principals, ja que es poden oferir tant a la muntanya, com al mar, com en la plana. Com comenta la Bisbal, en el cas dels municipis d'interior són els principals productes que ofereixen, ja que no tenen la costa al costat. És a dir, tenir la costa en el mateix municipi ajuda a oferir un ventall molt més ampli i complet d'activitats turístiques esportives. Als ser els tres productes que més es venen, s'han creat les diferents xarxes de senderisme, xarxes de cicloturisme i les rutes en BTT. També, aquests es poden oferir durant tot l'any i fora de temporada, de manera que ajuden a tenir moviments durant tot l'any i trencar amb l'estacionalitat.

Parlant més concretament de municipis, en el cas de Roses, destaquen el turisme esportiu d'importància, però limitats per les infraestructures. Si aquestes infraestructures es milloressin, es podria oferir més activitat esportiva. Com bé diu la tècnica en turisme del municipi:

“L'esportiu depèn molt d'infraestructures, llavors la decisió en la millora del turisme esportiu vindria bàsicament condicionat a una ampliació de les infraestructures. O que sorgissin empreses que el seu objectiu fos ser receptives de grups, és a dir, que ens fessin la comercialització, perquè nosaltres arribem on arribem som ajuntament i arribem on arribem. Llavors, tenim infraestructures, tenim funcionaris que fem el que podem i que ens afegim a les iniciatives de promoció que fan altres entitats supramunicipals, però sí que és cert que ens faltarien empreses que fessin d'això el seu negoci.” (Tècnica en turisme a l'oficina de Roses)

Fent referència també a les instal·lacions esportives, el fet de millorar i conservar aquestes dona una repercussió positiva al municipi on es troben. A l'Empordà, hi ha moltes infraestructures esportives, però no es fan servir totes. A nivell de municipis s'intenta treballar el màxim per poder promocionar-se i guanyar importància turística a nivell de comarca oferint els esports més recomanables de practicar al seu territori. Una de les principals mesures a millorar és construir de noves o millorant les infraestructures que tenen en desús o en mal estat. Si aquestes infraestructures es preparen i s'equipen com necessiten, el turisme esportiu augmenta i es valora millor en el territori i a un nivell més global, de comarca Empordà. Com cita el tinent d'alcalde a la seva entrevista:

“En quant a esports, bueno... que continuïn venint els campionats del món a fer en aquí els seus entrenaments i millorar instal·lacions i coordinar-nos, perquè si treballem a nivell de comarca, algun lloc podrà tenir instal·lacions com dèiem a Borrassà hi ha l'hípica, a Roses tenen el mar i el windsurf i tot el que calgui, a més d'aquesta piscina magnífica. I a altres llocs anem creant instal·lacions, que en conjunt, ens beneficien com a comarca.” (tingent d'alcalde de Figueres)

Al municipi de Roses separen el turisme esportiu, és a dir, per una banda tenen el turisme actiu amb activitats com són el senderisme, cicloturisme i BTT i per una altra

banda, denominen turisme esportiu a les activitats incloses en el pla de màrqueting del Patronat de turisme Costa Brava Girona. Les activitats que formen part d'aquest pla de màrqueting són aquelles que causen un desplaçament a una única destinació per practicar un esport en concret com ciclisme o futbol. Roses és un municipi que durant l'any recull diferents *stages* esportius sobretot pels que fa als esports de ciclisme i futbol. També disposen de l'entitat GEN. GEN és una entitat que es troba al port de Roses i aquest promou la pràctica i l'ensenyament dels esports nàutics. Per acabar amb la importància del tema del turisme esportiu, en el cas de Torroella de Montgrí-l'Estartit, destaquen que per a ells els esports nàutics i terrestres són de gran importància. Només ofereixen esports nàutics (submarinisme) i esports terrestres (senderisme), ja que la majoria d'empreses del municipi es dediquen principalment a oferir i potencia els esports per mar i per terra. En el cas d'aquest municipi, el fet de potenciar aquests dos tipus de productes, els ajuda a trencar amb l'estacionalitat de l'estiu i rebre visiten durant tot l'any, tot i que costa.

Per una banda, una de les preguntes de turisme esportiu, també fa referència als recursos naturals que té la comarca. Aquests recursos naturals, la majoria, són catalogats com a recursos esportius, ja que com s'ha dit anteriorment, l'esport de l'Empordà depèn exclusivament del seu paisatge. Els recursos gastronòmics eren comuns entre els entrevistats. Més generals, però en aquest cas, els recursos esportius són vistos de maneres molt diferents entre els entrevistats, ja que els municipis als quals representen, presenten diferents paisatges, és a dir, tant estan al mar, com a la plana, com tenen muntanya. En l'àmbit comarcal, citat pels consells de cada comarca, els recursos esportius que es destaquen són: el desplaçament de la gent que venen per practicar un esport en concret, els turistes que els agrada l'esport, la gent que es dedica a treballar durant les dues temporades (mar i muntanya, estiu i hivern), esdeveniments esportius petits que acullen unes 500-700 persones que es duen a terme quasi cada setmana i ajuda a desestacionalitzar, el GR-92, la ruta Pirinexus i la part de les vies verdes que passen per la comarca, *Christmas Race* que és una competició de vela important a nivell internacional, el submarinisme de la Costa Brava o fotografia submarina i els diferents esdeveniments que es fan durant Setmana Santa amb el campionat del MIC. Segons els consells comarcals, com s'han anomenat anteriorment, parlen de recursos esportius fent referència al següent:

"I en quant esport, la gent que li agrada l'esport, doncs es desplaça moltes vegades expressament per fer algun tipus d'esport que en altres llocs no es fan. Doncs això, també el tema del windsurf i del kitesurf o gent que fa temporada a altres llocs, a l'hivern a muntanya i després a l'estiu ve a treballar aquí. Per tant, realment genera llocs de treball i desplaçaments de gent." (cap àrea de turisme del Consell Comarcal de Figueres)

Per la seva banda:

"I llavors a nivell d'esports, una cosa molt curiosa que hi ha a l'hivern és la "Christmas Race" de vela, que és una competició de vela i un dels esdeveniments esportius més importants pel seu ressò internacional tot i

que la vela no és una activitat que sigui majoritària. També hi ha activitats vinculades a l'Estartit amb el submarinisme que també fan algun festival de submarinisme o de fotografia submarina. El submarinisme i les seves activitats són molt importants. Esport tradicional hi ha lo del MIC que agafa molts espais de l'Empordà, sobretot el Baix Empordà, la Selva i el Gironès; i és un esdeveniment important. Platja d'Aro també fan stages de bàsquet o intenten acollir algun esdeveniment esportiu. Ara hi ha moltes activitats de moda relacionades amb el running i tot aquest tipus d'activitats quasi bé cada setmana hi ha alguna ruta o alguna activitat a fer. Són esdeveniments petits que poder genera unes 500-700 persones i està bé.” (tècnic en turisme al Consell Comarcal de la Bisbal d'Empordà).

També es destaquen com a recursos esportius el fet de conservar l'acollida d'equips o campions del món que vénen a entrenar, tenir unes bones instal·lacions o millorar les que ja hi són i fer un treball conjunt per part de les Administracions, el sector públic i el sector privat per potenciar més el turisme esportiu. La majoria de les acollides esportives es centren, principalment en el municipi de Roses i alguns, però pocs, a Figueres.

“És que en aquí és molt atractiu perquè hi ha inclús grups, bueno ja t'ho trobaràs si vas a Roses, allà hi ha molts hotels i fan stage cada any molts de clubs de ciclistes que es venen a entrenar i els veus entrenar, francesos sobretot per el Tour de França o la volta a Espanya... i venen a entrenar i s'estan concretament a Roses, això sí que ho tenen. Aquí Figueres podria ser que també hi hagués alguna. Doncs allà Roses és molt important en ciclistes. A més a més, després hi ha les competicions de vela... Cada any, per exemple a Roses hi passa el tour a Walla, el tour a vela de francès. És algun punt en que sempre arriben, o sigui fan el tour tot el mediterrani francès però arriben a Roses, s'estan a Roses.”
(informadora turística de l'oficina de turisme de Figueres)

A nivell de municipis, destaquen els recursos esportius que tenen a casa seva. Pel que fa a les capitals, Figueres reconeix com a recursos esportius el tennis, les competicions de gimnàstica rítmica, rutes de cicloturisme, la ruta del camí de Sant Jaume i els Parcs Naturals, a escala comarcal. Figueres, a més a més, disposa de personatges reconeguts com Fages de Climent, Deulofeu i Montoriol, ja que creuen que també són recursos interessants a potenciar més. En el cas de la Bisbal, poble de l'interior, potencien les rutes de senderisme i cicloturisme, rutes al pou de glaç i la font de l'arbre, la ruta al Castell d'Empordà i als voltants del riu Daró. Respecte als altres municipis, Roses disposa de les carreteres per fer rutes en bicicleta, la piscina, que un dels seus hàndicaps és que no és olímpica, i els camps de futbol. En aquest municipi, les instal·lacions són les que són i per aquest motiu tenen uns recursos molt limitats. Han de jugar molt amb la disponibilitat de les instal·lacions i dels allotjaments per acollir a esportistes. Finalment, l'Estartit destaca com a recurs esportiu el Parc Natural de les Illes Medes, Baix Ter i el Montgrí. El fet de formar part del Parc Naturals els permet oferir esports nàutics, com el submarinisme, la vela i campionats d'aquests,

caiac, i esports terrestres com fer senderisme o cicloturisme pel Parc. En més d'una entrevista, es parla dels Parcs Naturals com recursos importants en el nostre territori, però estan passant per una situació difícil i s'haurien de promocionar i donar a conèixer molt més. També disposen de recursos com la pràctica de l'apnea, els camps de futbol i camp de rugbi.

Per altra banda, les diferents activitats que recomanen els professionals per dur a terme a l'Empordà, coincidint amb el turisme gastronòmic, la combinació d'una activitat esportiva i menjar bé o nadar les vies braves i acabar menjant a la vora del mar, submarinisme a les Illes Medes i les cales de Begur, fer els camins de ronda, senderisme visitant els pobles medievals i rutes en BTT per les carreteres. En el cas de l'Estartit els interessa que posin el seu allotjament base al municipi i a partir d'allà fer les activitats que proporciona com senderisme, submarinisme, etc. Ho poden complementar visitant les ruïnes d'Empúries, paracaigudisme a Empuriabrava i el Museu Dalí de Figueres. L'oficina de Figueres aporta que seria interessant que es fes una associació de tots els esports de l'Empordà on cada municipi presenta els seus esports i es potencien de manera conjunta, o l'Estartit que potencia treballar conjuntament l'Alt i el Baix Empordà. Des de Figueres, també volen potenciar l'esdeveniment de Bicitranscat. Aquest consisteix en una ruta en bicicleta combinada amb transport públic, de manera que el turista o visitant no ha de preocupar-se de com tornarà a casa. En la ruta van inclosos els bitllets del transport públic.

3.5 Bloc 4: Punts d'opinió sobre l'Empordà

Les dues últimes preguntes de l'entrevista corresponen a preguntes on s'obtenen diferents punts de vista sobre el territori. En alguns casos, són punts de vista molt similars entre els entrevistats. Les preguntes d'aquest apartat es basen principalment a saber si com a professionals del turisme, creuen que la comarca de l'Empordà és un territori on queda molt a explotar, fent referència també a les tipologies de gastronomia i esport, i si és una destinació turística que es pot conèixer en una setmana, és a dir, fer-se una idea general de la comarca en relació a la projecció d'una ruta turística que combini esport i gastronomia en el territori, lligat amb l'objectiu principal del treball.

Per una banda, pel que fa a explotar el territori, els entrevistats coincideixen que l'Empordà és un territori que queda molt per explotar-lo i per fer, però que no recomanen fer-lo, ja que el nostre medi ambient és únic, però també és molt delicat. Per tant, abans que explotar el territori l'hauríem de preservar. Alguns dels que coincideixen amb aquesta opinió són:

“A l'Empordà encara hi ha molt per fer, però també s'ha de cuidar lo que es fa. És a dir, sí que hi ha més coses per fer, però també s'ha de ser curós amb el que fem. Sobretot amb el paisatge i la freqüentació, perquè de possibilitats en té moltes però tampoc lo que hem de fer és carregant-se'.” (Cap d'àrea del Consell Comarcal de Figueres)

D'aquesta manera, la informadora turística de l'oficina de Figueres destaca:

“A veure, a...mmm... Hi ha molt explotat a l'Empordà. Lo que hem d'anar en cuidado és a no malmetre'l. O sigui tot lo que es faci, turísticament parlant, que es prioritzi sempre l'equilibri amb l'entorn natural, que no es facin malbé camins, que no es facin malbé a..., a l'hora d'explotar. Que es preservi la natura i el paisatge tal com és, perquè sinó ens trobarem amb... que... que no tindrem Empordà. Si nó, si ens carregem tot el paisatge, ja no tenim comarca i ja se'ns haurà acabat. Polítiques de mediambientals aplicades en això, perquè això és el futur.” (informadora turística de l'oficina de Figueres)

En el cas de la comarca del Baix Empordà, també coincideixen amb la idea de preservar el medi ambient, però també de potenciar altres zones que tenen molt a fer, com és el cas de l'interior de la comarca, menys identificada per part dels turistes:

“Sí, o sigui, Empordà és molt extens. Quan parles de la Costa Brava està molt identificada, però quan comences anar cap a l'interior arriba un punt que la gent et dic que no són Costa Brava, que són Empordà i no m'atabalis. Vull dir, hi ha un límit, que no es sap on, però que depèn i per tant, hi ha encara molt a fer sobretot perquè estem parlant de més de 100 pobles a l'Empordà. Llavors hi ha moltes zones de l'interior, de pobles, que tenen aquest encant i encara hi ha molta cosa a fer.” (tècnic en turisme del Consell Comarcal de la Bisbal d'Empordà)

També es fa referència a no potenciar el territori sinó més la marca Empordà, per part de l'oficina de Torrella-l'Estartit. Com citen:

“A nivell de marca Empordà, jo crec que encara queda camí per córrer, però et parlo de la marca Empordà, no de l'Alt i el Baix Empordà. Perquè al final tots fem la nostra promoció turística, però tots fem una mateixa marca i un mateix destí, que estem dintre de Costa Brava i d'Empordà. Llavors aquí, hi ha molt de camp per córrer. El que passa que també és complex ajuntar a totes les administracions i que treballem tots sota una mateixa línia de treball no? Perquè, al final tots escorbrem una mica cap a casa nostra no? I costa. Però sí que és veritat que la marca Empordà encara té molt de camí per córrer si.” (tècnica en promoció del territori de l'oficina de turisme de l'Estartit)

L'ajuntament de Figueres diu que una solució seria evitant el turisme de masses i creant un turisme més de qualitat. Altres respostes que també poden servir com a solució serien, en el cas del consell comarcal del Baix Empordà, potenciar molt més l'interior i no tant la costa, i en el cas de l'oficina de turisme de Roses, potenciar altres icones del territori i no tant les que són més típiques. A la Bisbal D'Empordà, destaquen el projecte SOS Costa Brava, que tracta d'evitar construir arran de la costa, com una bona iniciativa per preservar el territori.

“Amb una matisació, és a dir, queda molt per fer i per millorar a l'Empordà. Tal com t'he dit, intentar no caure en el parany del turisme

massiu, sinó nosaltres, la nostra comarca, no admet el turisme massiu, perquè ens la carregarem. Hem d'anar cap a un turisme de qualitat, un turisme que vingui aquí i entengui el que se li està oferint, que és un producte de molt alt nivell i que cal preservar-lo. El nostre medi ambient és delicat i l'hem de conservar. Per tant, tot això, el turista que vingui aquí ho ha d'entendre i ho ha d'assumir i per això necessitem gent que no vinguin aquí de turisme de borratxera ni coses d'aquesta mena.” (tinent d'alcalde de Figueres)

D'altra banda:

“Jo sóc diplomada en turisme i ho sento molt, però no l'explotaria més, perquè ja ho està prou. A més a més, jo no sé si coneixeu el tema de... de les obres, bueno cases particulars, hotels, apartaments... que volien ara properament construir, se'ls hi ha parat amb el tema de SOS Costa Brava i crec que hem de evitar a tot..., bueno hem de evitar-ho, perquè sinó ens trobarem igual que lo que hi ha a la Comunitat Valenciana i... no és plan, vull dir, hem de mirar de o bé decantar-nos al turisme sostenible i de qualitat o decantar-nos al turisme de masses que tenen alguns llocs. I que hem de conservar el que tenim mínimament i no explotar-lo més, perquè no, jo almenys no ho faria.” (diplomada en turisme de l'oficina de la Bisbal d'Empordà)

Pel que fa a millor el turisme gastronòmic, gran part de les respostes coincideixen que ja hi ha molt fet en aquest sector, tot i que sempre es pot fer molt més. L'oficina de Figueres aporta que l'oli és un producte local que s'ha d'explotar molt més i que juntament amb la D.O Empordà guanyaria molt més prestigi. L'Empordà disposa d'una gastronomia de gran importància i reconeixement i sobretot de productes locals de qualitat.

Per la seva banda, pel que fa a millor el turisme esportiu, s'hauria de millorar molt més, sobretot en aspectes com potenciar el Parc Natural, ja que passen per una situació difícil i millor les infraestructures del territori. L'Empordà disposa de grans infraestructures, però moltes d'elles estan en desús o són massa velles. Per tant, una solució seria refer-les i poder potenciar noves modalitats turístiques siguin indoor o outdoor.

Finalment, i relacionat amb l'objectiu del treball, tots els entrevistats coincideixen que l'Empordà és una destinació que es pot conèixer en una setmana, ja que tenim recursos necessaris per fer-ho ja siguin culturals, naturals i gastronòmics. En excepció, l'oficina de Roses creu que en una setmana seria massa just per conèixer la destinació, i depèn de la situació es podria fer una idea general segons el que es considerés indispensable a visitar o practicar.

3.5 Elaboració de la proposta de ruta

Com s'explica en l'objectiu principal del treball, la ruta proposada consta de visitar la comarca de l'Empordà durant una setmana. Practicant les tipologies turístiques associades a la gastronomia i l'esport. Per realitzar aquesta proposta de ruta, s'ha valorat la informació cercada sobre les dues tipologies principals, a partir dels resultats obtinguts de les entrevistes realitzades a diferents professionals del sector turístic a l'Empordà. A l'apartat anterior, s'ha fet una proposta base de la ruta en funció de les activitats més destacades pels entrevistats i en funció de la informació del treball. Inclouent un ventall, el més ampli possible, de les diferents activitats.

Cal tenir en compte que es tracta d'una proposta de ruta que inclou la descripció de les activitats seleccionades de turisme gastronòmic i turisme esportiu, però que desenvolupar la viabilitat de la ruta no és l'objectiu principal d'aquest apartat. En tot cas, aquesta proposta elaborada, a partir dels resultats del treball pràctic, pot servir de base perquè després hi hagi empreses del sector turístic que puguin desenvolupar l'aplicació pràctica de la ruta i la seva projecció a nivell empresarial, econòmic i de promoció, amb la definició de les diferents estratègies i del màrqueting mix.

A continuació, es presenta explicada amb detall la proposta de ruta definitiva. S'ha tingut en compte, factors com la comoditat del turista, l'ampli ventall d'edats que acull el públic objectiu i el temps material per fer cada activitat al llarg del període de ruta proposat d'una setmana.

Primerament, cal dir que la proposta de ruta rep el nom de la ruta dels dos sentits. Aquest nom ha estat inventat per l'autora del treball i amaga a darrere en què consisteix aquesta ruta. És a dir, el turisme gastronòmic té relació amb el sentit del gust, mentre que el turisme esportiu, i inclús les visites culturals, es relacionen directament amb el sentit de la vista. Mentre durs a terme una activitat esportiva tens l'oportunitat d'observar tot el paisatge que et presenta la destinació.

La ruta es durà a terme durant les dues últimes setmanes del mes d'Abril i les dues primeres setmanes del mes d'Octubre. El motiu de seleccionar aquestes dues dates és perquè es troben fora de la temporada turística i d'aquesta manera podríem ajudar a desestacionalitzar la comarca. Per tant, el fet de ser dues dates fora de la temporada alta del territori, també ajuden a estirar la temporada al principi i al final aprofitant que fa bon temps i hi ha poca influència turística. La durada d'aquesta serà d'una setmana, la qual es passaran 4 dies a la comarca de l'Alt Empordà i tres dies a la comarca del Baix Empordà. El motiu d'això és per la grandària d'una comarca i l'altra i els recursos que disposa cadascuna.

Tot i que l'objectiu d'aquest apartat, com es mencionava abans, no és realitzar una segmentació detallada del perfil de la demanda, en general el públic objectiu seran persones a partir de 25 anys i de diferents nacionalitats per donar a conèixer l'Empordà a aquells que viuen fora d'ell. S'ha triat a partir de 25, ja que és un públic que obté beneficis i la majoria tenen independència. Poden viatjar en grup o per separat, però serà un grup màxim de 25 persones, ja que com s'ha destacat en la

majoria d'entrevistes, la comarca de l'Empordà no accepta un turisme de masses i per tant una de les solucions per controlar el turisme és oferir activitats per a grups reduïts. El fet de treballar amb grups reduïts també ajuda a tenir un millor desenvolupament de les activitats que formen la ruta. El grup sempre anirà acompanyat a totes les activitats de dos guies acompanyants, els quals seran diferents en cada comarca. El motiu pel qual aniran sempre dos guies, és perquè hi ha dies en concret que es fan dues activitats al mateix temps, però a llocs diferents.

Un cop seleccionat el públic principal i la destinació on es realitzarà aquesta proposta de ruta, cal determinar les activitats que es duran a terme. Les activitats i els indrets que més es destaquen s'han seleccionat, principalment, a partir tant de la informació obtinguda dels diferents entrevistats com dels autors cercats. Sobretot les preguntes fetes durant les entrevistes són les que serveixen per poder acabar de concretar la proposta de ruta per l'Empordà, ja que el punt de vista dels professionals que treballen en el territori és molt important per després poder portar la ruta a la pràctica. Cal destacar, que la comarca de l'Empordà ofereix un gran ventall de recursos turístics i és difícil seleccionar o descartar a l'hora de realitzar la proposta de ruta. Pel que fa a gastronomia, les activitats es basen a conèixer la producció, l'elaboració i tastar els productes locals gastronòmics destacats i aquells que formen part de la "marca Empordà". Quant a l'esport, es duran a terme les activitats més comunes de la comarca: senderisme, cicloturisme i esports aquàtics en diferents entorns naturals propis del territori com els parcs naturals o la Costa Brava.

Durant els diferents dies de ruta es duran a terme activitats esportives i gastronòmiques típiques de la destinació. És a dir, cada dia es realitzarà una activitat esportiva o gastronòmica i, en algun cas, una de cada tipus al dia si aquestes no impliquen un esforç físic elevat. També s'oferiran visites culturals com a activitats complementàries, ja que hi ha recursos que són indispensables per a conèixer la destinació com les ruïnes d'Empúries o el Museu Dalí.

Segons l'activitat, es realitzarà amb el grup en conjunt o es separarà el grup en dos grups diferents. Si es proporciona l'opció de triar entre dues activitats, com per exemple si un matí s'oferix l'activitat de submarinisme a les Illes Medes o senderisme pel Parc Natural, en aquest cas, cada turista podrà escollir aquella activitat que més s'adeqüi al seu interès. En alguns casos, s'oferiran dues activitats de rendiment esportiu diferent, ja que és una proposta de ruta dirigida a un públic de diferents edats.

A continuació s'explica detalladament què es farà en aquesta proposta de ruta i de què consta cada activitat o visita seleccionada. La ruta s'explica dia a dia:

- **Dia 1:** Primerament es proporcionarà un transport a les deu del matí a l'estació Barcelona-Sants per aquells turistes estrangers que viatgen amb avió i nacionals que ho sol·licitin. Pels que vulguin viatjar amb transport privat es queda directament a l'allotjament de la Bisbal d'Empordà. A continuació es dona la benvinguda al grup amb un dinar de productes locals a l'allotjament. Durant el dinar s'explicaran detalls a tenir en compte durant la ruta i tindran la possibilitat de gaudir de productes locals com diferents embotits, pa amb

tomàquet, diferents tipus de botifarra, vi de la D.O Empordà, guisats com el pollastre amb escamarlans i per acabar els postres típic de la Bisbal, els bisbalencs.

Durant la tarda es farà una visita per la Bisbal d'Empordà. Durant aquesta visita els turistes podran visitar el nucli antic del municipi, els comerços on veuran els productes locals més típics i on els podran comprar. I es visitaran els dos castells del municipi: Castell Empordà i Castell Palau. Un cop acabada la visita disposaran de temps lliure pel municipi i de sopar pel seu compte.

- **Dia 2:** Al matí es proporcionarà l'opció de triar entre dues activitats: submarinisme o senderisme pel Parc Natural de les Illes Medes, el Montgrí i el Baix ter. Es dona opció a triar entre dues activitats, ja que no tothom es veu capaç de realitzar activitats com el submarinisme. Pel que fa a l'activitat de submarinisme constarà de fer *snorkeling* pel Parc Natural de les Illes Medes on podran conèixer la flora i la fauna marina de la Costa Brava. I pel que fa a senderisme és una ruta al massís del Montgrí inclòs en el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN). Per finalitzar, després de cada activitat esportiva es proporciona el dinar al Port de l'Estartit d'una paella típica i amb productes de la zona. Per acabar el dia, disposaran de la tarda i l'àpat del sopar lliure.
- **Dia 3:** El tercer dia serà dedicat a les activitats gastronòmiques. Al matí es realitzarà una activitat cultural en combinació amb una activitat gastronòmica. Primerament es visitarà el poble medieval de Peratallada i després es farà una visita a la Gelateria Angelo del municipi. És una gelateria artesanal on elaboren gelats amb productes locals com la gamba de Palamós, anxoves de l'Escala, vermut amb olives, etc. A continuació, aniran al municipi d'Ullastret on primerament gaudiran d'una experiència culinària de productes locals al restaurant ca la Lola de l'hotel el Fort. Per finalitzar la tarda, es visitarà el poble medieval d'Ullastret i Recuits Nuri. A recuits Nuri podran tastar i observar el procés d'elaboració del seu producte estrella com és el recuit de drap. Es torna a l'hotel i el sopar és lliure.
- **Dia 4:** Es realitzarà el canvi de comarca i es desplaça la ruta a l'Alt Empordà. De camí a l'Alt Empordà es fa parada a les Ruïnes d'Empúries. És un recurs cultural de molta importància en el territori, com ja s'ha explicat amb anterioritat. Un cop finalitzada la visita es farà un menú degustació a l'hostal SPA Empúries que està situat davant de les ruïnes. Aquest hostal ofereix un menú degustació amb productes típics de la Costa Brava i productes km0 de collita pròpia en el seu hort. A continuació, arribaran a l'hotel seleccionat de la ciutat de Figueres i a la tarda tindran la possibilitat de visitar el centre de paracaigudisme i túnel del vent a Empuriabrava, ja que és un dels pocs que hi ha a Europa. Si ho sol·liciten amb previ avís, poden tirar-se amb paracaigudes o gaudir d'uns minuts al túnel del vent.

- **Dia 5:** Per iniciar el cinquè dia de ruta disposaran del matí lliure i de l'hora de dinar per visitar el municipi de Cadaqués. És un dels pobles pesquers amb més renom i més bonics de la comarca de l'Alt Empordà. Durant la tarda es desplaçaran els turistes fins al municipi de Roses on podran escollir entre dues activitats esportives. Una d'elles és practicar esports aquàtics com el *kitesurf* o el *windsurf*, depenent del vent. En cas que el temps no permeti, hi ha l'alternativa de fer rutes amb caiac o moto d'aigua entre d'altres. L'altra activitat esportiva que es proposa al mateix temps és fer una ruta de senderisme fins al monestir de Sant Pere de Rodes, ja que és un recurs cultural molt important i amb un gran entorn natural. Per finalitzar la jornada, es gaudirà d'un suquet de peix al port de Roses on amb l'ajuda d'un pescador s'explica als turistes com s'elabora i de què consisteix aquest plat. El sopar s'iniciaria a les set i mitja de la tarda, ja que es té en compte el temps de tornada a l'allotjament.
- **Dia 6:** Al matí es faran dos grups, ja que hi ha l'opció de visitar els Aiguamolls de l'Empordà amb bicicleta i poder observar la flora i fauna del parc o la possibilitat de fer classes personalitzades, al nivell de cada persona, d'esquí nàutic al llac de Ventalló, ja que és únic a tot Espanya. Cal informar amb antelació aquells turistes que vulguin practicar l'esquí nàutic.

Un cop feta la visita al parc es desplaçarà al grup a un altre municipi. L'àpat del dinar es farà per lliure al municipi de Peralada. Durant la tarda, es durà a terme la visita a dos cellers que formen part de la ruta del vi de la D.O Empordà. Aquests dos cellers són Espelt Vinicultors, situat a Garriguella, i el Cellar Peralada. El motiu pel qual s'han seleccionat aquests dos és per pròpia experiència de l'autora del treball i per la proximitat entre ells. En els dos cellers, es farà una ruta per les vinyes, fent una mica d'explicació sobre la història del vi a l'Empordà i també podran gaudir d'un tast dels productes del celler com són els vins negres, rosats i blancs, les garnatxes, etc.

- **Dia 7:** L'últim dia de la ruta, igual que el primer, serà dedicat a visitar els indrets més importants de la capital de l'Alt Empordà, Figueres. Al matí es durà a terme una ruta de senderisme i una visita guiada pel Castell de Sant Ferran, ja que és una de les fortaleses millor conservades. A continuació del castell, es visitarà el museu Dalí, un dels museus més importants de Catalunya. Per acabar el dia, es realitzarà un dinar d'acomiadament del grup a l'hotel. Durant aquest dinar es gaudirà de productes locals de l'Empordà i els turistes podran sol·licitar receptes o dubtes sobre la gastronomia que han vist aquests dies. També es proporcionaran les fotografies de totes les activitats que es van realitzar com un valor afegit a la ruta. Finalment, es retornaran als turistes que s'han recollit a l'estació de tren Barcelona-Sants a les sis de la tarda.

Per una banda, els allotjaments i el transport també s'inclouen en la proposta de ruta. Per realitzar els diferents desplaçaments es disposarà d'un autobús propi per circular per les diferents carreteres comarcals i poder arribar als indrets seleccionats. Pel que fa a allotjaments, hi haurà 2 hotels seleccionats. Aquests hotels es troben un a la

capital de l'alt Empordà, Figueres, i l'altre a la capital del baix Empordà, la Bisbal d'Empordà. El fet de seleccionar les dues capitals com a llocs d'allotjaments és degut al fet que les dues estan molt ben comunicades i al ser considerades capitals, es podria dir que són els municipis més importants de la comarca. Per l'altra banda, el tema de les manutencions van a càrrec de cada persona, exceptuant les dietes que sí que formen part de la ruta en els diferents restaurants del territori que ja se'ls indicaran als turistes. A més, sempre tindran l'opció de menjar al restaurant de l'allotjament on es trobin.

Finalment, s'ha realitzat una llista de les diferents activitats gastronòmiques i esportives que eren d'interès per incloure a la proposta de ruta, de les quals s'ha fet una selecció tenint en compte allò que és més interessant i còmode pel turista. A continuació es presenta la proposta d'aquesta ruta com es lliuraria als turistes:

RUTA DELS 2 SENTITS	
DIA 1	<ul style="list-style-type: none"> ○ Recollida a l'estació Barcelona-Sants o quedada a l'allotjament de la Bisbal d'Empordà. ○ Benvinguda del grup a l'hotel amb dinar de benvinguda de productes locals. Explicació dels detalls de la ruta. ○ Visita a la Bisbal d'Empordà ○ Ruta de senderisme fins al Castell d'Empordà. ○ Sopar lliure
DIA 2	<ul style="list-style-type: none"> ○ Submarinisme per les Illes Medes o senderisme per la part del Parc Natural del Montgrí. (opció a escollir) ○ Dinar davant del mar: Paella (Port de l'Estartit) ○ Tarda i sopar lliure.
DIA 3	<ul style="list-style-type: none"> ○ Visita als pobles medievals de Peratallada i Ullastret. ○ Visita a la Gelateria Angelo. (Peratallada) ○ Dinar: experiència culinària al restaurant ca la Lola (Ullastret). ○ Visita a Recuits Nuri (Ullastret). ○ Sopar lliure
DIA 4	<ul style="list-style-type: none"> ○ Desplaçament a l'Alt Empordà. ○ Visita a les Ruïnes d'Empúries. ○ Menú degustació restaurant Villa Teresita (Hostal Spa Empúries) ○ Arribada a l'hotel de Figueres. ○ Visita al centre de paracaigudisme i túnel del vent d'Empuriabrava. ○ sopar lliure
DIA 5	<ul style="list-style-type: none"> ○ Matí i dinar lliure pel municipi pesquer de Cadaqués ○ Pràctica d'esports nàutics al port de Roses o senderisme fins al Monestir de Sant Pere de Rodes. ○ Sopar suquet de peix al Port de Roses. (xerrada d'un pescador)

RUTA DELS 2 SENTITS

Estudi de l'Empordà a partir dels atractius de la gastronomia i l'esport.

DIA 6	<ul style="list-style-type: none">○ Ruta amb BTT pels Aiguamolls de l'Empordà o classes personalitzades d'esquí nàutic (Ventalló). (opció a escollir)○ Dinar a Peralada○ Visita als cellers Peralada i Espelt de la ruta del vi de la D. O Empordà○ Sopar lliure
DIA 7	<ul style="list-style-type: none">○ Senderisme i visita guiada pel Castell de Sant Ferran○ Visita al museu Dalí○ Dinar d'acomiadament a l'hotel.○ Desplaçament amb autobús fins estació Barcelona-Sants.

Font: Elaboració pròpia

4. DICUSSIÓ I CONCLUSIONS

4.1 Discussió

En aquest apartat es durà a terme la discussió sobre els resultats obtinguts del treball. És a dir, la informació obtinguda pels autors analitzats i la informació obtinguda pels entrevistats es compara tenint en compte quins aspectes reforcen la teoria i en quins aspectes es pot complementar a partir del treball.

Primerament, l'autor López-Guzmán i Sánchez (2008), parla sobre l'evolució que han tingut els turismes especialitzats en general. Als inicis, la tipologia més practicada és el turisme de sol i platja el qual va acabar esdevenint un turisme de masses. Amb el llarg dels anys i l'evolució del turisme, han anat sorgint noves tipologies turístiques, ja que cada vegada els turistes tenien gustos i necessitats noves a l'hora de viatjar. Aquest fet ha fet que es trenques amb el turisme de masses i apareguessin tipologies de turismes alternatius i especialitzats que s'han anat consolidant com el turisme cultural, el turisme gastronòmic, l'esportiu, el rural, etc. En el cas de Catalunya, i més en concret l'Empordà, són destinacions que han patit aquesta evolució i que avui en dia presenten un ventall molt ampli de les diferents tipologies turístiques que ofereixen.

Coincidint amb la informació dels professionals entrevistats i el dit anteriorment, la part pràctica del treball confirma la teoria sobre les tipologies turístiques gastronòmica i esportiva. Es evident que el turisme com a part del sector dels serveis forma, principalment, l'economia de la comarca. A l'Empordà es practiquen diferents tipologies de turisme, les quals donen al turista la possibilitat de conèixer les dues comarques des del punt de vista que ells prefereixin. Basant-se amb el treball i la proposta de ruta feta en aquest, el turista podrà conèixer l'Empordà a partir de la gastronomia i l'esport.

Per una banda, pel que fa al turisme gastronòmic, tant la majoria dels entrevistats com els autors citats, tals com Hjalager i Richards (2002), coincideixen en la idea que el turisme gastronòmic és una manera molt completa de donar a conèixer una destinació. La gastronomia és capaç de transmetre la identitat d'una zona, és a dir, a partir dels productes que s'utilitzen o els plats bàsics que es fan, es pot arribar a conèixer els costums i tradicions i com són la població local de la destinació que visiten. Com bé deia l'autor Ludwig Feuerbach: "somos lo que comemos". En el cas de l'Empordà, els entrevistats també defensen la idea que la gastronomia empordanesa és un reflex clar de la població de la comarca, i sobretot, en els seus plats es pot apreciar la combinació de paisatge de la qual disposa: mar i muntanya. Per tant, les diferents tipologies turístiques es complementen entre elles com és el cas de la gastronomia i la cultura. A més a més, com ha pogut observar l'autora del treball en aquest treball, la gastronomia és una bona opció per conèixer la destinació a partir de les respectives rutes gastronòmiques que s'ofereixen dintre de la tipologia.

A diferència dels entrevistats, l'autor Fields (2003), aporta que en algunes ocasions la gastronomia no reflexa cap tret característic de la destinació. Quan passa aquest fet, és perquè la destinació disposa de massa marques globals com Coca-Cola,

McDonald's, etc. Aquests elements poden fer que el turista obtingui una imatge de la destinació errònia, però al mateix moment, fa que molts turistes es sentin més còmodes, perquè ja coneixen el producte. No obstant, aquesta relació entre la globalització i l'autenticitat no forma part dels objectius que es desenvolupen en el treball.

Seguint amb els recursos gastronòmics, sempre hi ha alguns que tenen molt més de renom i molta més demanda per part dels turistes. Alguns d'aquests recursos són per exemple les rutes del vi, els restaurants reconeguts i aquells que disposen d'una estrella Michelin. La comarca de l'Empordà disposa dels tres recursos, els quals han estat destacats tant pels autors citats com pels entrevistats. Medina i Tresserras (2008), defensen que les denominacions d'origen són molt importants i que Catalunya és una de les comunitats autònomes que més denominacions diferents té. Pel que fa als recursos d'establiments gastronòmics de renom, les comarques gironines tenen una oferta gastronòmica única. En resum, l'Empordà disposa dels recursos gastronòmics més destacats i a més en té les seves pròpies produccions com el vi, l'oli, la poma, etc. La comarca disposa d'una D.O Empordà, la qual ofereix tot de producte relacionat amb el vi on la seva producció i elaboració es fa a la comarca. Quant a establiments gastronòmics, es situava a l'Empordà el primer restaurant de les comarques gironines catalogat com a millor restaurant del món: el Bulli.

L'opció de triar el turisme gastronòmic com una de les dues principals tipologies de la ruta, pot afirmar que és una opció escaient amb la importància creixent del turisme gastronòmic, tant com a motivació turística, com també en relació a la seva promoció per part de l'oferta. Tant pels autors citats com pels entrevistats, la gastronomia de l'Empordà és un recurs turístic únic i molt important per la destinació. A més a més, des del Patronat de turisme, afirmen que la combinació del mar i la muntanya, la fusió de la personalitat i les tècniques culinàries de la regió són l'essència principal que fa única la gastronomia de la zona.

Per l'altra banda, pel que fa al turisme esportiu, també és una tipologia que ha sorgit de l'evolució del turisme i de les necessitats i gustos més específics dels nous turistes. Segons Gammon i Robinson (2003) i d'acord amb els entrevistats, cada vegada està més present el practicar esport durant el període de vacances. Aquesta activitat esportiva es pot practicar com a motivació principal del viatge sigui com a practicant o com a espectador. Navarro i Mateos (2007) igual que els entrevistats, afegixen que el turisme esportiu està molt menys explotat que el turisme gastronòmic. El turisme esportiu de l'Empordà, depèn principalment del seu paisatge i gràcies a aquest ofereix activitats esportives úniques. Una solució perquè la gent vulgui practicar-les més és adaptar les activitats amb risc o intensitat alta a tots els públics. Per tant, practicant una activitat esportiva per la comarca de l'Empordà, també permet observar i conèixer el paisatge i el territori des d'un altre punt de vista.

Com diuen anteriorment De Knop (1990) i Augustin (2011), existeixen tres modalitats esportives: les activitats terrestres, les aquàtiques i les aèries. Amb els resultats extrets de les entrevistes, es pot observar que el paisatge és qui ofereix la possibilitat de practicar-les i l'Empordà és un territori que ofereix aquestes tres modalitats. A part de

les activitats, també s'observa els fluxos turístics que creen els diferents esdeveniments esportius. A l'Empordà es celebren esdeveniments esportius com el MIC, però no gaires més. Tot esdeveniment esportiu, sobretot els de gran escala, aporten impactes positius i negatius a la destinació on es porten a terme. Coincidint els autors amb els entrevistats, els impactes positius que aporten són el fet de donar a conèixer i fer promoció de la destinació a nivell nacional i internacional. Altres impactes positius durant la celebració de l'esdeveniment són l'augment de turistes als municipis de la regió, augmenta la demanda hotelera i turística, noves oportunitats de treball i un benefici a curt termini pels negocis locals. Per altra banda, també causa impactes negatius durant la celebració i un cop finalitza l'esdeveniment. La destinació rep molts turistes en pocs dies, les zones properes a l'esdeveniment queden brutes i amb mal estat, congestió a la destinació, la població local es sent incòmoda i queden moltes infraestructures en desús les quals només s'han utilitzat durant l'esdeveniment. En el cas de l'Empordà, el que rep més a la comarca és el paisatge i és un recurs que s'ha de conservar molt bé, ja que si es destrueix la comarca, els locals són qui reben primerament i es perd importància i possibilitats d'oferir als turistes. Si una comarca es destrueix, els que més reben són els locals, ja que se'ls destrossa el seu territori del qual obtenen els seus beneficis sigui treballar o viure.

Per acabar, cal destacar la bona combinació de les dues tipologies. La gastronomia ajuda a complementar el turisme esportiu i també l'ajuda a guanyar més importància i participants dins d'un mercat nou. Per altra banda, les persones que només practiquen esport necessiten alimentar-se bé i combinar les seves activitats amb la gastronomia de la zona és una oferta molt atractiva per aquest públic. En el cas de l'Empordà, la combinació d'aquestes dues tipologies és molt adequada, ja que la comarca disposa de diferents recursos de cadascuna. A partir de la natura i del menjar es pot mostrar un bon reflex de la comarca empordanesa, de la seva història, la seva població i les seves tradicions.

4.2 Conclusions

En següent apartat està dedicat a les conclusions extretes del treball en general. A continuació, s'exposaran les diferents conclusions obtingudes sobre l'Empordà i si l'objectiu principal del treball ha estat assolit. Per començar amb les conclusions es parlarà primerament de l'objectiu principal del treball.

Com s'ha esmentat al principi del treball, l'objectiu principal d'aquest era comprovar si fusionant els conceptes de gastronomia i esport en una ruta per un territori com l'Empordà, permetia al turista conèixer la destinació on viatja. Per tant, com a conclusió de l'objectiu principal, es pot dir que la proposta de ruta de 7 dies i 6 nits és completa i facilita al turista l'oportunitat de tenir una idea en general de la comarca de l'Empordà, a partir d'activitats gastronòmiques i esportives, definides de forma fonamentada a partir de les entrevistes realitzades als principals agents de la gestió turística pública de les comarques de l'Alt i el Baix Empordà. A part d'aquestes, a la ruta també apareixen activitats culturals com a complementàries, ja que es consideren de gran interès pel seu caràcter d'identitat quan visites la destinació per acabar de comprendre-la.

A partir de l'objectiu principal del treball, el treball també permetia analitzar quina importància tenien les dues tipologies en el territori. El fet de saber si són importants o no, també ajuda a preveure si la ruta facilitarà el coneixement de la destinació a qui la visiti. Com s'ha observat a la informació extreta de diferents autors i dels resultats de les entrevistes, el turisme gastronòmic i el turisme esportiu es complementen entre ells. Però a l'hora de treballar-lo, el turisme gastronòmic és molt més comú que el turisme esportiu, és a dir, és molt més practicat i promocionat que l'altre. En general, el fet de practicar una tipologia de turisme a l'hora de viatjar, deriva directament a practicar-ne d'altres de forma indirecta. Un exemple d'això seria la següent situació: si una persona viatja a una destinació per practicar un esport, necessitarà alimentar-se i durant el temps lliure visitarà la destinació on es troba. Per tant, de forma indirecta el turista està practicant turisme esportiu, turisme gastronòmic i turisme cultural o de compres, entre altres. Aquest fet ha donat certa facilitat i flexibilitat a l'hora de combinar les diferents activitats en una sola ruta.

Per una banda, el turisme gastronòmic és una tipologia turística que té molta importància en les destinacions. Tota persona que visita una ciutat o poble necessita alimentar-se i acaba tastant la gastronomia que li facilita el lloc on ha viatjat. La gastronomia, d'acord amb els diferents autors citats i els professionals entrevistats, transmet la identitat de la zona. A partir del menjar, es pot deduir com és la població local de la destinació, quines són les seves tradicions i els seus costums. En el cas de l'Empordà, s'ha observat que la seva gastronomia és clarament un reflex de la seva població. Aquesta gastronomia està formada per productes locals amb una producció i elaboració tradicional del territori. Això és un reflex de la tradició de la població amb els seus costums quant a gastronomia, però també respecte a la seva cultura. A partir dels plats típics que s'elaboren amb aquests productes locals també transmet un dels recursos més apreciats en el territori, el seu paisatge. En un plat de pollastre amb escamarlans es pot observar que és una destinació que disposa de muntanya i de platja i tenir això en pocs quilòmetres és tot un privilegi.

Per l'altra banda, el turisme esportiu també és d'importància en el territori. Segons la informació extreta dels autors i dels entrevistats, es pot observar que el turisme esportiu va lligat de la mà d'un dels seus recursos més importants i esmentats anteriorment, el paisatge. El paisatge és qui permet oferir el gran ventall d'activitats esportives de diferents modalitats: terrestres, aquàtiques i aèries. Aquest recurs dona preferència a l'Empordà dins el mercat turístic i per part dels professionals del sector i de la població local s'ha de cuidar i preservar. Referent a les activitats esportives recomanades pels professionals, hi ha una curiositat a destacar. A la pàgina web del Patronat de turisme Costa Brava i des dels materials promocionals de les oficines de turisme editats per aquests, el Golf és una de les activitats esportives destacades de l'Empordà. A l'hora de fer recerca de la informació i en realitzar les entrevistes, no s'ha fet esmena del golf. Per tant, com a conclusió es podria dir que el golf és una activitat esportiva que es pot practicar sense problema a l'Empordà, però no és una activitat que defineixi o ajudi a potenciar el territori. Per experiència de l'autora del treball en ser habitant de l'Empordà, no es sent parlar amb èmfasi d'aquesta modalitat esportiva, sinó només en casos molt concrets com quan es parla de Peralada o de Torremirona.

Com a conclusió de la comarca de l'Empordà i a realització de la ruta, també s'ha de valorar la importància del turisme en la comarca. Segons la informació extreta dels autors es pot observar que el turisme ajuda a desenvolupar una destinació, a créixer i a ser coneguda fora del seu territori. A part, el turisme també aporta beneficis positius a la població local creant noves empreses, nous negocis, noves oportunitats de mercats i llocs de feina. L'Empordà és una comarca que ha evolucionat molt al llarg dels anys i com es pot observar el turisme ha format part d'aquesta evolució. Cal valorar que l'Empordà és una destinació molt visitada any rere any i disposa de recursos turístics de gran importància. Aquests recursos són naturals, com el seu paisatge i la seva costa; culturals, com els monestirs o les ruïnes que conserva i amaguen una història i gastronòmics, com els seus productes locals i plats casolans, entres d'altres. Per tant, l'economia de l'Empordà té una gran dependència del sector turístic i de serveis.

En moltes ocasions, el turisme també aporta impactes negatius a la destinació. Parlant en concret de les tipologies treballades, els esdeveniments esportius a gran escala són un dels factors que més impactes negatius comporten un cop acabats a les destinacions. Durant la celebració d'aquest, la destinació rep una gran quantitat de turistes, però també fa unes inversions en infraestructures que un cop han acabat l'esdeveniment queden en desús. Un exemple clar d'aquests esdeveniments són les olimpíades o els mundials de futbol. En el cas de l'Empordà, el fet d'explotar molt el territori fa que el medi ambient sigui el primer a rebre aquest impacte. Com s'ha dit anteriorment, el paisatge és un recurs molt important, però també molt delicat i en certes ocasions s'ha de valorar si és preferent preservar la destinació o augmentar-ne els fluxos turístics. Per tant, una solució seria oferint activitats en grups reduïts i activitats de poc impacte, com és el cas de l'Empordà, i en les grans ciutats que acullen esdeveniments a gran escala, fer que les infraestructures siguin d'ús per a la seva població local un cop acaba l'esdeveniment.

En referència a la durada de la ruta, s'ha seleccionat una setmana, ja que set dies és temps suficient per a conèixer la comarca. Es passaran quatre dies a la comarca de l'Alt Empordà i tres dies al Baix Empordà. Com s'ha dit anteriorment, l'Empordà disposa de molts recursos turístics d'importància i no es poden visitar tots en una setmana. Algunes de les limitacions que no fan possible això és l'extensió del territori i el temps de transport, la quantitat de recursos a visitar, l'ampli ventall d'activitats que es poden practicar, l'esgotament que causen aquestes, la comoditat del turista i poder oferir-li temps lliure durant les seves vacances. La meteorologia també és un factor que limita, ja que la pluja, la tramuntana o falta de vent i els mals temporals poden impedir poder realitzar alguna activitat en concret. El fet de programar la ruta durant els mesos d'Abril i d'Octubre és amb l'objectiu d'allargar la temporada, tant al principi com al final, i intentar trencar amb l'estacionalitat de la comarca. A part, durant la temporada baixa la comarca disposa de més disponibilitat per dur a terme certes activitats. Les activitats que comprenen la ruta han estat seleccionades tenint en compte la seva dificultat, l'esforç, i sobretot, que el turista gaudeixi, però també pugui descansar. A més a més, la majoria de les activitats s'han organitzat a partir d'aquelles que han estat recomanades o citades pels professionals durant les entrevistes.

Aquesta proposta de ruta també ha estat creada amb la intenció que un futur es pugui comercialitzar i realitzar pels interessats en la destinació i en aquestes dues tipologies.

En referència a les activitats, s'ha de destacar que hi ha dues activitats a la ruta que han estat seleccionades per elecció pròpia de l'autora del treball i no per recomanació dels entrevistats. Aquestes són la visita a Cadaqués, ja que per experiència pròpia de l'autora com habitant de l'Empordà, la majoria de gent que visita l'Alt Empordà van a Cadaqués. L'altra activitat és la pràctica d'esquí nàutic al llac de Ventalló. És un indret natural situat al costat de casa on es practica una modalitat esportiva que es va perdent amb els anys. El club d'esquí nàutic de Ventalló és una empresa privada dirigida per Xavi Mill, el qual ha estat cinc anys consecutius campió del món en les tres disciplines, eslàlom, figures i salts, i actualment és el millor entrenador d'esquí nàutic en les tres disciplines del món. Fa uns anys, l'esquí nàutic era un esport molt conegut i practicat a la comarca, però s'ha anat perdent al llarg dels anys, ja que és un esport molt car i existeix pocs llocs d'entrenament. El club de Ventalló és l'únic a l'Espanya que hi ha i des del punt de vista de l'autora és un recurs que s'hauria de potenciar molt més i seguir conservant, ja que la comarca és pionera en la pràctica d'aquest esport. Avui dia es segueixen realitzant competicions a nivell nacional i europeu de les tres disciplines en esquí nàutic.

La informació obtinguda i les entrevistes realitzades, ha estat la base a l'hora de desenvolupar el treball i crear la proposta de ruta. Per part dels autors, l'autora del treball ha pogut valorar i observar, per separat, les dues tipologies seleccionades a la destinació. És a dir, la importància que tenen aquestes tipologies en una destinació, els beneficis i impactes que comporta en aquesta, el ventall de recursos i activitats que engloben, entre d'altres. Pel que fa a les entrevistes, la informació que s'ha obtingut ha estat de gran ajuda a l'hora de desenvolupar el treball. Per part de l'autora del treball, fent una recerca en línia no es trobava molta informació sobre la comarca de l'Empordà i menys sobre el seu turisme esportiu. El fet de poder realitzar entrevistes amb professionals del territori és la principal raó que ha ajudat a poder desenvolupar, sobretot, el cas de l'Empordà. Des del punt de vista d'aquests, s'ha pogut saber sobre aquestes dues tipologies en què es basen, la importància que tenen, si la practica molta gent, les activitats més comunes i el seu públic principal, etc. Per tant, això també ens confirma que a partir de la gastronomia i l'esport es pot conèixer l'Empordà.

Seguint amb la informació obtinguda, com s'ha dit anteriorment, ha estat molt útil per dut a terme el treball, però també ha ajudat a saber més sobre la comarca de l'Empordà a l'autora del treball. Parlant des de l'experiència, a vegades la mateixa població local no valora o no sap la importància de la destinació on viu i dels recursos que té. En el cas de l'Empordà, com s'ha pogut observar, és una comarca molt completa a nivell turístic i té la possibilitat d'oferir un gran ventall d'oferta turística variada. Més enllà del treball, la informació també ha ajudat a comprendre la comarca des del punt de vista turístic i que a part de la gastronomia, l'esport i la Costa Brava, hi ha altres recursos molt importants i valorats per oferir. Per tant, ha estat una bona oportunitat per conèixer la mateixa terra.

A l'hora de dur a terme al treball s'ha presentat certes limitacions. D'aquesta manera, durant la recerca d'informació general de les dues tipologies seleccionades, s'han presentat algunes dificultats, ja que s'ha trobat informació d'aquestes en quantitat i era difícil el fet de seleccionar i descartar-la. Quan la informació havia de ser més específica, és a dir, en l'apartat del cas Empordà, la recerca d'aquesta ha estat més difícil i el que més ha servit d'ajuda és poder realitzar les entrevistes amb els professionals del sector turístic de l'Empordà. En aquest sentit, és d'agrair la rapidesa i participació per part dels entrevistats, tal i com se'n dona detall més endavant.

La informació obtinguda sobre l'Empordà, com bé s'ha dit anteriorment, és des del punt de vista dels professionals del sector. En aquest cas, es podrien haver dirigit les entrevistes a turistes que arriben a la destinació o a empreses que es dediquen a crear i oferir oferta turística. Segons el punt de vista de l'autora, el fet d'entrevistar turistes o empreses turístiques de la comarca hauria fet que la informació obtinguda sigues més subjectiva. És a dir, si s'analitza la comarca a partir dels turistes, aquests parlaran o recomanaran allò que més els agrada, practiquen o que més els ha agradat de la destinació, però no parlaran sobre allò que realment defineixi l'Empordà, des del punt de vista del territori, i que sí que s'obté a partir de la informació que donen els agents que treballen en la gestió turística de l'Empordà. Les seves opinions són massa subjectives i van molt lligades en funció dels gustos personals.

D'aquesta manera, les empreses turístiques són un altre punt de vista per poder analitzar una destinació. En aquest treball, tampoc s'han dirigit les entrevistes a aquestes empreses, ja que el més lògic era que aquestes empreses parlessin o aconsellessin de dur a terme les activitats que ells mateixos creen o venen als turistes. En definitiva, la decisió de fer les entrevistes a professionals del territori és pel fet d'assegurar que la informació que s'obté és més objectiva, és a dir, com a professionals del territori promocionen els seus municipis però també treballen pel benefici general de la comarca, de manera que fa que no prioritzin en alguns recursos turístics més que en altres o en una comarca més que a l'altra. Al llarg de les entrevistes, han parlat de cada recurs i del més important que disposa la comarca a nivell de turisme

En referència a les oportunitats de recerca que apareixen en el treball són molt àmplies. El tema principal del treball dona l'oportunitat de poder fer recerca de la informació des de diferents punts de vista, és a dir, des del turista, des de les empreses o des dels professionals del sector com són les oficines de turisme, els consells comarcals i els ajuntaments. A més a més, aquesta proposta de ruta es podria aplicar a comarques similars, quant a característiques, a l'Empordà. En el cas d'una comarca amb grans ciutats, com Barcelona, és impossible aplicar una proposta de ruta com aquesta, ja que la grandària del territori i l'oferta de recursos turístics és massa àmplia, en comparació a territoris amb un entorn més natural, i que ocupen majoritàriament l'espai rural.

Altres oportunitats de recerca que s'han observat és el fet d'aplicar aquesta ruta en una altra destinació o fer-la basada en diferents tipologies turístiques. S'ha pogut comprovar, que a l'Empordà es practiquen diferents tipologies turístiques i si aquesta

ruta es fes, per exemple de turisme cultural i turisme de gastronòmic o de turisme de soli i platja amb turisme cultural, també seria possible conèixer l'Empordà amb una setmana, però des d'un altre punt de vista. No obstant, les dues tipologies estudiades en aquest treball permeten, com ja s'ha dit abans, conèixer tant la naturalesa com la cultura de l'Empordà.

La realització i desenvolupament del treball, en algunes ocasions, ha comportat certes dificultats. Com s'ha esmentat anteriorment, a l'hora de buscar informació explícita sobre l'Empordà, l'autora del treball s'ha trobat amb molta manca en aquest aspecte, sobretot pel que fa al turisme esportiu. Com a solució a aquesta limitació, es va crear una entrevista basada principalment en preguntes sobre el turisme esportiu i el turisme gastronòmic de l'Empordà. D'aquesta manera es va poder obtenir informació de primera mà, dels professionals del sector, i poder saber més sobre aquestes dues tipologies en el territori, i, a partir d'aquesta base, poder projectar una ruta. Una de les dificultats previstes era que els professionals no volguessin participar o contestar l'entrevista que es proposava sobre l'Empordà. Sobre aquest aspecte, cal destacar que tots i totes les professionals sol·licitats per fer-los l'entrevista, van respondre amb rapidesa i interès per formar part d'aquest treball, exceptuant les oficines de turisme de l'Escala i Begur, tal i com ja s'ha explicat a l'apartat de metodologia del treball. Com que no es va obtenir resposta, es varen substituir pels municipis de Roses i Torroella de Montgrí-l'Estartit. És un fet molt important que els professionals del sector participin i ajudin als nous professionals que s'introduiran en el futur, els estudiants.

Un altre tema a destacar en les conclusions serien les oficines de turisme. Per realitzar l'entrevista, ha calgut visitar i entrevistar a quatre oficines de turisme diferents: les dues capitals, Figueres i la Bisbal d'Empordà, i Roses i Torroella de Montgrí-l'Estartit. Des del punt de vista de l'experiència de l'autora, cal destacar que les oficines de turisme que hi ha a l'Empordà, sobretot pel que fa a les entrevistades, informen molt bé als seus turistes. Donen la informació més essencial per dur a terme certes activitats turístiques i també recomanen o aconsellen rutes o activitats a fer pels més indecisos o que no s'han informat abans de la destinació.

Finalment, per concloure aquest treball, cal destacar que la comarca de l'Empordà és una comarca petita, però molt completa a nivell turístic. Cal saber fer-la funcionar adequadament, i sobretot, preservar-la, ja que com s'ha dit molts cops en el treball, l'Empordà és una comarca amb característiques úniques, com el seu paisatge, l'excel·lència dels seus productes i les qualitats turístiques necessàries. Probablement, dins de Catalunya, és una de les comarques més importants del territori. Com va dir Joan Maragall, i també va citar el tinent alcalde Figueres, si Catalunya desapareixes, però sobrevisqués l'Empordà, Catalunya es podria tornar a refer. Per tant, és important mantenir els recursos i gaudir de la destinació durant més anys. Els empordanesos són molt privilegiats de viure i de gaudir el dia a dia d'aquest territori.

5. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

Agència Catalana de Turisme (2018) *Destinacions certificades*. Recuperat el 2 de gener de 2019, de <http://act.gencat.cat/destinacions-certificades-esportiu/>

Agència Catalana de Turisme (2018) *Destinació de Turisme Esportiu: Que és el segell DTE?*. Recuperat el 2 de gener de 2019, de <http://act.gencat.cat/programes/dte/>

Ajuntament de la Bisbal d'Empordà (2019). *La Bisbal és la capital del Baix Empordà*. Recuperat 11 de febrer de 2019, de <http://www.labisbal.cat/ca/historia-i-patrimoni.html>

Araújo Vila, N., Fraiz Brea, J., i Paül Carril, V. (2012). El turismo activo como modalidad turística en expansión. Análisis de la oferta de turismo activo en España. *Contabilidad y Negocios*, 7 (13), 59-70. Recuperat el 23 de novembre de 2018, de <http://www.redalyc.org/html/2816/281623577006/>

Armesto-López, X. A., Cors-Iglésias, M., i Gómez-Martín, M. B. (2011). La diversificación productiva del litoral catalán. la vinculación entre agroturismo y producciones agrarias de calidad. El caso de la comarca de l'Empordà. *Tourism & Management Studies*, 2, 1202-1205. Recuperat 17 de febrer 2019, de <https://www.redalyc.org/pdf/3887/388743868052.pdf>

Asociación de campos de golf Costa Brava-Empordà-Girona (2019). *Golf in Costa Brava*. Recuperat el 24 de febrer de 2019, de, <http://golfincostabrava.org/es/associacion-golf-costa-brava.html>

Barrera, E. (1999). Las Rutas Gastronómicas. Una estrategia de desarrollo rural integrado. *IV Seminario Internacional de Turismo rural del Cono Sur*. Santiago de Chile. Recuperat el 3 de Gener de 2019.

Blanco, C. F., i Herrera, C. F. (2011). Turismo gastronómico. Estrategias de marketing y experiencias de éxito (Vol. 82), 11-90, Carlos Flavián, Universidad de Zaragoza. Recuperat 22 de novembre de 2018, de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=692547>

Buele, C. G. V., Peñafiel, M. U. A., & Bravo, G. H. M. (2018). Rutas gastronómicas como factor de desarrollo: caso Esmeraldas-Ecuador. *Revista Científica Ciencia y tecnología*, 2(16), 1-13. Recuperat el 22 de novembre de 2018, de <http://cienciaytecnologia.uteg.edu.ec/revista/index.php/cienciaytecnologia/article/view/231/224>

Cadena Ser (2018). *Almería serà la capital Española de la gastronomia en 2019*. Recuperat el 22 de novembre de 2018, de https://cadenaser.com/ser/2018/10/17/gastro/1539780848_960975.html

Cánovas Pereda, V. (2018). Análisis de la oferta y la demanda en el turismo de las prácticas de actividades físicas de aventura en la naturaleza: Estudio de caso del Alt Empordà (Tesi doctoral, Universitat de Barcelona). Recuperat el 23 de novembre de 2018, de <https://www.tdx.cat/handle/10803/586216>

Chamel, B. (2018). De viña y olivo. Mi vino: *Vinum*, 235, 48-51. Recuperat 22 de novembre de 2018, de https://www.valonga.com/wp-content/uploads/2018/05/MV_235_48-51_Aceite.pdf

Consell comarcal Alt Empordà i Empordà turisme Catalunya-Costa Brava (2016). *Gastronomia: Menjar i beure a l'Alt Empordà*. Recuperat el 12 de febrer de 2019, de <http://www.empordaturisme.com/wp-content/uploads/2016/11/Gastronomia.pdf>

Consell comarcal del Baix Empordà (2019). *Baix Empordà*. Recuperat el 12 de febrer de 2019, de https://baixemporda.cat/ca/el_baix_emporda.html

Consell Comarcal del Baix Empordà (2015). *Cuina de L'Empordà, fem bullir l'olla! Marca de garantia productes de l'Empordà*. Recuperat el 22 de novembre de 2018, de https://baixemporda.cat/cuinadelemporda/ca/marca_de_garantia_productes_de_l_emporda.html

Collado Comes, J. J. (2012). Impacto socio-económico de los grandes eventos. El caso de Brasil. (Tesina d'especialitat, Universitat Politècnica de Catalunya). Recuperat l'1 de març de 2019, de <https://upcommons.upc.edu/bitstream/handle/2099.1/15738/TESINA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Cuadrado Ciuraneta, S., Durà Guimerà, A., i Estalella Boadella, H. (2006). La transformación de los asentamientos en el litoral turístico catalán: análisis cartográfico y estadístico del Alt Empordà. *Investigaciones geográficas*, 40, 159-182. Recuperat el 10 de Febrer de 2019 de, https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/3316/3/IG_40_08.pdf

Daries Ramón, N. (2018). Dinámicas relacionales de la gastronomía de alto nivel en el turismo (tesi doctoral, Universitat de Lleida). Recuperat el 22 de novembre de 2018, de <https://www.tdx.cat/handle/10803/663156>

Diari Empordà (2018/12/06). L'oferta de turisme esportiu de la Costa Brava i el Pirineu es promociona a Suïssa: Agents de viatges, representants de clubs i entitats esportives i periodistes viatgen al Museu Olímpic de Lausana. *Empordà*, <https://www.emporda.info/esports/2018/12/06/loferta-turisme-esportiu-costa-brava/416118.html>

Empordà Consell regulador de la denominació d'origen (2014) *La DO Empordà, entre les denominacions més mediàtiques de Catalunya*. Recuperat de <https://www.doemporda.cat/ca/actualitat/n/72-la-do-emporda-entre-les-denominacions-mes-med.html>

Empordà Turisme Catalunya- Costa Brava (2018) *Activitat Esportiva: Agenda*. Recuperat 12 de febrer de 2019, de, <https://www.empordaturisme.com/es/?taxagenda=activitat-esportiva-es>

Empordà Turisme Catalunya-Costa Brava (2011). *Consell Comarcal de l'Alt Empordà*. Recuperat el 12 de febrer de 2019, de <https://www.empordaturisme.com/es/alt-emporda/consell-comarcal-de-lalt-emporda/>

Empordà Turisme Catalunya-Costa Brava (2019). *Cultura e història*. Recuperat el 12 de febrer de 2019, de <https://www.empordaturisme.com/es/alt-emporda/historia/>

Empordà Turisme Catalunya-Costa Brava (2011). *La Comarca*. Recuperat el 12 de febrer de 2019, de <https://www.empordaturisme.com/es/alt-emporda/la-comarca/>

Empordà: Consell regulador de la denominació d'origen. (2019). *Ruta del vi D. O Empordà*. Recuperat el 13 de febrer de 2019, de <https://www.doemporda.cat/ca/ruta-del-vi.html>

Fem Turisme.cat (2018). *Figueres*. Recuperat el 13 de febrer de 2019, de <https://www.femturisme.cat/ca/pobles/figueres>

Fields, K. (2003). Demand for the gastronomy tourism product: motivational factors. In *Tourism and gastronomy* (pp. 50-64). Anne-Mette Hjalager i Greg Richards, Routledge. Recuperat el 3 de Gener de 2019, de <https://www.taylorfrancis.com/books/9781134480593>

Forga, J. M. P., i Valiente, G. C. (2014). Las rutas del vino del Empordà y del Priorat y su dinámica relacional. Dos destinos con diferente grado de desarrollo del turismo enológico y una dinámica relacional similar. *Estudios Geográficos*, 75(277), 683-705. Recuperat el 17 de febrer de 2019, de <http://estudiosgeograficos.revistas.csic.es/index.php/estudiosgeograficos/article/view/440/440>

Fusté Forné, F.(2016). Los paisajes de la cultura: la gastronomía y el patrimonio culinario. *Dixit*, 24(1), 4-16. Recuperat el 3 de Gener de 2019, de <http://www.scielo.edu.uy/pdf/dix/v24n1/v24n1a01.pdf>

Gammon, S., i Robinson, T. (2003). A conceptual framework. *Journal of Sport and Tourism*, 8(1), 21-26. Recuperat el 2 de Gener de 2019, de <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14775080306236?journalCode=rjto20>

García, E., i Rebollo, S. (1995). Un nuevo campo de actuación: turismo deportivo. *European Journal of Human Movement*, (1), 71-76. Recuperat el 23 de novembre de 2018, de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2278230>

Gibson, H. J., Lamont, M., Kennelly, M., i Buning, R. J. (2018). Introduction to the Special Issue Active Sport Tourism. *Journal Sport & Tourism*, 22(2), 83-91. Recuperat 2 de Gener de 2019, de

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14775085.2018.1466350?journalCode=rjto20>

Gifre, P. (2014). La geografia de l'Alt Empordà. *Revista de Girona*, (288), 48-50. Recuperat 17 de febrer de 2019, de <https://www.raco.cat/index.php/RevistaGirona/article/viewFile/288317/376416>

Gran enciclopèdia Catalana, "Alt Empordà". Recuperat el 27 de març de 2019, de <https://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0003108.xml>

Gran enciclopèdia Catalana, "Baix Empordà, Empordanet". Recuperat el 27 de març de 2019, de <https://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0006828.xml>

Guzmán, T. J. L. G., i Jesus, M. M. (2011). Turismo, cultura y gastronomía. Una aproximación a las rutas culinarias. *Tourism & Management Studies*, (1), 915-922. Recuperat el 22 de novembre de 2018, de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5018471>

Higham, J. (1999). Commentary-sport as an avenue of tourism development: An analysis of the positive and negative impacts of sport tourism. *Current issues in Tourism*, 2(1), 82-90. Recuperat el 3 de Gener de 2019, de <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13683509908667845>

Hjalager, A. M., i Richards, G. (Eds.). (2002). *Tourism and gastronomy*. Londres: Routledge. Recuperat el 3 de Gener de 2019, de https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=mwSCAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=gastronomy+tourism&ots=q4h3jThl_S&sig=GpYFSH248e1L7zZQh_h1ONmyXNk#v=onepage&q=gastronomy%20tourism&f=false

Idescat (2017). *Alt Empordà: alojamientos turísticos*. Recuperat el 18 de febrer de 2019, de <https://www.idescat.cat/emex/?id=02&lang=es#t182>

Idescat (2017). *Baix Empordà: alojamientos turísticos*. Recuperat el 18 de febrer de 2019, de <https://www.idescat.cat/emex/?id=10&lang=es#t182>

Idescat (2018). *Figueres*. Recuperat el 18 de febrer de 2019, de <https://www.idescat.cat/emex/?id=170669>

Idescat (2018). *La Bisbal d'Empordà*. Recuperat el 18 de febrer de 2019, de <https://www.idescat.cat/emex/?id=170221&lang=es>

Jiménez, S., i Prats, L. (2006). El turismo en Cataluña: evolución histórica y retos de futuro. *Pasos. Revista de turismo y patrimonio cultural*, 153-174, 4(2). Recuperat 4 de febrer de 2019, de <http://www.pasosonline.org/Publicados/4206/PS030206.pdf>

Jönsson, C., i Lewis, C. C. (2014). Impacts of hosting a sport event in tourism high season. *Recreation and Society in Africa, Asia and Latin America*, 5(1), 1-19.

Recuperat el 3 de Gener de 2019, de https://www.researchgate.net/publication/267525172_Impacts_of_Hosting_a_Sport_Event_in_Tourism_High_Season

La Carretera del Vi (2018) *The Mediterranean wine road*. Recuperat el 4 de febrer de 2019, de <https://www.lacarreteradelvi.com/>

Latiesa, M., i Paniza, J. (2006). Turistas deportivos. Una perspectiva de anàlisi. *Revista Internacional de Sociologia*, 64(44), 133-149. Recuperat el 23 de novembre de 2018, de <http://revintsociologia.revistas.csic.es/index.php/revintsociologia/article/view/31>

Leal Londoño, M.D.P. (2013). *Turismo gastronómico y desarrollo local en Cataluña: El abastecimiento y comercialización de los productos alimenticios*. Barcelona: Universitat de Barcelona. Recuperat el 1 de març de 2019, de <http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/46606>

Leal Londoño, M.D.P., i López Palomeque, F. (2017). La dimensión territorial del turismo gastronómico en Cataluña (España). Una interpretación a través de la Geografía Económica relacional. *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, 93-116, (74). Recuperat 22 de novembre de 2018, de <https://www.age-geografia.es/ojs/index.php/bage/article/viewFile/2446/2295>

López Guzmán, T. J., i Sánchez Cañizares, S. M. (2008). La creación de productos turísticos utilizando rutas enológicas. *Pasos. Revista de turismo y patrimonio cultural*, 6(2es), 159-171. Recuperat en 21 de novembre de 2018, de http://www.pasosonline.org/Publicados/6208special/PS0208_2.pdf

López-Guzmán, T., i Sánchez-Cañizares, S. (2012). Gastronomy, tourism and destination differentiation: a case study in Spain. *Review of Economics & Finance*, 1, 63-72. Recuperat el 3 de Gener de 2019, de <http://www.bapress.ca/Journal-6/Gastronomy,%20Tourism%20and%20Destination%20Differentiation--A%20Case%20Study%20in%20Spain.pdf>

Martín, J. M. G., i Devesa, M. J. S. (2010). Influencia de los mega-eventos en la oferta alojativa de un destino: Los juegos olímpicos. *Revista de análisis turístico*, (10), 45-55. Recuperat el 15 de març de 2019, de <http://www.aecit.org/jornal/index.php/AECIT/article/view/10>

Mascarenhas Tramontin, R.G i Gândara Gonçalves, J.M. (2010). Producción y transformación territorial: La gastronomía como atractivo turístico. *Estudios y perspectivas en turismo*, 19(5), 776-791. Recuperat el 21 de novembre de 2018, de http://www.scielo.org.ar/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1851-17322010000500011&lng=es&tlng=pt.

Medina, F. X., i Tresserras, J. (2008). Turismo enológico y rutas del vino en Cataluña. Análisis de casos: DO Penedès, DO Priorat y DO Montsant. *Revista Pasos*, 6, 1-226. Recuperat el 3 de Gener de 2019, de <http://www.pasosonline.org/Publicados/6308/PASOS15.pdf#page=113>

Navarro, F. M., i Mateos, M. R. (2017). El estudio de la oferta empresarial de destinos de turismo activo en España: análisis crítico y propuestas de investigación. *International journal of scientific management and tourism*, 3(4), 555-589. Recuperat el 22 de novembre de 2018, de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6182558>

Patronat de Turisme Costa Brava Girona (2016). *Enogastronomia*. Girona: Patronat de Turisme Costa Brava Girona.

Patronat de Turisme Costa Brava Girona (2019). *Golf*. Recuperat el 2 de març de 2019, de, <https://ca.costabrava.org/que-fer/golf>

Patronat de Turisme Costa Brava Girona (2019). *¿Que quieres hacer?* . Recuperat el 18 de febrer de 2019, de <https://es.costabrava.org/que-hacer>

Patronat de Turisme Costa Brava Girona (2019). *Què vols fer?: Enogastronomia*. Recuperat el 5 de gener de 2019, de <https://ca.costabrava.org/que-fer/enogastronomia>

Patronat de Turisme Costa Brava Girona (2013). *Ruta del vi. D.O Empordà*. Girona: Patronat de Turisme Costa Brava Girona.

Pla, J. (1991) *L'Empordà*. Edició Destino: Barcelona.

Sallent, O. (2017). Apunts de l' assignatura *Turisme Esportiu*. Grau en turisme. Universitat de Girona.

Sallent, O. (1991). Deporte y Turismo: un campo fascinante. *Apunts, Educación Física y Deportes*, 26, 53-59. Recuperat el 10 de març, de <http://www.revista-apunts.com/es/hemeroteca?article=993>

Serra, S. F., Blasco, D., i Palou, S. (2016). "Efecto Roca": El impacto del restaurante Celler de Can Roca en el turismo gastronómico de Cataluña. Omaira Martínez moreno, Tomás Cuevas Contreras y Rodrigo Espinoza Sánchez. *Examen de tendencias del turismo en el umbral del siglo XXI*. 119-130, México, D.F.:Gasca. Recuperat 4 de febrer de 2019, de <https://www.researchgate.net/profile/Jose-Cornejo-Ortega/publication/312491898-Comercio-informal-en-el-desarrollo-turistico-en-la-region-de-Puerto-Vallarta-y-Bahia-de-Banderas/links/587ebc5308ae9275d4eb94ad/Comercio-informal-en-el-desarrollo-turistico-en-la-region-de-Puerto-Vallarta-y-Bahia-de-Banderas.pdf#page=137>

Skyscanner (2018) *Los 10 lugares donde se come mejor en España*. Recuperat 26 de febrer de 2019, de <https://www.skyscanner.es/noticias/los-10-lugares-donde-se-come-mejor-en-espana>

Tamajón, L. A. G., i Cànoves, G. (2009). El desarrollo turístico en Cataluña en los dos últimos siglos: una perspectiva transversal. *Documents d'anàlisi geogràfica*, (53), 29-46. Recuperat 1 de març de 2019, de <https://www.raco.cat/index.php/DocumentsAnalisi/article/view/130727>

Whitson, D., i Macintosh, D. (1996). The global circus: International sport, tourism, and the marketing of cities. *Journal of Sport and Social Issues*, 20(3), 278-295. Recuperat el 3 de Gener de 2019, de <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/019372396020003004>

Zhu, D. (2017). El enoturismo para el mercado chino: propuesta de promoción de la Costa Brava. (TFM) Recuperat 22 de novembre de 2018, de https://dugi-doc.udg.edu/bitstream/handle/10256/14815/ZhuDan_Treball.pdf?sequence=1

